

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

НАКАЗ

22.02.2012

м. Київ

N 296/5

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
22 лютого 2012 р. за N 282/20595

**Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами
України**

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства юстиції України
від 21 травня 2012 року N 766/5
(зміни, внесені наказом Міністерства юстиції України від 21 травня 2012 року N 766/5,
втратили чинність у зв'язку з втратою чинності наказом Міністерства юстиції України
від 21 травня 2012 року N 766/5
згідно з наказом Міністерства юстиції України від 14 червня 2012 року N 880/5),
від 26 грудня 2012 року N 1951/5,
від 15 травня 2013 року N 888/5,
від 7 лютого 2014 року N 289/5,
від 25 березня 2014 року N 563/5,
від 23 травня 2014 року N 806/5,
від 20 листопада 2014 року N 1949/5,
від 30 березня 2015 року N 454/5,
від 31 березня 2015 року N 466/5,
від 27 січня 2016 року N 235/5

Додатково див. оголошення
("Офіційний вісник України", N 33, 7 травня 2012 р.)

Відповідно до статті 2¹ Закону України "Про нотаріат" та з метою вдосконалення порядку вчинення
нотаріальних дій нотаріусами України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, що додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, накази Міністерства юстиції України:

від 03.03.2004 N 20/5 "Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій
нотаріусами України", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.03.2004 за N 283/8882 (із
змінами);

від 18.02.2003 N 13/5 "Про затвердження Інструкції про порядок обліку депозитних операцій у державних нотаріальних конторах та в приватних нотаріусів", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20.02.2003 за N 145/7466.

3. Департаменту нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу (Чижмарь К. І.):

3.1. Забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію в установленому законодавством порядку.

3.2. Довести цей наказ до відома начальників головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі.

3.3. Департаменту нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу, головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі забезпечити належне виконання цього наказу.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на директора Департаменту нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу Чижмарь К. І.

Міністр

О. Лавринович

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства юстиції України
22.02.2012 N 296/5

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
22 лютого 2012 р. за N 282/20595

ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ

(У тексті Порядку слова та цифри "Порядком державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 року N 703" замінено словами "законодавством у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно" згідно з наказом Міністерства юстиції України від 7 лютого 2014 року N 289/5)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Місце вчинення нотаріальної дії

1. Нотаріальні дії можуть вчинюватися будь-яким нотаріусом на всій території України, за винятком обмежень у праві вчинення нотаріальних дій, установлених статтями 9, 53, 55, 60, 66, 72, 73, 94 Закону України "Про нотаріат" (далі - Закон) та іншими актами законодавства України.

2. Нотаріальні дії вчиняються у приміщенні державної нотаріальної контори, у державному нотаріальному архіві, приміщенні, яке є робочим місцем (конторою) приватного нотаріуса. В окремих випадках, коли фізична особа не може з'явитися в зазначене приміщення, а також коли того вимагають особливості посвідчуваного правочину, такі нотаріальні дії можуть бути вчинені поза вказаними приміщеннями, але в межах нотаріального округу.

3. Якщо нотаріальна дія вчинюється поза приміщенням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, приміщенням, яке є робочим місцем (конторою) приватного нотаріуса, у посвідчувальному написі та в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій зазначається місце вчинення нотаріальної дії (удома, у лікарні, за місцезнаходженням юридичної особи тощо) із зазначенням адреси, а також причин, з яких нотаріальна дія була вчинена поза вказаними приміщеннями.

Запис про вчинення нотаріальної дії поза приміщенням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, приміщенням, яке є робочим місцем (конторою) приватного нотаріуса, заноситься до Журналу (книги) обліку викликів нотаріуса за межі державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву чи робочого місця (контори) приватного нотаріуса згідно з додатком 14 до Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року N 3253/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23 грудня 2010 року за N 1318/18613 (із змінами).

(пункт 3 глави 1 розділу I доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

4. Нотаріус не вправі здійснювати нотаріальну діяльність за межами свого нотаріального округу, за винятком заміщення інших нотаріусів у випадках, передбачених законодавством.

5. Приватний нотаріус має право мати лише одне приміщення для розміщення робочого місця (контори), яке повинно знаходитись у межах нотаріального округу, в якому здійснюється нотаріальна діяльність.

Глава 2. Строки вчинення нотаріальної дії

1. Нотаріальні дії вчиняються після їх оплати, а також у передбачених законом випадках після сплати до бюджету податку з доходів фізичних осіб у день подачі нотаріусу всіх необхідних документів.

Вчинення нотаріальної дії може бути відкладене в разі необхідності витребування додаткових відомостей або документів від фізичних та юридичних осіб або направлення документів на експертизу.

2. Строк, на який відкладається вчинення нотаріальної дії у цих випадках, не може перевищувати одного місяця.

3. За обґрунтованою письмовою заявою заінтересованої особи, яка звернулася до суду, та на підставі отриманого від суду повідомлення про надходження позовної заяви заінтересованої особи, яка

оспорює право або факт, про посвідчення якого просить інша заінтересована особа, вчинення нотаріальної дії зупиняється до вирішення справи судом.

4. Відкладення або зупинення вчинення нотаріальних дій здійснюється на підставі чинного законодавства.

(пункт 4 глави 2 розділу I у редакції наказу
Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 3. Установлення особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії

1. При вчиненні нотаріальної дії нотаріус установлює особу, що звернулась за вчиненням нотаріальної дії.

2. Встановлення особи здійснюється нотаріусом за документами, передбаченими Законом.

(пункт 2 глави 3 розділу I із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

3. Іноземний громадянин, особа без громадянства чи особа, яка має статус біженця, які звертаються за учиненням нотаріальних дій, установлюються нотаріусом на підставі документів, передбачених законодавством України.

4. Посвідчення водія, особи моряка, інваліда чи учасника війни, посвідчення, видане за місцем роботи фізичної особи, не можуть бути прийняті нотаріусом для встановлення його особи під час посвідчення правочинів.

(пункт 4 глави 3 розділу I із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5. Особа віком до 16 років встановлюється за свідоцтвом про народження за умови підтвердження батьками (одним із батьків) того, що ця особа є їх дитиною.

(абзац перший пункту 5 глави 3 розділу I у редакції наказу
Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

При укладенні правочину неповнолітньою особою нотаріусом витребується заява батьків (одного з них - у разі документально підтвердженої смерті, позбавлення батьківських прав або права опіки другого з батьків, а також у разі коли запис про батька дитини у Книзі реєстрації народжень проводився за прізвищем та громадянством матері, а ім'я та по батькові батька дитини були записані за її вказівкою чи взагалі відсутні у свідоцтві про народження відомості про батька) про згоду на вчинення правочину неповнолітнім. Текст зазначеної заяви може розміщуватися у тексті самого правочину перед підписом неповнолітнього, якщо батьки (або один із них) присутні при укладенні такою особою правочину.

(абзац другий пункту 5 глави 3 розділу I із змінами, внесеними
згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

У разі викладення заяви окремо від тексту правочину підпис(и) на такій заяві повинен(ні) бути засвідчений(і) нотаріально.

6. У разі якщо за фізичну особу, яка внаслідок фізичної вади або хвороби не може власноручно підписати правочин і заяву або інший документ підписує інша фізична особа, нотаріус установлює особу громадянина, що бере участь у нотаріальній дії, і особу громадянина, який підписався за нього.

7. При вчиненні нотаріальної дії нотаріус перевіряє факт застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України "Про санкції", рішення про застосування яких прийняте Радою національної безпеки і оборони України та введено в дію указом Президента України, до фізичних або юридичних осіб, що звернулися за вчиненням нотаріальної дії.

У разі звернення за вчиненням нотаріальної дії представника фізичної або юридичної особи перевірка факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України "Про санкції", здійснюється щодо фізичної або юридичної особи, в інтересах якої діє такий представник.

Перевірка факту застосування санкцій здійснюється за відомостями, що містяться у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 02 вересня 2015 року, введеному в дію Указом Президента України від 16 вересня 2015 року N 549.

У разі встановлення факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України "Про санкції", до фізичних або юридичних осіб, що звернулися за вчиненням нотаріальної дії, нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії відповідно до статті 49 Закону України "Про нотаріат".

(главу 3 розділу I доповнено пунктом 7 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Глава 4. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, перевірка повноважень представника фізичної особи

1. Дієздатність громадянина, що звернувся за вчиненням нотаріальної дії, перевіряється нотаріусом на підставі наданих документів, передбачених статтею 43 Закону, що підтверджують його вік, а також на підставі переконаності нотаріуса в результаті проведеної розмови та роз'яснення наслідків вчинення нотаріальної дії у здатності цієї особи усвідомлювати значення цієї нотаріальної дії, її наслідків та змісту роз'яснень нотаріуса, а також відповідності волі і волевиявлення особи щодо вчинення нотаріальної дії.

2. Пункт 2 глави 4 розділу I виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, у зв'язку з цим пункти 3 - 5 вважати відповідно пунктами 2 - 4)

2. У разі наявності сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, нотаріус зобов'язаний звернутися до органу опіки та піклування за місцем проживання відповідної фізичної особи для встановлення факту відсутності опіки або піклування над такою фізичною особою.

3. У разі перевірки цивільної дієздатності фізичної особи, яка не досягла 18 років, але може бути визнана такою, що має повну цивільну дієздатність у зв'язку з укладенням такою особою шлюбу, нотаріус витребує свідоцтво про шлюб щодо факту реєстрації шлюбу особи, яка не досягла повноліття.

У разі перевірки цивільної дієздатності фізичної особи, яка не досягла 18 років і є матір'ю або батьком дитини, нотаріус витребує свідоцтво про народження дитини, в якому неповнолітня особа

записана матір'ю або батьком, та рішення органу опіки та піклування про надання такій особі повної цивільної дієздатності, а у разі відсутності такого рішення нотаріус витребує відповідне рішення суду.

У разі перевірки цивільної дієздатності фізичної особи, яка досягла 16 років і займається підприємницькою діяльністю, нотаріус отримує відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до нього.

(абзац третій пункту 3 глави 4 розділу I у редакції наказу Міністерства юстиції України від 31.03.2015 р. N 466/5, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

У разі перевірки цивільної дієздатності фізичної особи, яка досягла 16 років і працює за трудовим договором, нотаріус витребує довідку з місця роботи такої особи та рішення органу опіки та піклування про надання такій особі повної цивільної дієздатності, а у разі відсутності такого рішення витребує відповідне рішення суду.

(пункт 3 глави 4 розділу I у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

4. Перевірка повноважень представників осіб за довіреністю або за законом здійснюється за довіреністю або документом, що підтверджує повноваження законного представника.

Нотаріус при посвідченні правочинів, вчиненні інших нотаріальних дій за участю уповноваженого представника встановлює його особу відповідно до вимог статті 43 Закону, а також перевіряє його дієздатність та обсяг наданих йому повноважень.

Дійсність нотаріально посвідченої довіреності перевіряється нотаріусом за Єдиним реєстром довіреностей, за винятком довіреностей, які посвідчено або видано за кордоном компетентними органами іноземних держав, за умови їх легалізації уповноваженими органами. Без легалізації такі довіреності приймаються нотаріусами у тих випадках, коли це передбачено законодавством України, міжнародними договорами, в яких бере участь Україна. За результатами перевірки дійсності довіреності (її дубліката) виготовляється витяг з Єдиного реєстру довіреностей, який додається до примірника правочину, що залишається у справах нотаріуса.

(абзац третій пункту 4 глави 4 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

У разі наявності сумнівів щодо обсягу повноважень уповноваженого представника, а також його цивільної дієздатності нотаріус має право зробити запит до відповідної фізичної або юридичної особи, від імені якої діє представник.

(абзац четвертий пункту 4 глави 4 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 5. Перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень представника юридичної особи

1. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи, від імені якої діє уповноважений орган та/або посадова особа, перевіряється нотаріусом на підставі установчих документів, відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських

формувань в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до нього та документів, що підтверджують повноваження органів та/або посадових осіб. Нотаріус перевіряє, чи відповідає нотаріальна дія, яка вчинюється, обсягу її цивільної правоздатності та дієздатності.

(пункт 1 глави 5 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 31.03.2015 р. N 466/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

2. У разі наявності у нотаріуса сумнівів щодо поданих документів він може витребувати від цієї юридичної особи, органів державної податкової служби, інших органів, установ та фізичних осіб додаткові відомості або документи.

(пункт 2 глави 5 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3. Додаткові дані для вивчення особи, яка звернулась для вчинення нотаріальної дії, також можуть бути одержані від цієї особи або з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою) відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму".

4. Перевірка повноважень представника юридичної особи та дійсності його довіреності здійснюється у порядку, визначеному главою 4 розділу I цього Порядку.

5. Якщо від імені юридичної особи діє колегіальний орган, нотаріусу подається документ, у якому закріплено повноваження даного органу та розподіл обов'язків між його членами.

Глава 6. Установлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчиненні нотаріальних дій

1. Нотаріус зобов'язаний установити волевиявлення особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії.

2. Нотаріус зобов'язаний встановити дійсні наміри кожної із сторін до вчинення правочину, який він посвідчує, а також відсутність у сторін заперечень щодо кожної з умов правочину.

3. Установлення дійсних намірів кожного з учасників правочину здійснюється шляхом встановлення нотаріусом однакового розуміння сторонами значення, умов правочину та його правових наслідків для кожної із сторін. Установлення дійсних намірів однієї із сторін правочину може бути здійснено нотаріусом за відсутності іншої сторони.

4. Правочин посвідчується нотаріусом, якщо кожна із сторін однаково розуміє значення, умови правочину та його правові наслідки, про що свідчать особисті підписи сторін на правочині.

Глава 7. Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії

1. Відповідно до статті 46 Закону нотаріус має право витребувати від фізичних та юридичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій. Такі відомості та (або) документи повинні бути подані в строк, визначений нотаріусом. Цей строк не може перевищувати одного місяця.

2. Неподання відомостей та документів на вимогу нотаріуса є підставою для відкладення, зупинення вчинення нотаріальної дії або відмови у її вчиненні.

<http://yurist-online.org/>

3. Документи, на підставі яких вчинено нотаріальну дію, та документи або копії (витяги) з них, необхідні для вчинення нотаріальної дії, обов'язково долучаються до примірника правочину, свідоцтва тощо, які залишаються у справах нотаріуса. У разі коли державну реєстрацію права власності на нерухоме майно відповідно до закону проведено без видачі документа, що посвідчує таке право, нотаріальна дія щодо такого майна вчиняється на підставі інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, отриманої шляхом безпосереднього доступу до нього. Така інформація долучається до примірника правочину, свідоцтва тощо, які залишаються у справах нотаріуса.

(пункт 3 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

4. Оригінали документів (наприклад, відповідні свідоцтва про факт державної реєстрації актів цивільного стану - про народження, шлюб, смерть, установчі документи (статути, положення, засновницькі договори тощо)) повертаються особам, що їх подали, а у нотаріуса залишаються їх копії (фотокопії) або витяги з таких документів.

(абзац перший пункту 4 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Копії (фотокопії) або витяги необхідних документів подаються заінтересованими особами або на їх прохання виготовляються нотаріусом чи іншим працівником нотаріальної контори або особою, яка перебуває у трудових відносинах з нотаріусом.

(абзац другий пункту 4 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5. Документи, за якими встановлено особу, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, чи уповноваженого представника, повертаються особам, що їх подали. У реєстрі для реєстрації нотаріальних дій записуються назва документа, серія, номер, дата його видачі і найменування установи, яка його видала. При посвідченні правочинів, видачі свідоцтв чи оформленні інших документів, примірники яких залишаються у справах нотаріуса, витяг з документа, за яким встановлено особу громадянина, у якому відображено усі заповнені сторінки, що стосуються реквізитів поданого документа, його дійсності та мають значення для вчинюваної нотаріальної дії, долучається до справ нотаріуса.

(пункт 5 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

6. Документи, що підтверджують сплату в передбачених законом випадках податку з доходів громадян та інших обов'язкових платежів, повертаються з відповідною відміткою про вчинену нотаріальну дію особам, які здійснили таку оплату або уповноваженим представникам цих осіб. Копія (фотокопія) платіжного документа долучається до примірника документа, що залишається у справах нотаріуса.

(пункт 6 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

7. У справах нотаріуса залишаються копії (фотокопії) поданих для вчинення нотаріальних дій:

(абзац перший пункту 7 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

документів, які посвідчують право власності фізичних чи юридичних осіб на житловий будинок (частину будинку), будівлю, садибу, квартиру, садовий будинок, гараж, земельну ділянку чи їх частину, інше нерухоме майно, - якщо посвідчуються договори про заставу (іпотеку), оренду чи найм (позичку) житла, відчуження власником (власниками) частини належного йому (їм) майна, а також якщо співвласники у спільній частковій власності мають один спільний документ, що посвідчує право власності на згадане майно, і один із них відчужує належну йому частку (чи частку від частки); договорів про визначення чи зміну розміру часток у спільній частковій власності, а також договорів про порядок володіння та користування майном;

(абзац другий пункту 7 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

абзац третій пункту 7 глави 7 розділу I виключено

(абзац третій пункту 7 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим абзаци четвертий - шостий вважати відповідно абзацами третім - п'ятим)

сертифікатів про право на земельну частку (пай) - при видачі свідоцтва про право на спадщину;

свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів, технічних паспортів на транспортні засоби, інші самохідні машини і механізми - при посвідченні договорів про їх відчуження, заставу, оренду, позичку, при видачі свідоцтва про право на спадщину.

На копіях (фотокопіях) зазначених документів проставляється відмітка "згідно з оригіналом" з проставленням дати та підпису нотаріуса.

(пункт 7 глави 7 розділу I доповнено абзацом п'ятим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

8. При посвідченні правочинів майнового характеру нотаріусом у текстах правочинів зазначаються: для фізичних осіб - реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті) за даними Державного реєстру фізичних осіб - платників податків; для юридичних осіб - код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер. На підтвердження наявності номера (коду) нотаріусу подається відповідна довідка чи витяг або фотокопія сторінки паспорта з даними про реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру, фотокопія якої (якого) долучається до примірника правочину, який залишається у справах нотаріуса.

(абзац перший пункту 8 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

Якщо особа через свої релігійні переконання у встановленому законодавством порядку відмовилась від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, нотаріус перевіряє цей факт за відміткою у її паспорті.

(абзац другий пункту 8 глави 7 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

У випадку засвідчення справжності підпису на заяві, примірник якої залишається у справах нотаріуса, копія документа, зазначеного в першому та другому абзацах цього пункту, долучається до примірника цієї заяви.

9. На копіях (фотокопіях) зазначених у пунктах 4 - 8 цієї глави документів проставляється відмітка "Згідно з оригіналом" з проставленням дати, підпису нотаріуса.

Глава 8. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії

1. Нотаріуси не приймають для вчинення нотаріальних дій документи, які не відповідають вимогам законодавства або містять відомості, що принижують честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи або ділову репутацію юридичної особи, які мають підчистки або дописки, закреслені слова чи інші незастережені виправлення, документи, тексти яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження, а також документи, написані олівцем.

2. Дописки, закреслені слова чи інші виправлення, які є в документах, що подаються для вчинення нотаріальних дій, повинні бути застережені підписом відповідної посадової особи і печаткою установи, підприємства або організації (у разі наявності) чи особи, яка видала документ. При цьому виправлення повинні бути зроблені таким чином, щоб можна було прочитати як виправлене, так і помилково написане, а потім виправлене чи закреслене.

(пункт 2 глави 8 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 20.11.2014 р. N 1949/5)

3. Не приймаються порвані документи та документи, викладені на двох і більше окремих аркушах, якщо аркуші не з'єднані у спосіб, що унеможливує їх роз'єднання без порушення цілісності, не пронумеровані і не скріплені підписом відповідної посадової особи та печаткою юридичної особи (у разі наявності), яка видала документ.

(пункт 3 глави 8 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 20.11.2014 р. N 1949/5)

4. Нотаріус перевіряє справжність кожного аркуша документа, який викладений на спеціальних бланках нотаріальних документів та подається для вчинення нотаріальних дій, за допомогою Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів згідно з Порядком ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2009 N 2053/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.11.2009 за N 1043/17059.

5. Інформаційна довідка про перевірку спеціального бланка нотаріального документа долучається до примірника нотаріального документа (договору, довіреності, свідоцтва тощо), який зберігається у справах нотаріуса.

6. Бланки, відомості про витрачання яких були внесені до Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів безпосередньо перед вчиненням нотаріальних дій з використанням документів, викладених на цих бланках, вважаються перевіреними для вчинення наступних (за реєстровими номерами) нотаріальних дій.

(пункт 6 глави 8 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

<http://yurist-online.org/>

7. У разі якщо документи, що посвідчуються, видаються або засвідчуються, викладені на двох і більше окремих аркушах, вони повинні бути з'єднані у спосіб, що унеможливило їх роз'єднання без порушення їх цілісності, із зазначенням кількості прошитих (прошнурованих), пронумерованих і скріплених аркушів, з проставлянням підпису та печатки нотаріуса.

(пункт 7 глави 8 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 9. Порядок викладення текстів та підписання посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів

1. Тексти договорів, заповітів, довіреностей, свідоцтв, актів про морські протести та протести векселів, перекладів у разі засвідчення нотаріусом вірності перекладу документа з однієї мови на іншу, заяв, на яких нотаріусом засвідчується справжність підпису, за винятком заяв у електронній формі, заяв та примірників документів, що залишаються у справах нотаріуса, а також дублікатів нотаріальних документів, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів з лицьового та зворотного боку цих бланків.

(абзац перший пункту 1 глави 9 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Абзац другий пункту 1 глави 9 розділу I виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

2. У разі якщо документ викладено на спеціальному бланку нотаріальних документів, на примірнику документа, що залишається у справах нотаріуса, нотаріус після посвідчувального напису у правому нижньому куті аркуша зазначає серію та номери використаних на нотаріальну дію спеціальних бланків нотаріальних документів.

(пункт 2 глави 9 розділу I у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

3. Перед підписанням документа нотаріус зобов'язаний забезпечити ознайомлення зі змістом документа сторін (учасників).

4. При вчиненні нотаріальних дій, що потребують прикладення власноручного підпису осіб, нотаріус перевіряє справжність підпису цих осіб шляхом здійснення ними підпису у його присутності. Встановлення їх особи здійснюється за документами, визначеними Законом України "Про нотаріат".

(пункт 4 глави 9 розділу I у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5. Якщо фізична особа внаслідок фізичної вади, хвороби або іншої причини (наприклад, неписьменна) не може власноручно підписати документ, то за її дорученням у її присутності та в присутності нотаріуса цей документ може підписати інша особа, яка визначається зазначеною фізичною особою. Про причини, з яких фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, не мала змоги підписати документ, зазначається у тексті документа та в посвідчувальному написі. Правочин за особу, яка не може підписати його, не може підписувати особа, на користь або за участю якої його посвідчено.

6. Якщо фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, має вади зору або з інших причин не має змоги самостійно прочитати документ, нотаріус уголос прочитає їй текст документа, про що на документі робиться відповідна відмітка.

(пункт 6 глави 9 розділу I у редакції наказу
Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

7. Якщо глуха, німа або глухоніма фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, письменно, вона має прочитати документ і підписати його. Якщо така особа у зв'язку з хворобою або фізичною вадою не може підписати документ, то при вчиненні нотаріальної дії обов'язково повинна бути присутня особа (сурдоперекладач), яка володіє технікою спілкування з глухою, німою або глухонімою особою і може підтвердити своїм підписом, що зміст правочину, заяви чи іншого документа відповідає волевиявленню та дійсним намірам учасника нотаріальної дії. Підпис особи (сурдоперекладача) проставляється після тексту документа.

(пункт 7 глави 9 розділу I із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

8. Підпис особи або її представника у разі необхідності свідка(ів) або перекладача на нотаріальному документі виконується власноручно.

(пункт 8 глави 9 розділу I із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

9. Використання факсимільного підпису не допускається.

10. Якщо особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, не знає мови, якою ведеться нотаріальне діловодство, тексти оформлюваних документів мають бути перекладені їй нотаріусом або перекладачем у письмовій або усній формі, про що зазначається в посвідчувальному написі. Особа, що не володіє мовою, якою виготовлений документ, підписується тією мовою, якою вона володіє.

(главу 9 розділу I доповнено пунктом 10 згідно з наказом
Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 10. Посвідчувальні написи нотаріуса

1. При посвідченні правочинів, засвідченні вірності копій (фотокопій) документів і виписок з них, справжності підпису на документах, вірності перекладу документів з однієї мови на іншу, при посвідченні часу пред'явлення документа, при видачі дублікатів тощо на відповідних документах вчиняються посвідчувальні написи.

2. На підтвердження права на спадщину, права власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя, повноважень виконавця заповіту, про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися, а також посвідчення фактів, що фізична особа є живою, про перебування її у певному місці, про прийняття на зберігання документів, про передачу заяви видаються відповідні свідоцтва.

3. Вчинення посвідчувальних написів та видача свідоцтв здійснюються нотаріусом за формами відповідно до Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 N 3253/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23.12.2010 за N 1318/18613.

Глава 11. Реєстрація нотаріальної дії та визнання її вчиненою

1. Кожній нотаріальній дії присвоюється окремий реєстровий номер. Номер, під яким нотаріальна дія зареєстрована в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, позначається на документах, що видаються нотаріусом, чи в посвідчувальних написах.
2. Нотаріальна дія вважається вчиненою з моменту внесення про це запису до реєстру для реєстрації нотаріальних дій.
3. Запис у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій є доказом вчинення нотаріальної дії.
4. Виконавчий напис нотаріуса набирає чинності з дати його реєстрації в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, про що зазначається у тексті самого виконавчого напису.

(главу 11 розділу I доповнено пунктом 4 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 12. Виконавча сила нотаріального документа

1. Захист цивільних прав здійснюється нотаріусом шляхом вчинення виконавчого напису.
2. Виконавчі написи вчиняються нотаріусами на документах, які встановлюють заборгованість або передбачають повернення майна. Якщо виконавчий напис не вміщується на документі, що встановлює заборгованість, то він має бути продовжений чи викладений повністю на прикріпленому до документа спеціальному бланку нотаріального документа.

Глава 13. Відмова у вчиненні нотаріальної дії

1. Нотаріус відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

вчинення такої дії суперечить законодавству України;

не подано відомості (інформацію) та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії;

дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії;

є сумніви у тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії, або є підозра в тому, що ця особа діє під впливом насильства;

з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулася особа, яка в установленому порядку визнана недієздатною, або уповноважений представник не має необхідних повноважень;

правочин, що укладається від імені юридичної особи, суперечить цілям, зазначеним у її статуті чи положенні, або виходить за межі її діяльності;

особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла плату за її вчинення;

особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла встановлені законодавством платежі, пов'язані з її вчиненням;

в інших випадках, передбачених Законом.

2. Нотаріуси не приймають для вчинення нотаріальних дій документи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим у статті 47 Закону, або містять відомості, передбачені частиною третьою статті 47 зазначеного Закону.

3. Нотаріус на вимогу особи, якій відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, зобов'язаний викласти причини відмови в письмовій формі і роз'яснити порядок її оскарження. У цих випадках нотаріус протягом трьох робочих днів виносить постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

У постанові про відмову зазначаються:

дата винесення постанови;

прізвище, ініціали нотаріуса, який виніс постанову, найменування та місцезнаходження державної нотаріальної контори або найменування нотаріального округу та адреса розташування робочого місця приватного нотаріуса;

прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, місце її проживання або найменування і місцезнаходження юридичної особи;

про вчинення якої нотаріальної дії просила особа, що звернулася до нотаріуса (короткий зміст прохання);

причини відмови у вчиненні нотаріальної дії з посиланням на чинне законодавство;

порядок і строки оскарження відмови з посиланням на норми цивільного процесуального законодавства.

4. Нотаріусу забороняється безпідставно відмовляти у вчиненні нотаріальної дії.

Глава 14. Оскарження нотаріальної дії або відмови у вчиненні нотаріальної дії

1. Нотаріальна дія або відмова у її вчиненні, нотаріальний акт оскаржуються до суду.

2. Право на оскарження нотаріальної дії або відмови у її вчиненні, нотаріального акта має особа, прав та інтересів якої стосуються такі дії чи акти.

Глава 15. Заходи, що вживаються нотаріусом при виявленні порушення законодавства

1. У разі виявлення нотаріусом, що ним допущено помилку при вчиненні нотаріальної дії або що вчинена нотаріальна дія не відповідає законодавству, нотаріус зобов'язаний повідомити про це сторони (осіб), стосовно яких вчинено нотаріальну дію, для вжиття заходів щодо скасування зазначеної нотаріальної дії відповідно до законодавства.

2. Якщо справжність поданого документа викликає сумнів, нотаріус вправі затримати цей документ і направити його до експертної установи (експерта) для проведення відповідної експертизи.

Глава 16. Оплата за вчинення нотаріальних дій

1. За вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито у розмірах, встановлених законодавством.

2. За надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також послуг технічного характеру справляється окрема плата. Перелік таких послуг та розмір плати за них установлюються головними управліннями юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі.

3. Приватні нотаріуси за вчинення нотаріальних дій справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю між приватним нотаріусом та фізичною або юридичною особою, але не меншу від розміру ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами за аналогічні нотаріальні дії.

II. ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

Глава 1. Основні правила посвідчення правочинів

1. Місце посвідчення правочину

Посвідчення правочинів щодо відчуження або застави житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна, а також майна, на яке поширено режим нерухомої речі, управління нерухомим майном, а також правочинів щодо відчуження та застави транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації, провадиться за місцезнаходженням (місцем реєстрації) цього майна або за місцезнаходженням (місцем реєстрації) однієї із сторін відповідного правочину.

2. Кількість примірників правочину

2.1. Письмові правочини, що посвідчуються нотаріально, виготовляються нотаріусом не менше ніж у двох примірниках, один з яких залишається у матеріалах нотаріальної справи.

2.2. Усі примірники підписуються учасниками правочину та мають силу оригіналу, у тому числі примірник, який зберігається у справах нотаріуса.

2.3. Посвідчувальний напис вчинюється на всіх примірниках правочину.

2.4. На бажання сторін договору кожній із них видається по одному примірнику, про що зазначається у тексті договору.

3. Посвідчення правочинів за участю дітей, а також осіб, над якими встановлено опіку або піклування

3.1. У разі укладення правочинів, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) права, за якими підлягають державній реєстрації, у тому числі договорів щодо поділу, обміну житлового будинку, квартири за участю малолітніх осіб, а також осіб, над якими встановлено опіку або піклування, нотаріус перевіряє наявність дозволу органу опіки та піклування на укладення таких правочинів.

(підпункт 3.1 пункту 3 глави 1 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України
від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.2. Правочини за малолітніх, а також від імені фізичних осіб, визнаних у судовому порядку недієздатними, вчиняють батьки (усиновлювачі) або опікуни.

3.3. На вчинення одним із батьків правочинів щодо транспортних засобів та нерухомого майна малолітньої дитини повинна бути згода другого з батьків, справжність підпису на якій засвідчується нотаріально. Якщо той із батьків, хто проживає окремо від дитини протягом не менш як шість місяців, не бере участі у вихованні та утриманні дитини або якщо місце його проживання невідоме, правочини, зазначені у цій частині статті, можуть бути вчинені без його згоди.

У разі якщо другий із батьків заперечує проти укладення правочину щодо майна малолітньої дитини, нотаріус відмовляє заінтересованим особам у вчиненні нотаріальної дії і роз'яснює, що зазначений спір може бути вирішений органом опіки та піклування або судом.

3.4. Нотаріус не приймає для посвідчення правочин, що укладається від імені малолітньої дитини представником батьків (усиновлювачів) або одного з них.

3.5. Правочини від імені неповнолітніх, а також від імені осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, можуть бути посвідчені лише за умови, якщо вони вчинені за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальника та з дозволу органу опіки та піклування.

3.6. Справжність підпису(ів) батьків (усиновлювачів) або піклувальників на заяві про їх згоду на посвідчення правочинів від імені неповнолітніх, а також від імені осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, повинна бути засвідчена нотаріально.

(підпункт 3.6 пункту 3 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

4. Посвідчення правочину щодо розпорядження майном, що є спільною сумісною власністю, зокрема подружжя

4.1. Правочини щодо розпорядження майном, що є спільною сумісною власністю, підписуються всіма співвласниками цього майна або уповноваженими ними особами.

4.2. При посвідченні правочинів щодо розпорядження спільним майном подружжя, якщо документ, що посвідчує право власності, оформлений на ім'я одного з подружжя, нотаріус вимагає письмову згоду іншого з подружжя. Справжність підпису другого з подружжя на заяві про таку згоду має бути нотаріально засвідчена.

(абзац перший підпункту 4.2 пункту 4 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Якщо в заяві про згоду на відчуження спільного майна зазначено прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, найменування юридичної особи, на відчуження якого дається згода, нотаріус при посвідченні відповідного договору зобов'язаний перевірити додержання умов, зазначених у такій заяві.

4.3. Розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу.

4.4. Правочин щодо розпорядження майном може бути посвідчений нотаріусом без згоди другого з подружжя у разі, якщо з документа, що посвідчує право власності, договору, укладеного між подружжям, акта цивільного стану про укладення шлюбу та інших документів випливає, що зазначене майно є особистою приватною власністю одного з подружжя, тобто набуто до реєстрації шлюбу, за час шлюбу, але на умовах, передбачених шлюбним або іншим договором, укладеним між подружжям, за договором дарування, або в порядку спадкування, або за кошти, які належали їй (йому) особисто, тощо.

(підпункт 4.4 пункту 4 глави 1 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України
від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.5. Про перевірку цих обставин нотаріус робить відмітку на примірнику правочину, що залишається в матеріалах нотаріальної справи, з посиланням на реквізити відповідних документів, якщо ці документи не приєднуються до примірника такого правочину.

4.6. При посвідченні нотаріусом правочинів щодо відчуження майна від імені особи, у якої немає чоловіка або дружини (неодружена/неодружений, удова/удівець), відчужувач подає відповідну заяву, у якій також зазначається, що майно, яке є предметом цього правочину, не є спільною сумісною власністю. Нотаріус доводить зміст такої заяви до відома другого учасника правочину та зазначає про це в його тексті. Така заява повинна виходити особисто від відчужувача, а в разі вчинення правочину через представника - від представника, якщо відчужувач надав йому право при оформленні правочину подавати від його імені заяву про належність йому (відчужувачу) майна на праві особистої приватної власності.

4.7. На підтвердження того факту, що майно набуто одним із подружжя під час окремого проживання з другим з подружжя у зв'язку з фактичним припиненням шлюбних відносин, подається копія рішення суду, що набрало законної сили, про визнання особистою приватною власністю одного з подружжя майна, що є предметом цього договору.

5. Реалізація переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності

5.1. У разі якщо один з учасників спільної часткової власності продає належну йому частку в спільній власності іншій особі, нотаріус повинен упевнитись у тому, що продавець у письмовій формі повідомив усіх інших учасників спільної часткової власності (як фізичних, так і юридичних осіб) про свій намір продати свою частку іншій особі із зазначенням ціни та інших умов, на яких продається ця частка.

5.2. Доказом повідомлення учасників спільної часткової власності про подальший продаж частки в спільному майні є або свідоцтво, видане нотаріусом, про передачу їм заяви продавця, або заява учасників спільної часткової власності про відмову від здійснення права переважної купівлі частки майна, що продається (із зазначенням ціни та інших умов продажу цієї частки). Справжність підпису на заяві має бути засвідчена нотаріально.

5.3. Заява учасника спільної часткової власності про відмову від права переважної купівлі може бути викладена на окремому стандартному білому аркуші паперу з одночасною реєстрацією в журналі реєстрації вхідних документів або на спеціальному бланку нотаріальних документів (за бажанням зазначеного учасника).

5.4. Якщо вказана заява передана особисто учаснику спільної часткової власності нотаріусом, який посвідчує договір, то свідоцтво про передачу заяви не видається, при цьому примірник заяви з написом нотаріуса про її вручення додається до примірника договору купівлі-продажу частки відчужуваного майна, який залишається в матеріалах нотаріальної справи.

При одержанні від учасників спільної часткової власності письмової відповіді на повідомлення про продаж ця відповідь додається до примірника договору, що залишається у матеріалах нотаріальної справи.

5.5. Правила, викладені у цьому пункті, не застосовуються при посвідченні договорів довічного утримання (догляду); спадкового договору; дарування; ренти (якщо майно передається безоплатно); пожертви, міни; міни частки майна або відчуження частки майна, виділеної за згодою співвласників

чи за рішенням суду, а також у разі продажу частки у праві власності на майно з публічних торгів (аукціону).

5.6. Якщо решта учасників спільної часткової власності відмовиться від здійснення права переважної купівлі або не здійснить цього права щодо нерухомого майна протягом одного місяця, а щодо іншого майна - протягом десяти днів з дня одержання повідомлення про намір і умови продажу, то нотаріус після одержання заяви про відмову або після спливу встановленого терміну може посвідчити договір купівлі-продажу частки спільного майна іншій особі.

5.7. Договір купівлі-продажу частки спільного майна іншій особі може бути посвідчений нотаріусом за наявності відомостей про те, що учасники спільної часткової власності відмовились одержати надіслані на їх адресу заяви продавця про його намір продати свою частку. Про цю обставину повинна свідчити зроблена на зворотному повідомленні відмітка органу зв'язку.

5.8. Договір купівлі-продажу частки спільного майна іншій особі може бути посвідчений також у разі, якщо адреса інших учасників спільної часткової власності невідома. На підтвердження цього повинен бути наданий документ відповідного компетентного органу (довідкової служби, адресно-довідкового бюро тощо).

5.9. Заява учасника спільної часткової власності про відмову від права переважної купівлі або фактична відмова учасника спільної часткової власності, який протягом встановленого строку не здійснив свого права на переважну купівлю, дійсна протягом трьох місяців. Цей строк обчислюється з дня подання заяви про відмову від права переважної купівлі або з дня, наступного за останнім днем зазначеного місячного (десятиденного) терміну.

У разі посвідчення договору купівлі-продажу частки спільного майна за більшу ціну порівняно з тією, що була запропонована в переданому повідомленні, але з дотриманням інших визначених умов, подання доказів повторного повідомлення учасників спільної часткової власності не вимагається.

5.10. У тексті договору про відчуження частки майна вказуються арифметичні (у простих дробах) частки.

Абзац другий підпункту 5.10 пункту 5 глави 1 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6. Порядок володіння та користування спільним майном або конкретними його частинами та укладення договорів про визначення розміру часток, зміну розміру часток, а також виділення частки в натурі

6.1. У договорі про відчуження власником частки майна за бажанням сторін може бути встановлено порядок володіння та користування конкретними його частинами відповідно до розміру частки кожного з співвласників.

6.2. У договорі про відчуження одним з учасників спільної часткової власності належної йому частки майна порядок володіння та користування конкретними його частинами може бути вказаний лише за наявності відповідного договору між учасниками спільної часткової власності про порядок володіння та користування майном або за їх письмовою згодою чи за наявності судового рішення про порядок володіння та користування майном (конкретними його частинами).

6.3. Договір про порядок володіння та користування спільним майном або конкретними його частинами, крім того, може бути оформлений шляхом складання самостійного документа, який є

<http://yurist-online.org/>

невід'ємною частиною документа, що посвідчує право власності (при укладанні договору щодо порядку володіння та користування майном, право на яке підлягає реєстрації).

(підпункт 6.3 пункту 6 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6.4. Договір може бути укладений між усіма учасниками спільної часткової власності або між кількома з них. В останньому випадку необхідна письмова згода всіх учасників спільної часткової власності про встановлення порядку володіння та користування майном або конкретними його частинами.

6.5. При посвідченні самостійних (без посвідчення договору про відчуження) договорів про порядок володіння та користування майном, право на яке підлягає державній реєстрації, вимагається документ, що посвідчує право власності, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку. Документ, що посвідчує право власності, після його огляду повертається власникові, а в тексті правочину зазначаються найменування цього документа, номер і дата його видачі та найменування юридичної особи, що його видала. У разі коли посвідчення самостійних (без посвідчення договору про відчуження) договорів про порядок володіння та користування нерухомим майном здійснюється на підставі відомостей Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, в тексті правочину зазначаються посилання на цей реєстр, номер і дата отримання інформації з нього.

(підпункт 6.5 пункту 6 глави 1 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6.6. Учасники спільної часткової власності вправі укладати договори про визначення розміру часток, зміну розміру часток, а також виділення частки в натурі (поділу).

6.7. Договір про визначення часток, зміну розміру часток є невід'ємною частиною документа, що посвідчує право власності, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку. При цьому нотаріус або підшиває один примірник такого договору до документа, що посвідчує право власності, або вчиняє на цьому документі службову відмітку щодо посвідчення договору про визначення, зміну розміру часток, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку.

(підпункт 6.7 пункту 6 глави 1 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6.8. Договори про виділ частки в натурі майна (поділ), право власності на яке підлягає реєстрації, посвідчуються нотаріусом на підставі документів, що посвідчують право власності на таке майно, або на підставі інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, якщо державну реєстрацію права власності на нерухоме майно проведено без видачі документа, що посвідчує таке право.

(підпункт 6.8 пункту 6 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6.9. Одночасно з посвідченням договору про виділ частки в натурі (поділ) житлового будинку, будівлі або споруди нотаріусом посвідчується договір про виділ частки в натурі на місцевості земельної ділянки. Для посвідчення останнього разом з іншими документами нотаріусу подається нотаріально посвідчений договір про спільну часткову власність на земельну ділянку.

6.10. Укладення договору про виділ частки в натурі припиняє спільну часткову власність для особи (осіб), частка якої виділяється за цим договором. Укладення договору про поділ спільного майна припиняє спільну власність для усіх співвласників.

(підпункт 6.10 пункту 6 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

6.11. Якщо між учасниками спільної часткової власності виникають спори щодо визначення, зміни розміру часток, а також виділу частки спільного майна в натурі (поділу), нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії і роз'яснює заінтересованим особам їх право звернутися до суду для вирішення цих спорів.

7. Зміна або розірвання нотаріально посвідченого договору

7.1. Договір сторін про зміну або розірвання нотаріально посвідченого договору здійснюється шляхом складання окремого договору.

7.2. Договір про зміну або розірвання договору підписується сторонами і посвідчується нотаріусом. На всіх наданих нотаріусу примірниках основного договору проставляється відмітка про його зміну або розірвання, у якій зазначаються номер за реєстром та дата посвідчення договору про зміну або розірвання, проставляється нотаріусом підпис і скріплюється його печаткою.

7.3. Якщо нотаріус, який посвідчив договір, позбавлений можливості посвідчити договір про його зміну або розірвання (у разі смерті, заміщення нотаріуса, у разі неможливості виконання ним своїх обов'язків, припинення нотаріусом діяльності, передачі документів до державного нотаріального архіву або з будь-яких інших причин), договір про зміну або розірвання договору може бути посвідчений іншим нотаріусом. При цьому таким нотаріусом складається додатковий примірник договору, який направляється ним за місцем зберігання договору, що змінюється або розривається. Сторонам договору нотаріус роз'яснює про повернення документа за місцем зберігання примірника договору, що розірваний.

(підпункт 7.3 пункту 7 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

7.4. Якщо договір про розірвання договору про відчуження нерухомого майна посвідчується після державної реєстрації права власності на підставі такого договору про відчуження, нотаріус отримує інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом безпосереднього доступу до нього, де перевіряє відсутність (наявність) заборони відчуження або арешту, відсутність (наявність) реєстрації іпотеки.

(абзац перший підпункту 7.4 пункту 7 глави 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Відсутність або наявність податкової застави та інших застав нотаріусом перевіряється за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна, про що виготовляються відповідні витяги.

(підпункт 7.4 пункту 7 глави 1 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

7.5. Розірвання договорів, предметом яких є майно, що перебуває у податковій заставі, здійснюється за письмовою згодою відповідного податкового органу.

7.6. У разі одержання рішення суду про визнання нотаріально посвідченого договору недійсним нотаріус проставляє про це відмітку на примірнику договору, який зберігається в матеріалах нотаріальної справи, долучивши до нього копію рішення суду, а також проставляє відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій і, при можливості, на всіх інших примірниках договору.

7.7. Документ, що посвідчує право власності та подавався для вчинення нотаріальної дії, повертається відчувачу майна.

(підпункт 7.7 пункту 7 глави 1 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

7.8. Державне мито чи плата за посвідчення договору про відчуження майна при його зміні або розірванні сторонам не повертається.

Глава 2. Посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна

1. Документи, що подаються нотаріусу при вчиненні правочину про відчуження та заставу майна

1.1. Правочини щодо відчуження та застави майна, право власності на яке підлягає реєстрації, посвідчуються за умови подання документів, що посвідчують право власності (довірчої власності) на майно, що відчужується або заставляється, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку, та у передбачених законодавством випадках, документів, що підтверджують державну реєстрацію прав на це майно в осіб, які його відчужують. У разі посвідчення правочинів щодо відчуження та застави нерухомого майна, право власності на яке зареєстровано в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, документи, що підтверджують державну реєстрацію прав на це майно, не подаються.

(підпункт 1.1 пункту 1 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

1.2. Право власності на житловий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, інші будівлі і споруди, земельну ділянку, що відчужуються, може бути підтверджено, зокрема, одним з таких документів або їх дублікатів: нотаріально посвідченим договором купівлі-продажу, пожертви, довічного утримання (догляду), ренти, дарування, міни, спадковим договором; свідоцтвом про придбання арештованого нерухомого майна з публічних торгів (аукціонів); свідоцтвом про придбання заставленого майна на аукціоні (публічних торгах); свідоцтвом про право власності; державним актом на право власності на земельну ділянку; свідоцтвом про право на спадщину; свідоцтвом про право власності на частку в спільному майні подружжя; договором про поділ спадкового майна; договором про припинення права на утримання за умови набуття права на нерухоме майно; договором про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно; договором про виділення частки в натурі (поділ); іпотечним договором, договором про задоволення вимог іпотекодержателя, якщо умовами таких договорів передбачено передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки; рішенням суду; договором купівлі-продажу, зареєстрованим на біржі, укладеним відповідно до вимог законодавства тощо.

(абзац перший підпункту 1.2 пункту 1 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

У разі коли державну реєстрацію права власності на житловий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, інші будівлі і споруди, земельну ділянку, що відчужуються, відповідно до закону проведено без видачі документа, що посвідчує таке право, право власності підтверджується на підставі інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, отриманої шляхом безпосереднього доступу до нього.

(підпункт 1.2 пункту 1 глави 2 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

1.3. Право довірчої власності підтверджується договором управління майном.

1.4. Підпункт 1.4 пункту 1 глави 2 розділу II виключено

(підпункт 1.4 пункту 1 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим підпункти 1.5 - 1.21 вважати відповідно підпунктами 1.4 - 1.20)

1.4. Право власності на земельну частку (пай) фізичних осіб, евакуйованих із зони відчуження, які відселені із зони безумовного (обов'язкового) або зони гарантованого добровільного відселення, а також фізичних осіб, що самостійно переселилися з територій, які зазнали радіоактивного забруднення і які на момент евакуації, відселення або самостійного переселення були членами колективних або інших сільськогосподарських підприємств, а також пенсіонерів з їх числа, які проживають у сільській місцевості, може бути підтверджене трудовою книжкою члена колективного або іншого сільськогосподарського підприємства чи нотаріально засвідченим витягом з неї за наявності в ній відповідного запису.

1.5. Доказом факту евакуації фізичних осіб із зони відчуження, відселення або їх самостійного переселення та членства в колективному або іншому сільськогосподарському підприємстві є довідки, видані обласними державними адміністраціями за місцем евакуації, відселення чи самостійного переселення про їх:

евакуацію, відселення чи самостійне переселення з територій, що зазнали радіоактивного забруднення;

членство в колективному або іншому сільськогосподарському підприємстві, яке розміщувалося на території, що зазнала радіоактивного забруднення.

1.6. Крім документа, що посвідчує право власності на житловий будинок, квартиру, садибу та інше нерухоме майно, право власності на яке підлягало реєстрації відповідно до законодавства, що діяло на момент його виникнення, та не зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, долучається документ, що підтверджує державну реєстрацію права власності на це майно (крім випадків, коли відомості про державну реєстрацію права власності містяться в Реєстрі прав власності на нерухоме майно, який є архівною складовою частиною Державного реєстру речових прав на нерухоме майно).

У разі якщо подані документи не містять усіх передбачених законодавством відомостей або в таких документах міститься суперечлива інформація, нотаріус може запитувати від відповідних суб'єктів (органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які видавали такі документи) інформацію (довідки, копії документів тощо), необхідну для вчинення нотаріальної дії.

(підпункт 1.6 пункту 1 глави 2 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5,
від 15.05.2013 р. N 888/5,
у редакції наказу Міністерства
юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

1.7. Якщо з поданих нотаріусу документів випливає, що житловий будинок, будівля, споруда тощо збудовані (або будуються) на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, нотаріус відмовляє в посвідченні договору відчуження житлового будинку та іншого нерухомого майна.

1.8. З метою перевірки відсутності прав малолітніх та неповнолітніх дітей, недієздатних чи обмежено дієздатних осіб на користування відчужуваними житловим будинком, квартирою, кімнатою або їх частиною нотаріус вимагає подачі йому довідки про склад сім'ї житлово-експлуатаційної організації, квартального комітету або іншого уповноваженого органу з питань реєстрації місця проживання.

1.9. У разі виявлення з поданих відчужувачем документів, що право власності або право користування відчужуваним житловим будинком, квартирою, кімнатою або їх частиною мають малолітні або неповнолітні діти або недієздатні чи обмежено дієздатні особи, нотаріус повинен витребувати у відчужувача дозвіл органу опіки та піклування на вчинення такого правочину у формі витягу з рішення відповідної районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, відповідного виконавчого органу міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

1.10. У разі посвідчення правочину, спрямованого на відчуження земельної ділянки, нотаріус перевіряє відсутність (наявність) обмежень (обтяжень) такої земельної ділянки. Перехід права власності на земельну ділянку не припиняє встановленого обмеження (обтяження). Про встановлене обмеження (обтяження) та його зміст нотаріус зазначає в тексті договору.

1.11. При посвідченні правочинів відчуження земельних ділянок у випадках, встановлених Законом України "Про оцінку земель", нотаріус вимагає надати йому документи про грошову оцінку відчужуваної земельної ділянки.

Абзац другий підпункту 1.11 пункту 1 глави 2 розділу II втратив чинність

(підпункт 1.11 пункту 1 глави 2 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5, абзац другий підпункту 1.11 пункту 1 глави 2 розділу II втратив чинність у зв'язку з втратою чинності наказом Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2012 р. N 880/5)

1.12. Для посвідчення договору про передачу права власності на земельну ділянку на користь органу державної влади або органу місцевого самоврядування нотаріусу подаються також заява власника земельної ділянки та рішення органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади про згоду на одержання права власності на таку земельну ділянку.

1.13. У разі наявності заборони правочинів про відчуження майна, обтяженого боргом, посвідчується лише у разі згоди кредитора і набувача на переведення боргу на набувача.

1.14. Передача в іпотеку об'єктів незавершеного будівництва здійснюється шляхом передачі в іпотеку прав на земельну ділянку, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, об'єктів незавершеного будівництва та майнових прав на них.

1.15. Підпункт 1.15 пункту 1 глави 2 розділу II виключено

<http://yurist-online.org/>

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим підпункти 1.16 - 1.20 вважати відповідно підпунктами 1.15 - 1.19)

1.15. Після завершення будівництва будівля (споруда), житловий будинок або житлова квартира залишається предметом іпотеки відповідно до іпотечного договору.

1.16. Правочини про відчуження або заставу (іпотеку) майна, яке передано за договором управління, посвідчуються нотаріусом за наявності письмової згоди установника управління.

Справжність підпису на заяві установника управління про згоду на укладання таких правочинів повинна бути засвідчена в нотаріальному порядку.

1.17. При приватизації майна державних підприємств шляхом його викупу, продажу на аукціоні, за конкурсом між продавцем і покупцем укладається відповідний договір купівлі-продажу, що підлягає нотаріальному посвідченню.

Укладання таких договорів здійснюється з дотриманням вимог чинного законодавства про приватизацію.

1.18. Нотаріус посвідчує правочин, який передбачає будь-який перехід права власності на об'єкти нерухомості та об'єкти незавершеного будівництва, крім їх успадкування та дарування, за наявності документа про сплату до бюджету податку на доходи фізичних осіб, обчисленого з ціни, зазначеної у правочині, але не нижче оціночної вартості такого нерухомого майна, визначеної суб'єктом оціночної діяльності згідно з вимогами нормативно-правових актів з оцінки майна, та документа про оціночну вартість.

(пункт 1 глави 2 розділу II доповнено підпунктом 1.18 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, підпункт 1.18 пункту 1 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 25.03.2014 р. N 563/5)

1.19. Нотаріус зобов'язаний видати сторонам правочину письмову довідку про розмір плати за вчинення відповідної нотаріальної дії. Така довідка має бути підписана нотаріусом та скріплена його печаткою.

(пункт 1 глави 2 розділу II доповнено підпунктом 1.19 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 23.05.2014 р. N 806/5)

2. Підготовка до посвідчення правочину про відчуження та заставу майна

2.1. При підготовці до посвідчення правочинів про відчуження або заставу нерухомого майна нотаріусом перевіряється відсутність заборони відчуження або арешту майна шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

(підпункт 2.1 пункту 2 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

2.2. Договори про відчуження або заставу нерухомого та рухомого майна посвідчуються нотаріусом після перевірки відсутності податкової застави.

2.3. Договори про відчуження майна (майнових прав) платником податків, активи якого перебувають у податковій заставі, посвідчуються за умови письмової згоди відповідного податкового органу.

2.4. При укладенні вказаних договорів нотаріус перевіряє відсутність обтяження нерухомого майна іпотекою шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

(абзац перший підпункту 2.4 пункту 2 глави 2 розділу II
із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5,
від 27.01.2016 р. N 235/5)

У разі наявності обтяження іпотекою на укладання вищевказаних договорів вимагається згода іпотекодержателя, якщо це не заборонено іпотечним договором.

2.5. У разі оформлення заставної перехід права власності на предмет іпотеки не допускається до повного задоволення вимоги за заставною.

2.6. При підготовці до посвідчення правочину про відчуження житлового будинку, стороною в якому є фізична особа та будівництво якого не закінчено і здійснюється з використанням коштів місцевих бюджетів, перевіряється наявність рішення виконавчого комітету місцевої ради або відповідної місцевої державної адміністрації про згоду на таке відчуження.

2.7. Якщо рішенням суду або договором про задоволення вимог іпотекодержателя передбачено право іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки будь-якій особі-покупцеві, посвідчення таких договорів здійснюється за загальними правилами посвідчення договорів відчуження.

Для посвідчення такого договору іпотекодержатель зобов'язаний за тридцять днів до укладення договору купівлі-продажу письмово повідомити іпотекодавця та всіх осіб, які мають зареєстровані в установленому законом порядку права чи вимоги на предмет іпотеки, про свій намір укласти такий договір. Іпотекодержатель має документально підтвердити нотаріусу, що він повідомив осіб, які мають зареєстровані в установленому законом порядку права чи вимоги на предмет іпотеки, відповідно до інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

(абзац другий підпункту 2.7 пункту 2 глави 2 розділу II
із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5,
від 27.01.2016 р. N 235/5)

2.8. Особи, які виявили бажання придбати предмет іпотеки (відмовитися від права купівлі), повинні в тридцятиденний строк з дня одержання повідомлення щодо наміру продажу письмово повідомити іпотекодержателя або нотаріуса про свій намір. Особа набуває переважне право на придбання предмета іпотеки в іпотекодержателя з дня отримання іпотекодержателем повідомлення про згоду на купівлю предмета іпотеки.

Якщо в установлений строк відповідь на повідомлення від осіб, які мають право переважної купівлі предмета іпотеки, не надійшла, нотаріус вправі посвідчити договір купівлі-продажу предмета іпотеки будь-якій іншій особі на розсуд іпотекодержателя.

2.9. Якщо особа, яка висловила згоду придбати предмет іпотеки, ухиляється або з інших причин не вчиняє дій до укладення договору купівлі-продажу предмета іпотеки з іпотекодержателем протягом п'яти днів після закінчення тридцятиденного строку, установленого для надання такої згоди, вона втрачає право на придбання предмета іпотеки. Це право переходить до інших осіб, які висловили намір придбати предмет іпотеки, відповідно до пріоритету їх прав і вимог.

2.10. Якщо повідомлень про згоду на придбання предмета іпотеки надійшло декілька, право на придбання предмета іпотеки в іпотекодержателя належить особі, яка має вищий пріоритет своїх зареєстрованих прав чи вимог.

2.11. Нотаріус має право посвідчити договір купівлі-продажу предмета іпотеки іншій особі за наявності відомостей про те, що інші особи, які мають зареєстровані в установленому законодавством порядку права чи вимоги на предмет іпотеки, відмовились одержати надіслані на їх адресу повідомлення про намір продати предмет іпотеки. Про цю обставину повинна свідчити зроблена на зворотному повідомленні відмітка органу зв'язку.

2.12. Договір купівлі-продажу предмета іпотеки сторонній особі може бути посвідчений також у разі, якщо адреси інших осіб, які мають зареєстровані в установленому законом порядку права чи вимоги на предмет іпотеки, невідомі. На підтвердження цього факту повинен бути поданий документ відповідного компетентного органу (довідкової служби, адресного бюро тощо).

2.13. Ціна продажу предмета іпотеки має бути встановлена за згодою між іпотекодержателем та іпотекодавцем. У разі недосягнення згоди щодо ціни продажу предмет іпотеки здійснюється за ціною, не нижчою за встановлену незалежною оцінкою, що підтверджується відповідним актом про оцінку.

2.14. Підставою для припинення іпотеки та зняття заборони відчуження предмета іпотеки у випадку укладення договору купівлі-продажу є заява іпотекодержателя.

(підпункт 2.14 пункту 2 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

2.15. Підпункт 2.15 пункту 2 глави 2 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3. Посвідчення правочинів про передачу права власності на земельну ділянку

3.1. При посвідченні договору викупу земельної ділянки (у разі відсутності на ній житлового будинку, споруди та іншого нерухомого майна, насаджень), що перебуває у приватній власності, для суспільних потреб нотаріус вимагає подання відповідного рішення органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування. При посвідченні такого договору нотаріус роз'яснює власникові земельної ділянки зміст статті 146 Земельного кодексу України та статті 350 Цивільного кодексу України, про що зазначається в тексті договору.

3.2. Для посвідчення правочину про передачу права власності на земельну ділянку нотаріусу, крім документів, передбачених підпунктом 1.4 пункту 1 глави 2 цього розділу, подаються заява власника земельної ділянки та рішення органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади про згоду на одержання права власності на таку земельну ділянку.

3.3. При посвідченні договору про відчуження земельної ділянки як самостійного об'єкта цивільних правовідносин нотаріус витребує витяг з Державного земельного кадастру.

Відомості з цього витягу про встановлене обмеження (обтяження) зазначаються нотаріусом в тексті договору.

(підпункт 3.3 пункту 3 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

3.4. При посвідченні правочинів про перехід права власності на житловий будинок, будівлю або споруду нотаріус роз'яснює сторонам зміст статті 377 Цивільного кодексу України щодо переходу права власності або права користування на земельну ділянку, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення.

3.5. У разі якщо власник земельної ділянки, яка розташована всередині єдиного масиву, що використовується спільно власниками земельних ділянок чи іншими особами для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, виявляє бажання використовувати належну йому земельну ділянку самостійно, він може обміняти її на іншу земельну ділянку на межі цього або іншого масиву. Обмін земельними ділянками здійснюється за згодою їх власників відповідно до закону та посвідчується нотаріально.

4. Посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва

4.1. Договір відчуження об'єкта незавершеного будівництва може бути укладено за умови, що право власності на нього зареєстровано.

(абзац перший підпункту 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказ Мінюст України від 27.01.2016 р. N 235/5)

У разі здійснення продажу об'єкта незавершеного будівництва органом приватизації нотаріусу подаються такі документи:

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

копія наказу Фонду державного майна України про включення об'єкта незавершеного будівництва до переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації;

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом третім згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

копія наказу державного органу приватизації про прийняття рішення про приватизацію об'єкта;

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом четвертим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

копія наказу державного органу приватизації про затвердження висновку про вартість об'єкта;

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом п'ятим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

акт обстеження об'єкта незавершеного будівництва (опис об'єкта);

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом шостим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

витяг з інформації про продаж об'єкта, опублікованої в офіційних друкованих виданнях державних органів приватизації;

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом сьомим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

копія затвердженого органами приватизації протоколу про проведення аукціону або протоколу засідання конкурсної комісії;

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом восьмим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

довіреність на право представництва інтересів державних органів приватизації.

(підпункт 4.1 пункту 4 глави 2 розділу II доповнено абзацом дев'ятим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

4.2. При посвідченні договору про відчуження об'єкта незавершеного будівництва нотаріусові подаються документ, на підставі якого проводиться будівництво (дозвіл на виконання будівельних робіт, декларація про початок виконання будівельних робіт, будівельний паспорт тощо), та документ, що підтверджує право на земельну ділянку.

(підпункт 4.2 пункту 4 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.3. Підпункт 4.3 пункту 4 глави 2 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим підпункти 4.4 - 4.9 вважати відповідно підпунктами 4.3 - 4.8)

4.3. Для посвідчення договору відчуження об'єкта незавершеного будівництва нотаріус отримує інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом безпосереднього доступу до нього, що залишається у справах нотаріуса.

(підпункт 4.3 пункту 4 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.4. У разі переходу права власності на земельну ділянку, на якій розташовано відчужуваний об'єкт незавершеного будівництва, зміст договору відчуження має викладатися з дотриманням відповідних норм Земельного кодексу України, а для посвідчення правочину нотаріусові також подаються документи, передбачені абзацом першим підпункту 1.2 пункту 1 глави 2 цього розділу, крім випадків, передбачених абзацом другим підпункту 1.2 пункту 1 глави 2 цього розділу.

(підпункт 4.4 пункту 4 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.5. У договорі відчужуваного об'єкта незавершеного будівництва його технічні характеристики наводяться з урахуванням інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

(підпункт 4.5 пункту 4 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.6. Посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва здійснюється нотаріусом з дотриманням загальних вимог законодавства, що застосовується при відчуженні нерухомого майна.

4.7. Посвідчення договорів про безоплатну передачу в приватну власність громадян незавершених будівництвом будинків садибного типу, що споруджувалися (споруджуються) за рахунок коштів Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, здійснюється нотаріусом на підставі рішення обласної або районної державної адміністрації за місцем переселення з дотриманням вимог Положення про порядок передачі у приватну власність громадян незавершених будівництвом будинків садибного типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.97 N 637.

4.8. Нотаріус відмовляє у посвідченні договору відчуження об'єкта незавершеного будівництва, придбаного шляхом приватизації, та земельної ділянки, на якій розташований цей об'єкт (стаття 19 Закону України "Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва"). При цьому нотаріус роз'яснює сторонам, що договір про відчуження може бути посвідчений після завершення будівництва, введення об'єкта в експлуатацію.

5. Посвідчення договорів застави

5.1. Сторонами договору застави (заставадавцем і застагодержателем) можуть бути фізичні, юридичні особи та держава.

5.2. Заставадавцем при заставі майна може бути його власник (сам боржник чи третя особа - майновий поручитель), який має право відчужувати заставлене майно на підставах, передбачених законом, а також особа, якій власник в установленому порядку передав майно і право застави на це майно.

5.3. Застагодержателем земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав на них (оренди, емфітевзису) можуть бути лише банки.

5.4. При посвідченні договору застави/іпотечного договору нотаріус має встановити, чи належить предмет застави до майна, яке може передаватися в забезпечення виконання зобов'язання.

5.5. Предметом застави може бути будь-яке майно (зокрема річ, цінні папери, майнові права), що може бути відчужене заставадавцем і на яке може бути звернене стягнення, у тому числі майно, яке заставадавець набуває після виникнення застави (майбутній урожай, приплід худоби тощо).

5.6. Об'єкт незавершеного будівництва може бути переданий в іпотеку після державної реєстрації права власності на нього.

(підпункт 5.6 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.7. Предметом іпотечного договору можуть бути права оренди земельної ділянки, права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

5.8. Предметом іпотеки може бути право оренди чи користування нерухомим майном, яке надає орендарю чи користувачу право будувати, володіти та відчужувати об'єкт нерухомого майна. Відповідно до вимог статті 5 Закону України "Про іпотеку" для цілей цього Закону таке право оренди чи користування нерухомим майном вважається нерухомим майном.

5.9. Договором застави/іпотечним договором може бути встановлено, що право застави на річ, яка є предметом застави, не поширюється на її приналежність.

5.10. Оцінка майна проводиться у випадках, встановлених законодавчими актами України, міжнародними угодами, на підставі договору, а також на вимогу однієї із сторін угоди та за згодою сторін.

Проведення оцінки майна є обов'язковим у випадках застави державного та комунального майна, відчуження державного та комунального майна способами, що не передбачають конкуренцію покупців у процесі продажу, або у разі продажу одному покупцю, визначення збитків або розміру відшкодування, під час вирішення спорів та в інших випадках, визначених законодавством або за згодою сторін.

(підпункт 5.10 пункту 5 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5, дію попередньої редакції підпункту 5.10 пункту 5 глави 2 розділу II відновлено у зв'язку з втратою чинності наказом Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2012 р. N 880/5, підпункт 5.10 пункту 5 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5.11. Іпотечні договори щодо прав на земельні ділянки: права оренди земельної ділянки, права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій) - посвідчуються нотаріусом після ознайомлення з документами, що підтверджують ці права (договори оренди, емфітевзису, суперфіцію).

5.12. Іпотечні договори, предметом іпотеки за якими є нерухомість, що належить третім особам і стане власністю іпотекодавця після укладання такого договору, посвідчуються з дотриманням загальних правил. Нотаріусові також мають бути подані документи, що підтверджують виникнення правовідносин іпотекодавця та третьої особи.

5.13. Підпункт 5.13 пункту 5 глави 2 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, у зв'язку з цим підпункти 5.14 - 5.30 вважати відповідно підпунктами 5.13 - 5.29)

5.13. Договори про наступну заставу вже заставленого майна можуть посвідчуватися за наявності згоди попередніх заставодержателів, якщо інше не передбачено законом і попередніми договорами застави.

5.14. Посвідчення договорів застави та іпотечних договорів здійснюється за відсутності податкової застави, що перевіряється нотаріусом за даними відповідного реєстру інформаційних систем.

5.15. Передача в заставу/іпотеку майна, що перебуває у податковій заставі, здійснюється з дозволу відповідного органу державної податкової служби та з дотриманням вимог статті 92 Податкового кодексу України. Посвідчення договору застави/іпотечного договору щодо майна (майнових прав), що перебуває під арештом, не допускається.

5.16. Договір застави/іпотечний договір та договір, що обумовлює основне зобов'язання (кредитний договір, договори позики, купівлі-продажу, лізингу тощо), можуть бути оформлені та нотаріально посвідчені у вигляді одного документа. Такий документ за формою і змістом повинен відповідати вимогам, встановленим у статті 12 Закону України "Про заставу", статті 18 Закону України "Про іпотеку", а також вимогам, встановленим законодавством для основного зобов'язання.

5.17. Будівля (споруда), включаючи об'єкт незавершеного будівництва, що розташована на земельній ділянці, яка належить іпотекодавцю на праві власності, передається в іпотеку разом із земельною ділянкою, на якій вона розташована.

5.18. Якщо в іпотеку передається земельна ділянка, на якій розташовані будівлі (споруди), включаючи об'єкти незавершеного будівництва, які належать іпотекодавцю на праві власності, така земельна ділянка підлягає передачі в іпотеку разом з цими будівлями (спорудами).

5.19. Передача в іпотеку нерухомого майна, що є об'єктом права державної чи комунальної власності і закріплене за відповідною юридичною особою на праві господарського відання, здійснюється після отримання у встановленому законодавством порядку згоди органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, до сфери господарського відання якого належить відповідна державна чи комунальна юридична особа.

5.20. Іпотечний договір, предметом іпотеки за яким є майнові права на нерухомість, будівництво якої не завершено, посвідчується нотаріусом на підставі документів, що посвідчують такі майнові права. Іпотекодавцем за таким іпотечним договором може бути забудовник - особа, яка організовує спорудження нерухомості для власних потреб чи для передачі її у власність іншим особам, або особа, власністю якої стане ця нерухомість після завершення будівництва. При посвідченні таких договорів нотаріус роз'яснює іпотекодержателю його обов'язок після закінчення будівництва зареєструвати в установленому законом порядку обтяження прав власника на збудовану нерухомість.

(підпункт 5.20 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.21. У разі зміни в процесі будівництва технічних характеристик об'єкта будівництва, який є предметом іпотеки (зміна площі нерухомості, зміна планування приміщень тощо), нотаріус на підставі документа, що посвідчує право власності на об'єкт незавершеного будівництва або майнові права на нього, або у разі, коли державну реєстрацію права власності відповідно до закону проведено без видачі документа, що посвідчує таке право, - на підставі інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, отриманої шляхом безпосереднього доступу до нього, зобов'язаний зробити відмітку на примірнику іпотечного договору, що належить іпотекодержателю. При цьому нотаріус не має права вимагати додаткових документів та згоди іпотекодавця.

(підпункт 5.21 пункту 5 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.22. Майно, що перебуває у спільній власності, може бути передано в заставу тільки за згодою всіх співвласників. Згода на передачу майна в іпотеку має бути нотаріально оформленою.

5.23. Передача в заставу/іпотеку цілого об'єкта, що належить кільком співвласникам, які зазначені у документі, що посвідчує право власності, здійснюється за умови підписання договору застави/іпотеки усіма учасниками спільної власності, які виступають як майнові поручителі заставодавця.

(підпункт 5.23 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.24. Передача в заставу/іпотеку цілого об'єкта, право у спільній власності на який належить кільком особам, які, проте, не всі вказані у документі, що посвідчує право власності, здійснюється за наявності письмової згоди всіх інших учасників спільної власності. Справжність підпису на заяві, якою надається згода на передачу майна в іпотеку, засвідчується нотаріально.

(підпункт 5.24 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.25. Майно, що перебуває у спільній частковій власності (частки, паї), може бути самостійним предметом застави за умови виділення його в натурі (земельної ділянки - на місцевості) та державної реєстрації права власності щодо виділеної частки як на окремий об'єкт нерухомості.

(підпункт 5.25 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.26. Одночасно з посвідченням договору про іпотеку нотаріус, якщо це передбачено договором, за заявою іпотекодержателя накладає заборону на відчуження предмета іпотеки.

(підпункт 5.26 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5.27. Текст договору застави/іпотечного договору має відповідати загальним вимогам, встановленим законодавством.

5.28. У разі домовленості про перехід до іпотекодержателя права власності на передане в іпотеку нерухоме майно нотаріус роз'яснює сторонам, що права і вимоги інших осіб на це нерухоме майно, зареєстровані в установленому законом порядку, залишаються дійсними.

5.29. У разі надання нотаріусові угоди про внесення змін до основного договору посилання на неї відображається у тексті договору про внесення змін та/чи доповнень до договору застави (іпотечного договору).

Зміни і доповнення до іпотечного договору підлягають нотаріальному посвідченню. Угода про внесення змін та доповнень до інших договорів застави вчинюється з дотриманням вимог статті 654 Цивільного кодексу України.

У правочині, яким встановлюються зміни і доповнення до договору застави, зазначається про те, що він є невід'ємною частиною договору, який змінюється (доповнюється).

Унесення змін до договору застави/іпотечного договору не допускається у разі припинення забезпеченого заставою зобов'язання, заміни зобов'язання іншим зобов'язанням, що виникло після укладення договору застави, включення іпотеки до іпотечного пулу, наявності заставної тощо.

Абзац п'ятий підпункту 5.29 пункту 5 глави 2 розділу II виключено

(абзац п'ятий підпункту 5.29 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5.30. Аграрні розписки посвідчуються нотаріусом на підставі Закону України "Про аграрні розписки" з дотриманням загальних правил посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна.

При посвідченні аграрної розписки нотаріус перевіряє відсутність обтяження за відомостями, що містяться в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна.

(підпункт 5.30 пункту 5 глави 2 розділу II доповнено новим абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 30.03.2015 р. N 454/5)

Аграрна розписка посвідчується нотаріусом у разі відсутності обтяження (за винятком обтяжень за іншими аграрними розписками).

(підпункт 5.30 пункту 5 глави 2 розділу II доповнено новим абзацом третім згідно з наказом Міністерства юстиції України від 30.03.2015 р. N 454/5)

Відомості про предмет застави за аграрною розпискою вносяться до Державного реєстру обтяжень рухомого майна.

(підпункт 5.30 пункту 5 глави 2 розділу II доповнено новим абзацом четвертим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 30.03.2015 р. N 454/5, у зв'язку з цим абзаци другий, третій вважати відповідно абзацами п'ятим, шостим)

Передача прав кредитора за аграрною розпискою здійснюється відповідно до вимог статті 11 Закону України "Про аграрні розписки" шляхом проставлення передавального напису "Відступлено" на ній або на її невід'ємному додатку, оформленому відповідно до Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року N 3253/5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2010 року за N 1318/18613 (із змінами), із зазначенням нового кредитора за аграрною розпискою. Такий напис скріплюється підписом та печаткою (за наявності) попереднього кредитора за аграрною розпискою.

Передача прав за аграрною розпискою підлягає нотаріальному посвідченню, про що укладається Акт приймання-передачі у двох примірниках, один з яких залишається у справах нотаріуса, а інший видається новому кредитору.

(пункт 5 глави 2 розділу II доповнено підпунктом 5.30 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

6. Посвідчення договорів про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів

6.1. Договори про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів (далі - транспортні засоби) посвідчуються за умови подання документів, які підтверджують право власності цього майна на ім'я відчужувачів, та перевірки відсутності обтяжень за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна. У разі перебування транспортних засобів у податковій заставі договір про їх відчуження посвідчується за умови письмової згоди відповідного податкового органу.

(підпункт 6.1 пункту 6 глави 2 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5)

6.2. Підпункт 6.2 пункту 6 глави 2 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства
юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5,
у зв'язку з цим підпункти 6.3 - 6.5
вважати відповідно підпунктами 6.2 - 6.4)

6.2. Не допускається посвідчення договорів відчуження автомобілів, безоплатно переданих (або проданих на пільгових умовах) інвалідам відповідними органами праці та соціального захисту населення.

6.3. Нотаріус посвідчує правочин, який передбачає будь-який перехід права власності на об'єкти рухомого майна (крім легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів), крім їх успадкування та дарування, за наявності документа про сплату до бюджету податку на доходи фізичних осіб, обчисленого з ціни, зазначеної у правочині, та документа про оціночну вартість такого майна, визначену суб'єктом оціночної діяльності згідно з вимогами нормативно-правових актів з оцінки майна.

При посвідченні правочину, який передбачає будь-який перехід права власності на легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, крім їх успадкування та дарування, відповідний правочин посвідчується нотаріусом за наявності документа про сплату до бюджету податку на доходи фізичних осіб, обчисленого, виходячи із зазначеної у правочині ціни, але не нижче середньоринкової вартості таких транспортних засобів (визначеної відповідно до пункту 173.1 статті 173 розділу IV Податкового кодексу України) або не нижче оціночної вартості таких транспортних засобів, визначеної суб'єктом оціночної діяльності згідно з вимогами нормативно-правових актів з оцінки майна (за вибором платника податку).

У разі якщо платником податку сплачено до бюджету податок на доходи фізичних осіб, обчислений, виходячи із зазначеної у правочині ціни, але не нижче оціночної вартості транспортного засобу, нотаріусу також подається документ про оціночну вартість, визначену суб'єктом оціночної діяльності згідно з вимогами нормативно-правових актів з оцінки майна.

(підпункт 6.3 пункту 6 глави 2 розділу II у редакції наказу
Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5,
дію попередньої редакції підпункту 6.4 пункту 6 глави 2 розділу II відновлено у зв'язку з
втратою чинності наказом Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р. N 766/5
згідно з наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2012 р. N 880/5,
підпункт 6.3 пункту 6 глави 2 розділу II у редакції наказів
Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5,
від 15.05.2013 р. N 888/5,
від 25.03.2014 р. N 563/5)

6.4. При посвідченні договорів відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів нотаріус роз'яснює набувачу необхідність реєстрації транспортного засобу протягом десяти діб після придбання.

7. Посвідчення договору довічного утримання (догляду)

7.1. Договори довічного утримання (догляду) посвідчуються нотаріусом за усним зверненням заінтересованих у вчиненні цієї нотаріальної дії осіб: відчужувача та набувача.

Відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я.

Набувачем майна за договором довічного утримання (догляду) може бути повнолітня дієздатна фізична особа або юридична особа.

7.2. Договори довічного утримання (догляду) посвідчуються нотаріусами з дотриманням загальних правил посвідчення договорів відчуження.

7.3. Якщо відчужувачем є один із співвласників майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності, договір довічного утримання (догляду) може бути посвідчений після визначення частки цього співвласника у спільному майні або визначення порядку користування цим майном між співвласниками.

7.4. У разі коли предметом договору довічного утримання (догляду) є майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, такий договір укладається за наявності згоди обох з подружжя.

7.5. При посвідченні договору довічного утримання (догляду) накладається заборона відчуження майна в установленому порядку, про що робиться напис на всіх примірниках договору.

7.6. У тексті договору довічного утримання (догляду) обов'язково зазначається, що набувач майна зобов'язаний надавати відчужувачеві довічно матеріальне забезпечення, а також усі види догляду (опікування) з їх конкретизуванням або без такого, та визначається грошова оцінка матеріального забезпечення відчужувача, яка встановлюється за згодою сторін.

7.7. У разі зобов'язання набувача забезпечити відчужувача або третю особу житлом у будинку (квартирі), який (яка) йому переданий(а) за договором довічного утримання (догляду), у тексті договору зазначається конкретно визначена частина помешкання, у якій відчужувач або третя особа має право проживати.

7.8. У разі смерті фізичної особи - набувача за договором довічного утримання (догляду) при відсутності у неї спадкоємців або при відмові їх від договору довічного утримання (догляду) нотаріус за письмовою заявою відчужувача припиняє дію цього договору, про що на всіх його примірниках робить відповідний напис з посиланням на статтю 757 Цивільного кодексу України. Факт смерті набувача підтверджується свідоцтвом державного органу реєстрації актів цивільного стану про смерть.

7.9. У разі ліквідації юридичної особи - набувача за умови відсутності у неї правонаступників нотаріус на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, отриманих в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до нього, та письмової заяви відчужувача припиняє дію договору довічного утримання (догляду).

(підпункт 7.9 пункту 7 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

7.10. Відчужувачу повертається приєднаний до примірника договору довічного утримання (догляду) первинний документ, що посвідчував право власності на майно, або його дублікат, який міститься у матеріалах нотаріальної справи. У разі якщо предметом договору довічного утримання (догляду) є

рухоме майно, яке підлягає реєстрації, разом з листом нотаріуса про припинення дії договору довічного утримання (догляду) цей документ (або його дублікат) подається відповідному органу реєстрації для перереєстрації.

(підпункт 7.10 пункту 7 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

7.11. На всіх примірниках договору нотаріус робить відповідний напис про припинення дії договору з посиланням на статтю 758 Цивільного кодексу України.

7.12. Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду) переходять до тих спадкоємців, до яких перейшло право власності на майно, що було передано відчужувачем.

7.13. Розірвання договору довічного утримання за згодою сторін, у тому числі внесення змін до договору, оформлюється нотаріусом за правилами, викладеними у пункті 8 глави 1 цього розділу.

7.14. Підпункт 7.14 пункту 7 глави 2 розділу II виключено

(підпункт 7.14 пункту 7 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

8. Посвідчення спадкового договору

8.1. Спадкові договори посвідчуються нотаріусом за зверненням заінтересованих осіб: набувача і відчужувача.

8.2. Спадкові договори, предметом яких є нерухоме майно, посвідчуються нотаріусом з дотриманням загальних правил посвідчення договорів відчуження.

8.3. При посвідченні спадкових договорів правила забезпечення реалізації права купівлі частки у праві спільної часткової власності не застосовуються.

8.4. Документ, що посвідчує право власності на майно, після його огляду нотаріусом повертається власнику майна (відчужувачу), а в тексті договору зазначаються назва цього документа, номер і дата його видачі та найменування юридичної особи, яка його видала. У разі коли посвідчення спадкового договору здійснюється на підставі відомостей Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, в тексті правочину зазначаються посилання на цей реєстр, номер і дата отримання інформації з нього.

(підпункт 8.4 пункту 8 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

8.5. Якщо предметом спадкового договору є майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації, нотаріус у тексті договору зазначає про необхідність реєстрації права власності у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно після смерті відчужувача.

(абзац перший підпункту 8.5 пункту 8 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Абзац другий підпункту 8.5 пункту 8 глави 2 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

(підпункт 8.5 пункту 8 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

8.6. Подружжя має право укласти спадковий договір щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності.

Спадковим договором подружжя може бути встановлено, що в разі смерті одного з подружжя спадщина переходить до другого, а в разі смерті другого з подружжя його майно переходить до набувача за договором.

8.7. На майно, яке є предметом спадкового договору, нотаріус накладає заборону відчуження у встановленому порядку, про що робиться напис на всіх примірниках договору.

8.8. У разі смерті відчужувача на підставі свідоцтва органу цивільного стану про смерть нотаріус знімає заборону відчуження.

8.9. Після смерті відчужувача нотаріусу повертається документ, що посвідчує право власності на нерухоме майно, що було предметом договору, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку, який приєднується до примірника спадкового договору, що зберігається у справах нотаріуса.

(підпункт 8.9 пункту 8 глави 2 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

8.10. У разі смерті фізичної особи - набувача або ліквідації юридичної особи - набувача за спадковим договором дія договору припиняється, а на примірниках договору за письмовою заявою відчужувача нотаріус вчиняє відповідний напис.

8.11. Підпункт 8.11 пункту 8 глави 2 розділу II виключено

(підпункт 8.11 пункту 8 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим підпункт 8.12 вважати підпунктом 8.11)

8.11. Відомості про спадкові договори підлягають обов'язковому внесенню до Спадкового реєстру в порядку, передбаченому Положенням про Спадковий реєстр.

9. Посвідчення договору ренти

9.1. Договір ренти посвідчується нотаріусом з дотриманням загальних правил посвідчення договорів відчуження.

9.2. Якщо договором ренти встановлено, що одержувач ренти передає майно у власність платника ренти за плату, до відносин сторін щодо передачі майна застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, а якщо майно передається безоплатно - положення про договір дарування. У цьому разі правила статті 362 Цивільного кодексу України не застосовуються.

9.3. Текст договору ренти обов'язково повинен містити:

<http://yurist-online.org/>

найменування сторін за договором;

предмет договору;

умови, на яких майно передається під виплату ренти;

форму та розмір ренти;

строки виплати ренти;

відповідальність платника за прострочення ренти;

визначення права платника безстрокової ренти на відмову від договору ренти;

визначення права одержувача безстрокової ренти на розірвання договору ренти;

визначення ризику випадкового знищення або пошкодження майна, що передається під виплату ренти.

9.4. Платник ренти має право відчужувати майно, передане йому під виплату ренти, лише за письмовою згодою одержувача ренти. У цьому випадку в тексті договору відчуження майна, яке передане під виплату ренти, крім істотних умов договору відчуження, обов'язково зазначається про перехід обов'язків платника ренти до нового набувача, а також інші істотні умови договору ренти.

Глава 3. Посвідчення заповіту, внесення змін до нього та його скасування

1. Порядок складення заповіту

1.1. Нотаріус посвідчує заповіти фізичних осіб з повною цивільною дієздатністю, у тому числі подружжя, які складені відповідно до вимог статей 1233 - 1257 Цивільного кодексу України та особисто подані нотаріусу.

1.2. Посвідчення заповіту через представників не допускається.

1.3. У заповіті зазначаються місце і час складення заповіту, дата та місце народження заповідача.

1.4. Заповіт особисто підписує заповідач.

1.5. При посвідченні заповіту від заповідача не вимагається подання доказів, які підтверджують його право на майно, що заповідається.

1.6. Нотаріус посвідчує заповіт, який написаний заповідачем власноручно або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів.

1.7. Нотаріус може на прохання особи записати заповіт з її слів власноручно або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів.

У цьому разі заповіт має бути вголос прочитаний заповідачем і підписаний ним, про що зазначається перед його підписом.

1.8. Якщо заповідач унаслідок фізичної вади, хвороби або з будь-яких інших причин не може власноручно підписати заповіт, за дорученням заповідача він може бути підписаний іншою фізичною особою.

1.9. Фізична особа, на користь якої заповідається майно, не вправі підписувати заповіт за заповідача.

1.10. Нотаріус при посвідченні заповіту зобов'язаний роз'яснити заповідачу зміст статті 1241 Цивільного кодексу України про право на обов'язкову частку у спадщині та зміст статті 1307 Цивільного кодексу України щодо нікчемності заповіту на майно, яке є предметом спадкового договору.

1.11. На бажання заповідача, а також у випадках, якщо заповідач через фізичні вади не може сам прочитати заповіт, посвідчення заповіту має відбуватись не менше ніж при двох свідках.

Свідками можуть бути особи з повною цивільною дієздатністю.

Свідками не можуть бути: нотаріус; особи, на користь яких складено заповіт; члени сім'ї та близькі родичі спадкоємців за заповітом; особи, які не можуть прочитати або підписати заповіт.

Текст заповіту має містити відомості про особи свідків, а саме: прізвище, ім'я, по батькові кожного з них, дату народження, місце проживання, реквізити паспорта чи іншого документа, на підставі якого було встановлено особу свідка.

Свідки, при яких посвідчено заповіт, зачитують його вголос та ставлять свої підписи на ньому.

2. Вимоги до змісту заповіту

2.1. Заповіт має бути складений так, щоб розпорядження заповідача не викликало незрозумілостей чи суперечок після відкриття спадщини.

2.2. Нотаріус перевіряє, чи не містить заповіт розпоряджень, що суперечать вимогам законодавства.

2.3. За заповітом майно може бути заповідане тільки у власність.

2.4. Заповідач може покласти на спадкоємця, до якого переходить, зокрема, житловий будинок, квартира або інше рухоме чи нерухоме майно, зобов'язання надати іншій особі право користування цим майном або певною його частиною.

2.5. Заповідач може обумовити виникнення права на спадщину в особи, яка призначена у заповіті, наявністю певної умови, як пов'язаної, так і не пов'язаної з її поведінкою (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо).

2.6. Умова, визначена у заповіті, є нікчемною, якщо вона суперечить закону або моральним засадам суспільства.

2.7. До заповіту може бути включено розпорядження немайнового характеру (наприклад, визначення місця і форми здійснення ритуалу поховання заповідача, бажання призначити опіку над неповнолітнім, виконання дій, спрямованих на здійснення певної суспільно корисної мети тощо).

3. Посвідчення секретного заповіту

3.1. Нотаріуси посвідчують секретні заповіти, не ознайомлюючись з їх змістом.

3.2. Нотаріус повинен роз'яснювати заповідачу, що текст заповіту має бути викладений таким чином, щоб розпорядження заповідача не викликало неясностей чи суперечок після відкриття спадщини.

3.3. Секретний заповіт подається нотаріусу особою, що його склала, у заклеєному конверті. На конверті має бути особистий підпис заповідача. Якщо підпис на конверті проставлений заповідачем не в присутності нотаріуса, заповідач повинен особисто підтвердити, що підпис на конверті зроблений ним.

3.4. Нотаріус ставить на конверті, у якому міститься секретний заповіт, посвідчувальний напис про посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту, скріплює його печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує.

На конверті зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження заповідача і дата прийняття на зберігання цього заповіту.

3.5. Секретний заповіт приймається нотаріусом на зберігання без складання опису.

4. Оголошення секретного заповіту

4.1. Нотаріус, у якого зберігається секретний заповіт, у разі одержання інформації про відкриття спадщини та подання свідоцтва про смерть заповідача призначає день оголошення змісту заповіту.

4.2. Про день та час оголошення змісту заповіту нотаріус повідомляє членів сім'ї та родичів спадкодавця, якщо їх місця проживання йому відомі, або робить про це повідомлення в друкованих засобах масової інформації.

4.3. Нотаріус у присутності заінтересованих осіб та двох свідків відкриває конверт, у якому зберігався заповіт, та оголошує його зміст.

4.4. Про оголошення заповіту складається протокол, який підписують нотаріус та свідки.

4.5. У протоколі зазначаються: дата, час та місце складання протоколу про оголошення секретного заповіту; дата посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту; прізвище, ім'я, по батькові осіб, присутніх при оголошенні, у тому числі свідків; відомості про повідомлення осіб, які не з'явилися на оголошення секретного заповіту, або відомості про повідомлення в друкованих засобах масової інформації; стан заповіту (наприклад, наявність закреслених місць, поправок або інших недоліків); стан конверта, у якому знаходився заповіт, а також записується весь текст заповіту.

4.6. Якщо неможливо визначити справжню волю заповідача, нотаріусом у протоколі відтворюється витлумачений спадкоємцями текст заповіту та відомості про досягнення (чи недосагнення) між спадкоємцями згоди щодо тлумачення тексту заповіту.

4.7. У тексті протоколу відображається попередження нотаріусом свідків про відповідальність за шкоду, заподіяну ними внаслідок розголошення відомостей, що стали їм відомі у зв'язку з оголошенням секретного заповіту.

4.8. У протоколі можуть бути зазначені й інші істотні обставини оголошення заповіту.

4.9. Секретний заповіт після його оголошення залишається в матеріалах нотаріальної справи.

4.10. Якщо заінтересована особа, належним чином повідомлена про день оголошення секретного заповіту, на оголошення не з'явиться, нотаріус оголошує зміст секретного заповіту тим особам, які з'явилися.

4.11. У разі з'явлення заінтересованої особи після оголошення заповіту нотаріус ознайомлює її з протоколом оголошення секретного заповіту, про що робить відповідну відмітку, яка підписується також цією особою.

5. Зберігання секретних заповітів

5.1. Секретні заповіти зберігаються в окремому пакеті в залізних шафах чи сейфах.

5.2. Не допускається підшивання секретних заповітів до їх оголошення в окремі наряди.

6. Порядок скасування чи зміни заповіту

6.1. Нотаріус, завідувач державного нотаріального архіву при одержанні заяви про скасування чи зміну заповіту, а також за наявності нового заповіту, який скасовує чи змінює раніше складений заповіт, роблять про це відмітку на примірнику заповіту, що зберігається у справах нотаріуса, у державному нотаріальному архіві, і відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій та в алфавітній книзі обліку заповітів.

6.2. Якщо заповідач подасть примірник заповіту, що є у нього, то напис про зміну чи скасування заповіту робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою (коли заповіт скасовується заявою) додається до примірника, що зберігається у справах нотаріуса, у державному нотаріальному архіві.

6.3. Справжність підпису на заяві про скасування або зміну заповіту має бути нотаріально засвідчена.

6.4. Заповіт подружжя може бути скасований кожним з подружжя лише за життя обох з подружжя.

6.5. Нотаріус, якому під час посвідчення заповіту стало відомо про наявність раніше складеного заповіту, повідомляє про вчинену нотаріальну дію державний нотаріальний архів, нотаріуса чи орган місцевого самоврядування, де зберігається примірник раніше посвідченого заповіту.

7. Порядок скасування секретного заповіту

7.1. Нотаріус, завідувач державного нотаріального архіву при одержанні заяви про скасування секретного заповіту, а також за наявності нового заповіту роблять про це відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій та в алфавітній книзі обліку заповітів.

7.2. Якщо заповідач подасть примірник свідоцтва про посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту, то напис про скасування заповіту робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою (коли заповіт скасований заявою) додається до примірника свідоцтва, що зберігається у справах нотаріуса, у державному нотаріальному архіві.

7.3. У разі скасування секретного заповіту за заявою заповідача нотаріус повертає заповідачу підписаний ним конверт, у якому зберігається секретний заповіт.

7.4. Справжність підпису заповідача на заяві про скасування секретного заповіту має бути нотаріально засвідчена.

8. Державна реєстрація заповіту

Відомості про заповіти підлягають обов'язковій державній реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, установленому Положенням про Спадковий реєстр, затвердженим наказом Міністерства

юстиції України від 07.07.2011 N 1810/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.07.2011 за N 831/19569.

Глава 4. Посвідчення довіреностей, припинення та скасування довіреностей

1. Звернення до нотаріуса за посвідченням довіреності

1.1. Довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

1.2. Нотаріуси посвідчують довіреності, складені від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї особи або кількох осіб за усним зверненням довірителя.

2. Вимоги до змісту довіреності

2.1. У довіреності мають бути чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити представнику.

Дії, які належить вчинити представнику, мають бути правомірними, конкретними та здійсненними.

2.2. Довіреність від імені кількох осіб може бути посвідчена на вчинення юридичних дій для досягнення спільної мети.

2.3. Довіреність на вчинення правочину, який відповідно до його змісту може бути вчинений лише особисто довірителем, нотаріусом не посвідчується.

2.4. У довіреності на укладання договору дарування обов'язково зазначаються прізвище, ім'я, по батькові або повне найменування обдаровуваного. У разі невиконання такої умови довіреність є нікчемною.

2.5. У тексті довіреності мають бути зазначені місце і дата її складання (підписання), прізвища, імена, по батькові (повне найменування для юридичної особи), місце проживання (місцезнаходження - для юридичної особи) представника і особи, яку представляють, а в необхідних випадках і посади, які вони займають. У довіреностях, що видаються на вчинення правочинів щодо розпорядження майном, також зазначається реєстраційний номер облікової картки платника податків довірителя (податковий номер). У довіреностях, виданих на ім'я адвокатів, можуть зазначатися їх статус та членство в адвокатському об'єднанні (якщо адвокат є членом адвокатського об'єднання).

3. Визначення строку дії довіреності

3.1. Строк, на який може бути видана довіреність, визначається відповідно до статті 247 Цивільного кодексу України. Якщо строк довіреності не встановлений, вона зберігає чинність до припинення її дії.

3.2. Строк дії довіреності зазначається словами та визначається роками, місяцями, тижнями, днями і не може бути визначений настанням будь-якої події.

3.3. Довіреність, у якій не зазначена дата її вчинення, є нікчемною.

4. Передача повноважень за нотаріально посвідченими довіреностями, переданими телеграфом

4.1. Повноваження за нотаріально посвідченими довіреностями можуть бути передані телеграфом.

4.2. Телеграма-довіреність складається з тексту довіреності та посвідчувального напису з розшифруванням підпису нотаріуса і його печатки.

5. Посвідчення довіреності, виданої в порядку передоручення

5.1. Довіреність, видана в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню після подання основної довіреності, у якій застережене право на передоручення, або після подання доказів того, що представник за основною довіреністю примушений до цього обставинами для охорони інтересів особи, яка видала довіреність.

5.2. При посвідченні довіреності в порядку передоручення нотаріус роз'яснює представнику довірителя вимоги статті 240 Цивільного кодексу України.

5.3. У довіреності, виданій у порядку передоручення, не допускається передавання повіреній особі права на передоручення.

5.4. Довіреність, видана в порядку передоручення, не може містити в собі більше прав, ніж їх передано за основною довіреністю.

5.5. Строк дії довіреності, виданої за передорученням, не може перевищувати строку дії основної довіреності, на підставі якої вона видана.

5.6. У довіреності, виданій у порядку передоручення, мають бути вказані дата і місце посвідчення основної довіреності, та реєстровий номер, найменування нотаріального округу, прізвище, ім'я та по батькові нотаріуса, який її посвідчив, прізвище, ім'я, по батькові і місце проживання особи, якій видана основна довіреність, і особи, якій вона передоручає свої повноваження.

(підпункт 5.6 пункту 5 глави 2 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

5.7. На основній довіреності робиться відмітка про передоручення.

Копія основної довіреності додається до примірника довіреності, що залишається у матеріалах нотаріальної справи.

5.8. При наступному посвідченні довіреності, виданої за передорученням тим самим нотаріусом, копія основної довіреності не залишається.

На примірнику такої довіреності, що залишається у справах нотаріуса, робиться відмітка із зазначенням реквізитів довіреності, виданої у порядку передоручення, до якої прикріплено копію основної довіреності.

(підпункт 5.8 пункту 5 глави 4 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

6. Порядок скасування довіреності

6.1. Особа, яка видала довіреність, за винятком безвідкличної, може у будь-який час скасувати довіреність або довіреність, видану в порядку передоручення.

6.2. Нотаріус, завідувач державного нотаріального архіву при одержанні заяви про скасування довіреності або передоручення робить про це відмітку на примірнику довіреності, що зберігається у

справах нотаріуса, у державному нотаріальному архіві, і відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій.

6.3. Якщо особа, яка видала довіреність, подасть примірник довіреності, що є у неї, напис про скасування довіреності або передоручення робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою додається до примірника, що зберігається у справах нотаріуса, в державному нотаріальному архіві.

6.4. Повідомлення особи, яка видала довіреність, представника, а також відомих їй третіх осіб, для представництва перед якими була видана довіреність, про скасування довіреності може бути оформлено нотаріусом згідно з цим Порядком шляхом передавання відповідної заяви.

7. Реєстрація посвідчення довіреності (припинення її дії)

Посвідчені нотаріусами довіреності, а також передоручення за ними, припинення їх дії підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей у порядку, установленому Положенням про Єдиний реєстр довіреностей, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 28.12.2006 N 111/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.12.2006 за N 1378/13252.

Глава 5. Інші правочини

1. Посвідчення договорів управління майном

1.1. Установником управління може бути лише власник майна, яке передається в управління.

1.2. У разі якщо власником майна, яке передається в управління, є фізична особа, місцеперебування якої невідоме, або особа, визнана безвісно відсутньою, установником управління є орган опіки та піклування за останнім відомим постійним місцем проживання такої особи. У цьому разі для посвідчення договору управління майном нотаріусу подається рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою, рішення відповідного органу виконавчої влади про встановлення управління майном, яке належить таким особам, із зазначенням всіх істотних умов, які необхідно включити до договору, довіреність про уповноваження представника органу виконавчої влади або органу опіки та піклування на підписання договору управління майном.

1.3. Управителем майна за договором управління може бути суб'єкт підприємницької діяльності. Дані про документи, що підтверджують статус осіб як суб'єктів підприємницької діяльності, зазначаються нотаріусом у тексті договору. Засвідчені в установленому порядку фотокопії цих документів долучаються до примірника договору, що залишається у справах нотаріуса.

1.4. Не можуть бути управителями майна за договором управління вигодонабувач (особа, яка має право за умовами договору набувати вигоди від майна, переданого в управління), органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим або органи місцевого самоврядування, якщо інше не встановлено законом.

1.5. Договір управління майном повинен містити такі істотні умови: перелік майна, що передається в управління; розмір і форму плати за управління майном.

1.6. Договором управління майном може бути передбачений строк його дії. При цьому нотаріус роз'яснює сторонам договору, що в разі невизначення строку, на який він укладається, договір вважається укладеним на п'ять років.

1.7. Установник управління може також надати управителю право доручати іншій особі (замісникові) вчиняти від його імені дії, необхідні для управління майном, про що зазначається в тексті договору.

1.8. Припинення дії договору управління майном на бажання сторін здійснюється на підставі укладеного між ними відповідного договору. У цьому випадку сторонами договору нотаріусу повертається примірник договору управління майном, який долучається до примірника договору, що зберігається у справах нотаріуса.

1.9. У разі відмови однієї із сторін від договору управління майном (відмови вигодонабувача від одержання вигоди за договором, відмови управителя або установника управління від договору управління майном у зв'язку з неможливістю управителя здійснювати управління майном) до припинення його дії нотаріусу подаються докази про повідомлення іншої сторони договору про намір припинити дію договору. У такому випадку дія договору припиняється після спливу трьох місяців з дня одержання другою стороною відповідного повідомлення. Повідомлення другої сторони про відмову від договору може бути вчинено шляхом передачі заяви.

1.10. Якщо від договору управління майном відмовляється установник управління з іншої причини, ніж неможливість управителем здійснювати управління майном, припинення дії договору відбувається лише за письмовою згодою управителя за умови виплати йому плати, передбаченої договором.

1.11. Одержавши повідомлення однієї із сторін або рішення суду про закінчення строку дії договору, про загибель майна, переданого в управління, про смерть фізичної особи - вигодонабувача або ліквідацію юридичної особи - вигодонабувача, якщо інше не встановлено договором (у разі якщо особа вигодонабувача збігається з особою установника управління (власника майна)), визнання управителя недієздатним, безвісно відсутнім, обмеження його цивільної дієздатності або смерті, визнання установника управління банкрутом, нотаріус на підставі відповідних документів припиняє договір управління майном, про що робить відповідні відмітки на всіх примірниках договору та відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій.

2. Посвідчення шлюбного договору

2.1. Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя мають право за власним бажанням укласти договір щодо вирішення питань життя сім'ї (шлюбний договір), яким регулюються майнові відносини між подружжям, у тому числі визначаються їхні майнові права та обов'язки як батьків.

2.2. Шлюбний договір укладається в письмовій формі в трьох оригінальних примірниках і нотаріально посвідчується.

2.3. У разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним.

2.4. Шлюбний договір, укладений до реєстрації шлюбу, набирає чинності в день реєстрації шлюбу, а шлюбний договір, укладений подружжям, - у день його нотаріального посвідчення, про що має бути зазначено в тексті договору.

2.5. У шлюбному договорі може бути встановлено загальний строк його дії, а також строки тривалості окремих прав та обов'язків, а також може бути встановлена чинність договору або окремих його умов і після припинення шлюбу.

2.6. Шлюбний договір може включати положення про порядок зміни його умов. Одностороння зміна умов шлюбного договору та одностороння відмова від шлюбного договору не допускаються. Зміни до шлюбного договору можуть бути внесені подружжям шляхом укладання відповідного договору, який підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

2.7. Шлюбний вік жінок та чоловіків встановлено статтею 22 Сімейного кодексу України. У разі зниження шлюбного віку до реєстрації шлюбу шлюбний договір укладається неповнолітніми за письмовою заявою їх батьків або піклувальника, справжність підпису яких засвідчується нотаріусом з дотриманням вимог цього Порядку.

2.8. Шлюбним договором регулюються майнові відносини між подружжям, визначаються їхні майнові права та обов'язки, а також можуть бути визначені майнові права та обов'язки подружжя як батьків. Сторони у шлюбному договорі можуть визначати правовий режим майна, яке дружина, чоловік передають для використання на спільні потреби сім'ї; правовий режим майна, подарованого подружжю у зв'язку з реєстрацією шлюбу; порядок користування житлом. Сторони можуть домовитись у шлюбному договорі про зміну правового режиму майна, набутого в шлюбі, та визначити його як особисте майно одного із подружжя або на особисте майно одного із подружжя поширити режим спільного майна подружжя. Шлюбним договором може регулюватися порядок користування одним із подружжя житловим приміщенням, яке належить іншому з подружжя, а також проживання у житловому приміщенні, яке є їхньою спільною власністю, їхніх родичів.

3. Посвідчення договорів найму або позички будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), найму (оренди) або позички транспортних засобів, договорів лізингу

3.1. Договори найму або позички будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин) строком на три роки і більше, а також договори найму (оренди) транспортного засобу за участю фізичної особи підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню.

3.2. Посвідчення договорів найму або позички будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин) провадиться незалежно від місцезнаходження майна.

(абзац перший підпункту 3.2 пункту 3 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

Договори про найм (оренду) або позичку транспортного засобу посвідчуються нотаріусами незалежно від місця їх реєстрації.

3.3. При посвідченні договору про найм або позичку будівель, інших споруд (їх частин), належних фізичним та юридичним особам на праві власності, нотаріус вимагає для огляду документ, що посвідчує право власності наймодавця (позичкодавця) на майно, що здається в найм (позичку), крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку.

(підпункт 3.3 пункту 3 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.4. На бажання сторін у тексті договору найму (позички) будівлі, іншої капітальної споруди вказуються розмір земельної ділянки, яка передається наймачеві (користувачу), та умови користування нею. На підтвердження права власності нотаріус може витребувати у наймодавця (позичкодавця) документ, що посвідчує право власності на земельну ділянку, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку.

(підпункт 3.4 пункту 3 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.5. Посвідчуючи договори про найм будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), нотаріус роз'яснює сторонам зміст статті 796 Цивільного кодексу України.

(абзац перший підпункту 3.5 пункту 3 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Для посвідчення договору про найм будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин) нотаріус отримує інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом безпосереднього доступу до нього, що залишається у справах нотаріуса.

(підпункт 3.5 пункту 3 глави 5 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.6. При укладанні згаданих договорів наймодавець (орендодавець, позичкодавець) зобов'язаний повідомити наймача (орендаря, користувача) про всі права третіх осіб на майно, що передається у найм (оренду, позичку).

3.7. При посвідченні договору найму (оренди) або позички транспортного засобу нотаріус вимагає для огляду документ про реєстрацію транспортного засобу за фізичною чи юридичною особою (свідоцтво про реєстрацію, технічний паспорт тощо), а у випадку, коли транспортний засіб не підлягає реєстрації або коли реєстраційне посвідчення не є свідченням права власності на транспортний засіб, - документ, що підтверджує набуття наймодавцем права власності на нього (договори тощо).

3.8. Договори піднайму або договір позички майна, яке є предметом укладеного договору позички, посвідчуються нотаріусами за наявності згоди наймодавця (позичкодавця) про передачу майна в піднайм (наступну позичку).

3.9. Строк дії договору піднайму (наступної позички) не може перевищувати строку договору найму (позички).

3.10. У разі смерті фізичної особи або ліквідації юридичної особи - наймача (орендаря, користувача) за заявою наймодавця (орендодавця, позичкодавця) договір найму (оренди, позички) припиняє свою дію, про що нотаріус робить відповідний напис на всіх примірниках договору та в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій.

3.11. Факт смерті наймача (орендаря, користувача) підтверджується свідоцтвом про смерть або витягом з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про смерть, факт ліквідації юридичної особи підтверджується відомостями з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, отриманими в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до нього.

(підпункт 3.11 пункту 3 глави 5 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 31.03.2015 р. N 466/5, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.12. Договори лізингу транспортних засобів за участю фізичної особи посвідчуються нотаріусами з дотриманням загальних правил посвідчення договорів найму (оренди) та з урахуванням

особливостей, установлених Цивільним кодексом України та Законом України "Про фінансовий лізинг".

3.13. Копії поданих для огляду документів, що посвідчують право власності, а також документів, що підтверджують право власності на транспортний засіб, оформлені відповідно до вимог глави 7 розділу I цього Порядку, залишаються в справах приватного нотаріуса (державної нотаріальної контори).

(підпункт 3.13 пункту 3 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4. Посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю

4.1. Укладання одним із подружжя зі сторонньою особою договорів купівлі-продажу, міни, дарування, ренти, довічного утримання (догляду), застави, спадкового договору щодо своєї частки у спільній сумісній власності подружжя можливе лише за умови її визначення або виділу в натурі.

4.2. Посвідчення нотаріусом договорів, визначених у підпункті 4.1 цього пункту, здійснюється з дотриманням цього Порядку щодо посвідчення правочинів стосовно розпорядження часткою у праві власності на нерухоме майно.

4.3. Договір про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності може бути посвідчений нотаріусом без визначення або виділу цієї частки.

4.4. Дружина і чоловік мають право на укладання договорів про поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності.

При укладенні договору про поділ майна, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, сторони можуть відступити від засад рівності часток подружжя.

4.5. Договір про поділ майна, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, може бути посвідчений нотаріусом незалежно від розірвання шлюбу.

4.6. Договір про поділ житлового будинку, квартири, іншого нерухомого майна, а також про виділ нерухомого майна дружині, чоловікові зі складу усього майна подружжя підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

4.7. За домовленістю між подружжям нотаріусом може бути посвідчений договір про надання утримання одному з них.

Договір про надання утримання одному з подружжя має визначати умови надання утримання, строки та розмір утримання.

За домовленістю сторін утримання може надаватись як у натуральній, так і у грошовій формі.

4.8. При посвідченні договору про утримання нотаріусом перевіряється факт непрацездатності того з подружжя, на користь якого укладається угода.

Непрацездатними (за віком або за станом здоров'я) визнаються особи, які досягли пенсійного віку, установленого законом, або є інвалідами I, II, III груп, про що зазначається в тексті договору.

4.9. На утримання також матиме право той з подружжя, заробітна плата, пенсія, доходи від використання його майна та інші доходи якого не забезпечують йому прожиткового мінімуму, встановленого законом. Про встановлення цих обставин нотаріусом зазначається у тексті договору.

4.10. На примірнику договору про надання утримання, що залишається у матеріалах нотаріальної справи, робиться відмітка, у якій зазначаються реквізити документа, що підтверджує встановлені нотаріусом обставини для надання утримання.

4.11. У тексті договору нотаріусом зазначаються:

про роз'яснення змісту пункту 4 статті 77 Сімейного кодексу України;

можливість вчинення виконавчого напису нотаріусом у безспірному порядку у випадку невиконання умов договору про надання утримання з посиланням на пункт 2 статті 78 Сімейного кодексу України.

4.12. Правила, визначені у цьому пункті, застосовуються також при посвідченні договорів між чоловіком та жінкою, які не перебувають у шлюбі між собою, але тривалий час проживали однією сім'єю, про надання утримання тому із них, хто став непрацездатним під час спільного проживання.

4.13. Договір про припинення права на утримання взамін набуття права власності на житловий будинок, квартиру чи інше нерухоме майно є договором відчуження, який підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню за усним зверненням заінтересованих осіб.

(підпункт 4.13 пункту 4 глави 5 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.14. При посвідченні договору про припинення права на утримання у зв'язку з одержанням одноразової грошової виплати нотаріусом перевіряється факт внесення на депозитний рахунок нотаріуса відповідної грошової суми.

На доказ внесення обумовленої сторонами суми на депозит нотаріусу для огляду подається квитанція про внесок, про що зазначається у тексті договору.

4.15. Батьки дитини мають право укласти між собою договір про сплату аліментів на дитину.

Умови договору про сплату аліментів на дитину мають визначати розмір, строки, а також порядок виплати та підстави цільового використання аліментів і не можуть порушувати права дитини, які встановлені Сімейним кодексом України.

4.16. При посвідченні договору про сплату аліментів на дитину нотаріусом роз'яснюється зміст пункту 2 статті 189 Сімейного кодексу України з одночасним зазначенням про це у тексті договору у частині можливості стягнення аліментів у безспірному порядку на підставі виконавчого напису у разі невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором.

4.17. Між батьками, один з яких проживає окремо від дитини, з дозволу органу опіки та піклування може бути укладений договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передаванням права власності на нерухоме майно (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо).

4.18. Умовами договору може бути визначено набувачем права власності на нерухоме майно як саму дитину, так і дитину разом з тим із батьків, з ким вона проживає, на праві спільної часткової власності на це майно.

4.19. Укладення та посвідчення договорів про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передаванням права власності на нерухоме майно (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо) здійснюються з дотриманням вимог цього Порядку.

Глава 6. Посвідчення фактів

1. Звернення до нотаріуса за посвідченням фактів, що фізична особа є живою, що фізична особа перебуває у певному місці, та видача свідоцтва на підтвердження цих фактів

1.1. Нотаріус за усним зверненням фізичної особи посвідчує факт, що фізична особа є живою.

1.2. Нотаріус за усним зверненням фізичної особи посвідчує факт перебування її в певному місці.

1.3. Посвідчення факту, що фізична особа є живою, та факту перебування її в певному місці проводиться як при явці фізичної особи до нотаріуса, так і поза приміщенням, що є робочим місцем нотаріуса.

1.4. Факти, що малолітня дитина, недієздатна фізична особа є живою чи перебуває в певному місці, посвідчуються за усним зверненням її законних представників (батьків, усиновлювачів, опікуна).

1.5. Факти, що неповнолітня дитина, фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, є живою чи перебуває в певному місці, посвідчуються за їх усним зверненням та за згодою на це законних представників (батьків, усиновлювачів, піклувальників), викладеною з дотриманням вимог цього Порядку щодо посвідчення правочинів за участю неповнолітніх, а також осіб, над якими встановлено піклування.

1.6. На підтвердження факту, що фізична особа є живою, та факту перебування фізичної особи в певному місці нотаріус видає заінтересованим особам, щодо яких було встановлено ці факти, відповідні свідоцтва.

2. Посвідчення часу пред'явлення документа

2.1. Нотаріус посвідчує час пред'явлення документа за усним зверненням заінтересованої особи.

2.2. Нотаріус особисто ознайомлюється зі змістом пред'явленого документа.

2.3. На підтвердження часу пред'явлення документів нотаріус вчиняє посвідчувальний напис на документі із зазначенням особи, що його пред'явила.

Глава 7. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них, засвідчення справжності підписів на документах

1. Звернення до нотаріуса за засвідченням вірності копій документів і витягів з них

Засвідчення вірності копій документів і витягів з них здійснюється нотаріусом за усним зверненням заінтересованої особи.

2. Підготовка до засвідчення вірності копій документів і виписок з них

При підготовці до засвідчення вірності копій документів і виписок з них нотаріус зобов'язаний особисто звірити з оригіналом документа копію чи виписку з документа, вірність яких він засвідчує.

3. Умови засвідчення вірності копій документів

3.1. Нотаріуси засвідчують вірність копій документів, виданих юридичними особами, за умови, що ці документи не суперечать закону, мають юридичне значення і засвідчення вірності їх копій не заборонено законом.

3.2. Засвідчення копій офіційних документів, які видаються органами реєстрації актів цивільного стану і надалі використовуватимуться за кордоном, нотаріусами здійснюється лише після попередньої легалізації (консульської легалізації чи проставлення апостиля) оригіналів цих документів.

3.3. Вірність копії документа, виданого фізичною особою, засвідчується у тих випадках, коли справжність підпису фізичної особи на оригіналі цього документа засвідчена нотаріусом або посадовою особою відповідного органу місцевого самоврядування або за місцем роботи, навчання, проживання чи лікування фізичної особи.

3.4. Не допускається засвідчення вірності копії документа, на підставі якого відповідні установи видають оригінал документа (довідки про народження дитини, довідки про смерть тощо).

3.5. На вимогу фізичних або юридичних осіб, щодо яких вчинялася нотаріальна дія, нотаріуси вправі видавати копії документів, що зберігаються у справах державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву або приватного нотаріуса. Вірність таких копій засвідчується за правилами цієї глави з проставленням відмітки "Зі справ нотаріальної контори (архіву, приватного нотаріуса)".

(пункт 3 глави 7 розділу II доповнено підпунктом 3.5 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4. Умови засвідчення вірності копії з копії документа

4.1. Вірність копії з копії документа може бути засвідчена нотаріусом, якщо вірність копії засвідчена в нотаріальному порядку або якщо ця копія видана юридичною особою, що видала оригінал документа.

4.2. У випадку, якщо копія документа видана юридичною особою, що видала оригінал документа, вона має бути викладена на бланку юридичної особи з прикладенням печатки (у разі наявності) і з відміткою про те, що оригінал документа міститься в справах юридичної особи, яка видала документ.

(підпункт 4.2 пункту 4 глави 7 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 20.11.2014 р. N 1949/5)

4.3. Вірність копії з копії рішення суду (витяг з нього) може бути засвідчена нотаріусом за наявності відмітки про те, що це рішення набрало законної сили, і за наявності відмітки про те, що оригінал рішення міститься в справах суду, який видав документ.

5. Умови засвідчення вірності виписки з документа

5.1. Вірність виписки засвідчується згідно з пунктом 3 цієї глави. Вірність виписки може бути засвідчена у разі, коли її зроблено з документа, у якому міститься рішення кількох, не пов'язаних між собою питань.

5.2. Виписка має відтворювати повний текст частини документа з певного питання.

5.3. При виготовленні виписки з багатосторінкового документа обов'язково відтворюється текст першої та останньої сторінок, які надають можливість ідентифікувати документ, вірність виписки з якого засвідчується.

5.4. Фотокопія-витяг з багатосторінкового документа засвідчується за правилами засвідчення вірності копій з урахуванням положень, встановлених у підпункті 5.3 пункту 5 цієї глави, із зазначенням відомостей про загальну кількість сторінок, що містить оригінал документа, та переліку сторінок, з яких виготовлена така фотокопія-витяг, у посвідчувальному написі.

(пункт 5 глави 7 розділу II доповнено підпунктом 5.4 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

6. Умови засвідчення справжності підпису на документах

6.1. Нотаріус засвідчує справжність підпису на документах, зміст яких не суперечить закону і які не мають характеру правочинів та не містять у собі відомостей, що порочать честь і гідність людини.

6.2. Нотаріус, засвідчуючи справжність підпису, не посвідчує факти, викладені у документі, а лише підтверджує, що підпис зроблений певною особою.

6.3. На документі може бути засвідчена справжність підпису особи, що підписалась за іншу особу, яка не могла це зробити власноручно внаслідок фізичної вади, хвороби або з інших поважних причин. У цьому випадку нотаріус установлює особу як того, хто підписався, так і того, за кого ця особа підписалась.

Про причини, з яких фізична особа, заінтересована у вчиненні нотаріальної дії, не могла підписати документ, зазначається в посвідчувальному написі.

6.4. Нотаріус не може засвідчувати справжність підпису фізичної особи на документі, у якому стверджуються обставини, право посвідчення яких належить лише відповідному державному органу (час народження, шлюбу, смерті, наявність хвороби, інвалідності, права власності на майно тощо). Справжність підпису на зазначеному документі може бути засвідчена у випадку, якщо документ призначений для подання до компетентних органів іншої держави.

7. Засвідчення зразків підписів посадових осіб юридичних осіб на картках, що подаються до банків з метою відкриття рахунків

7.1. При засвідченні зразків підписів посадових осіб юридичних осіб на картках, що подаються до Національного банку України, комерційних банків з метою відкриття рахунків, нотаріус перевіряє обсяг правоздатності юридичної особи, справжність підписів посадових осіб та їх повноваження на право підпису.

7.2. На підтвердження повноважень на право підпису нотаріусу подаються копія наказу про призначення на посаду або копія протоколу про обрання посадової особи, довіреність на ім'я керівника, видана вищим органом управління юридичної особи, тощо.

8. Засвідчення справжності електронного цифрового підпису

За наявності технічних можливостей роботи з електронними документами нотаріус засвідчує справжність електронного цифрового підпису на документах за правилами, передбаченими чинним законодавством.

Глава 8. Засвідчення вірності перекладу

<http://yurist-online.org/>

1. Звернення до нотаріуса за засвідченням вірності перекладу

1.1. Нотаріус засвідчує вірність перекладу документа за усним зверненням заінтересованої особи, а також за клопотанням заінтересованої особи при вчиненні іншої нотаріальної дії.

1.2. Нотаріус засвідчує вірність перекладу документа з однієї мови на іншу, якщо він знає відповідні мови, з яких або на які перекладається документ.

2. Засвідчення справжності підпису перекладача

2.1. Якщо нотаріус не знає відповідних мов (однієї з них), переклад документа може бути зроблено перекладачем, справжність підпису якого засвідчує нотаріус за правилами, передбаченими цим Порядком.

2.2. Перекладач разом з документом, що встановлює його особу, повинен надати документ, який підтверджує його кваліфікацію.

3. Засвідчення вірності перекладу, що вчинюється при вчиненні іншої нотаріальної дії

3.1. Якщо при вчиненні нотаріальної дії (посвідчення правочину, засвідчення вірності копії тощо) одночасно вчинюється й переклад на іншу мову, то переклад вміщується поруч з текстом документа на одній сторінці, розділеній вертикальною рисою таким чином, щоб оригінальний текст розташовувався з лівого боку, а переклад - з правого.

3.2. Переклад має бути зроблений з усього тексту документа, що перекладається, і закінчуватися підписами.

3.3. Під текстами оригіналу та перекладу вміщується підпис перекладача у разі здійснення перекладу перекладачем.

3.4. Посвідчувальний напис викладається під текстами документа і перекладу з нього.

3.5. Переклад, розміщений на окремому від оригіналу чи копії аркуші, прикріплюється до нього, прошнуровується і скріплюється підписом нотаріуса і його печаткою.

Глава 9. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна

1. Підстави вжиття заходів щодо охорони спадкового майна

1.1. Охорона спадкового майна здійснюється в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкодавця з метою збереження його до прийняття спадщини спадкоємцями. Охорона спадкового майна триває до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини.

1.2. Нотаріус за місцем відкриття спадщини за заявою заінтересованих осіб або з власної ініціативи вживає заходів щодо охорони спадкового майна.

1.3. Заходи щодо охорони спадкового майна вживаються зазначеним нотаріусом або нотаріусом за місцезнаходженням майна, якому нотаріус, який веде спадкову справу, надіслав доручення.

2. Підготовчі дії нотаріуса перед вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна

2.1. Заява про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна реєструється в Книзі обліку заяв про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна та встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або над майном фізичної особи, місцеперебування якої невідоме.

2.2. Перед вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна нотаріус вчиняє низку дій, які забезпечують повну охорону цього майна, а саме:

визначає місце відкриття спадщини, наявність спадкового майна, його склад та місцезнаходження;

перевіряє наявність спадкової справи за даними Спадкового реєстру. Якщо спадкова справа не заведена, нотаріус реєструє заяву про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна також і в Книзі обліку і реєстрації спадкових справ, заводить спадкову справу і реєструє її у Спадковому реєстрі;

з'ясовує, чи були вжиті попередні заходи щодо збереження спадкового майна. Якщо такі заходи були вжиті - то ким, коли і як (чи було приміщення опечатано, де знаходяться ключі від цього приміщення тощо);

повідомляє про це тих спадкоємців, місце проживання або роботи яких йому відоме. Нотаріус може також зробити виклик спадкоємців шляхом публічного оголошення або повідомлення у пресі;

про проведення опису майна спадкодавця нотаріус повідомляє житлово-експлуатаційні органи, а в разі необхідності - органи внутрішніх справ та інших заінтересованих осіб (кредитора);

якщо є підстави вважати, що спадщина може бути визнана відумерлою, нотаріус повинен повідомити відповідний орган місцевого самоврядування;

вживає заходів для залучення до участі в проведенні опису майна свідків (не менше двох). Свідками можуть бути будь-які незаінтересовані особи з повною цивільною дієздатністю.

2.3. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна здійснюється нотаріусом після отримання документів, що підтверджують факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, але не пізніше наступного дня з дати надходження таких документів.

3. Опис спадкового майна

3.1. Опис спадкового майна проводиться за участю заінтересованих осіб (за бажанням) і не менше ніж двох свідків.

3.2. Присутність виконавця заповіту при здійсненні опису спадкового майна є обов'язковою.

3.3. В акті опису мають бути зазначені:

дата та час складання акта опису, а також прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який проводить опис;

найменування державної нотаріальної контори або нотаріального округу, в якому зареєстрований приватний нотаріус;

дата одержання заяви про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна (повідомлення про орієнтовний склад спадкового майна) або доручення нотаріуса, яким заведено спадкову справу, про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна;

прізвище, ім'я, по батькові, адреса, а в необхідних випадках - місце роботи та посади осіб, які беруть участь в описі;

прізвище, ім'я, по батькові спадкодавця, дата його смерті, місце відкриття спадщини та місцезнаходження спадкового майна;

відомості про спадкоємців;

відомості про те, чи було опечатано приміщення до прибуття нотаріуса і ким, стан пломб та печаток, якщо приміщення опечатано;

опис спадкового майна з детальною характеристикою кожної речі окремо (колір, вага, номінал, розмір, сорт, марка, рік випуску, а для іноземної валюти - купюра, її номінал, вартість за курсом Національного банку України тощо) та визначення їх вартості з урахуванням відсотка зносу.

3.4. У разі незгоди з оцінкою спадкоємці вправі запросити спеціаліста-експерта або оцінювача. Оплата праці спеціалістів (експертів, оцінювачів) здійснюється спадкоємцями.

3.5. На кожній сторінці акта опису підводиться підсумок кількості речей (предметів) та їх вартості, а після закінчення опису - загальний підсумок кількості речей (предметів) і їх вартості.

3.6. До акта опису включається все майно, яке є в будинку (квартирі) померлого.

3.7. Заяви сусідів та інших осіб про належність їм окремих речей заносяться до акта опису, а заінтересованим особам роз'яснюється порядок звернення до суду з позовом про виключення цього майна з акта опису.

3.8. Якщо проведення опису переривається або продовжується кілька днів, приміщення кожний раз опечатується нотаріусом. В акті опису робиться запис про причини і час припинення опису і його відновлення, а також про стан пломб і печаток при наступному розпечатуванні приміщення.

3.9. У кінці акта опису зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, рік народження охоронця, якому передано на зберігання майно, найменування документа, який посвідчує його особу, номер, дата видачі, найменування установи, що видала документ, місце проживання цієї особи.

3.10. Акт опису складається не менше ніж у трьох примірниках.

3.11. Усі примірники підписуються нотаріусом, заінтересованими особами, свідками та охоронцем, якому передано на зберігання спадкове майно.

3.12. Один примірник акта опису видається охоронцю спадкового майна.

4. Призначення охоронця спадкового майна

4.1. Охоронцем спадкового майна може бути призначено осіб з числа спадкоємців, опікунів над майном осіб, визнаних безвісно відсутніми або місцеперебування яких невідоме, або інших осіб, визначених спадкоємцями.

4.2. За наявності виконавця заповіту він призначається охоронцем усього спадкового майна, як заповіданого, так і не заповіданого.

4.3. За бажанням спадкоємців за законом у разі наявності виконавця заповіту нотаріус може призначити охоронцем майна, що спадкується за законом, із числа інших осіб.

4.4. Нотаріус попереджає охоронця та інших осіб, яким передано на зберігання спадкове майно, про кримінальну відповідальність у разі розтрати або його приховування, а також про матеріальну відповідальність за заподіяну шкоду.

5. Передача на зберігання окремих видів спадкового майна

5.1. Виявлені під час опису вибухові речовини і вибухові засоби, боєприпаси, зброя (холодна, вогнепальна, пневматична), спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії передаються нотаріусом за окремим описом до органу внутрішніх справ.

5.2. Якщо під час вжиття заходів щодо охорони спадкового майна нотаріусом виявлені грошові суми (цінні папери), що залишилися після померлого, вони вносяться на відповідні рахунки для обліку депозитних сум нотаріуса чи до банківської установи, про що виписується відповідна квитанція. Квитанція підшивається до спадкової справи.

5.3. Зберігання спадкового майна в депозиті нотаріуса чи банківської установи здійснюється за рахунок спадкоємців.

5.4. Якщо під час опису виявлені золото, платина, срібло, метали іридієво-платинової групи у будь-якому вигляді, іноземна валюта і виражені в іноземній валюті або монетарних металах платіжні документи, вироби із срібла, монетарних металів, дорогоцінного каміння, а також дорогоцінне каміння і перли, вони здаються до банківської установи на зберігання за окремим описом.

5.5. Перед тим як передати зазначені цінності на зберігання до установи банку, нотаріус реєструє їх у Книзі обліку цінностей при вжитті заходів щодо охорони спадкового майна.

5.6. Ордени, медалі, нагрудні знаки, а також документи про нагородження за наявності спадкоємців залишаються у сім'ї спадкодавця.

5.7. За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання до музеїв. Державні нагороди передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

5.8. Передані до музеїв на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого не повертаються.

5.9. У разі відсутності спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження передаються на зберігання державі (стаття 18 Закону України "Про державні нагороди України").

5.10. Цінні рукописи, літературні твори, листи тощо, що мають історичне та наукове значення, включаються до акта опису та передаються на зберігання спадкоємцям. Якщо спадкоємців немає, нотаріус передає документи на зберігання за окремим описом до відповідних організацій (інститут, музей тощо) у порядку, передбаченому чинним законодавством.

5.11. При виявленні у складі спадкового майна об'єктів, які перебувають на державному обліку як пам'ятки історії і культури, нотаріус повідомляє про це відповідні органи охорони пам'яток історії та культури.

5.12. Ощадні книжки, заставні на речі спадкодавця, що знаходяться в ломбарді тощо, передаються на зберігання спадкоємцям, а якщо спадкоємців немає - зберігаються у нотаріуса.

6. Передача речей, що не мають цінності у зв'язку зі зносом

<http://yurist-online.org/>

Якщо під час опису спадкового майна виявляться речі, які у зв'язку зі зносом не мають ніякої цінності, нотаріус за згодою спадкоємців або фінансового органу, якщо опис проводиться без участі спадкоємців, не включає до акта опису такі речі, а за окремим описом передає їх для знищення або на заготівельну базу утильсировини.

7. Передача на зберігання продуктів харчування

7.1. Якщо серед спадкового майна виявляться продукти харчування, нотаріус передає їх спадкоємцям.

7.2. Якщо опис проводиться без участі спадкоємців, продукти харчування довгострокового терміну зберігання передаються відповідним організаціям для реалізації.

7.3. Передавання проводиться за окремим актом, який підписує, крім нотаріуса та свідків, спадкоємець або представник організації, яким передані продукти харчування.

8. Дії нотаріуса у випадку неможливості вжиття заходів щодо охорони спадкового майна

Якщо вжити заходів до охорони спадкового майна неможливо (спадкоємці або інші особи, які проживали зі спадкодавцем, заперечують проти опису, не пред'являють майно для опису, майно вивезене тощо), нотаріус складає акт і повідомляє про це заінтересованих осіб, а в необхідних випадках - фінансовий орган або прокурора.

9. Укладання договору на управління спадщиною

9.1. Якщо під час вжиття заходів щодо охорони спадкового майна з'ясується, що у складі спадщини є майно, що потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних та юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту на підставі заяви заінтересованої особи укладає договір на управління спадщиною з цією особою.

9.2. Договір на управління спадщиною укладається нотаріусом з дотриманням вимог частини другої статті 212 Цивільного кодексу України.

9.3. Текст договору викладається без застосування спеціальних бланків нотаріальних документів згідно з актом опису спадкового майна, який є невід'ємною частиною договору (перелік цього майна може викладатися в тексті договору). Договір на управління спадщиною не реєструється в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій. Інформація про укладення договору на управління спадщиною заноситься до Книги обліку договорів на управління спадщиною.

9.4. При укладанні зазначеного договору нотаріус зобов'язаний пересвідчитись у тому, що це майно було власністю спадкодавця на момент відкриття спадщини, про що зазначається в тексті договору з посиланням на реквізити відповідного документа (за наявності).

10. Припинення дії договору на управління спадщиною

10.1. У разі надходження до нотаріуса за місцем відкриття спадщини заяви про прийняття спадщини нотаріус повідомляє особу, з якою укладений договір на управління спадщиною, про припинення дії договору.

10.2. У разі відсутності спадкоємців за законом і за заповітом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття спадщини ніким із спадкоємців, а також відмови від її прийняття укладений договір на управління спадщиною діє до ухвалення судом рішення про визнання спадщини відумерлою.

11. Виключення спадкового майна з акта опису

У разі одержання нотаріусом рішення суду про виключення майна з акта опису спадкового майна на цьому акті робиться спеціальний напис, у якому зазначаються реквізити цього рішення, на підставі якого майно вилучено з акта опису, перелік вилучених предметів. Напис скріплюється підписом та печаткою нотаріуса. Копія рішення суду додається до матеріалів спадкової справи.

12. Строк, протягом якого триває охорона спадкового майна

12.1. Охорона спадкового майна триває до прийняття спадщини спадкоємцями, а якщо її не прийнято - до закінчення строку, встановленого цивільним законодавством України для прийняття спадщини.

12.2. Охорона спадкового майна може тривати після спливу шести місяців з дня відкриття спадщини, якщо до нотаріуса надійде заява про згоду на прийняття спадщини від осіб, для яких право спадкування виникає у разі неприйняття спадщини іншими спадкоємцями, на підставі частини третьої статті 1270 Цивільного кодексу України і якщо до спливу встановленого законом шестимісячного строку для прийняття спадщини залишилось менше трьох місяців.

12.3. У випадку, зазначеному в підпункті 12.2 цього пункту, охорона спадкового майна продовжується до прийняття спадщини всіма особами, названими в підпункті 12.2 цього пункту, а якщо вона ними не прийнята - до спливу трьох місяців з дня надходження від будь-якої з цих осіб заяви про згоду прийняти спадщину, якщо частина шестимісячного строку, що залишилась для прийняття спадщини, менше трьох місяців.

13. Припинення заходів щодо охорони спадкового майна

13.1. Заходи щодо охорони спадкового майна припиняє нотаріус, який їх вживав.

13.2. Якщо місце відкриття спадщини і місце вжиття заходів до охорони спадкового майна різні, про припинення охорони спадкового майна попередньо повідомляється нотаріус за місцем відкриття спадщини.

13.3. Про припинення охорони спадкового майна нотаріус за місцем відкриття спадщини попередньо повідомляє спадкоємців та виконавця заповіту.

13.4. З припиненням заходів до охорони спадкового майна повноваження виконавця заповіту тривають до повного здійснення волі спадкодавця, яка виражена в заповіті.

Глава 10. Видача свідоцтв про право на спадщину

1. Відкриття спадщини. Перевірка нотаріусом факту смерті, часу і місця відкриття спадщини

1.1. Спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою.

1.2. При зверненні спадкоємця у зв'язку з відкриттям спадщини нотаріус з'ясовує відомості стосовно факту смерті спадкодавця, часу і місця відкриття спадщини, кола спадкоємців, наявності заповіту, наявності спадкового майна, його складу та місцезнаходження, необхідність вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.

1.3. Факт смерті фізичної особи і час відкриття спадщини нотаріус перевіряє шляхом витребування від спадкоємця свідоцтва про смерть, виданого органом державної реєстрації актів цивільного стану.

1.4. У разі неможливості пред'явлення спадкоємцями свідоцтва про смерть спадкодавця нотаріус повинен витребувати від органу державної реєстрації актів цивільного стану копію актового запису про смерть спадкодавця або повний витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису про смерть.

(підпункт 1.4 пункту 1 глави 10 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

1.5. Якщо смерть громадянина була зареєстрована на території іншої держави, нотаріусу подається відповідний документ, виданий компетентними органами іноземної держави, який є дійсним на території України за умови його легалізації, якщо інше не передбачено законом, міжнародними договорами України.

1.6. У разі якщо в свідоцтві про смерть спадкодавця зазначено лише місяць та рік або тільки рік смерті, часом відкриття спадщини слід вважати відповідно останній день зазначеного місяця або 31 грудня поточного року.

1.7. Часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою. Рішення суду про оголошення фізичної особи померлою або про встановлення факту смерті особи в певний час не може бути прийнято нотаріусом на підтвердження факту смерті.

1.8. Якщо протягом однієї доби померли особи, які могли б спадкувати одна після одної, спадщина відкривається одночасно і окремо щодо кожної з них.

1.9. Якщо кілька осіб, які могли б спадкувати одна після одної, померли під час спільної для них небезпеки (стихійного лиха, аварії, катастрофи тощо), припускається, що вони померли одночасно. У цьому випадку спадщина відкривається одночасно і окремо щодо кожної з цих осіб.

1.10. Спадкоємець, який помер хоч і через декілька годин після спадкодавця, але на наступну добу, не вважається померлим з ним одночасно і у нього виникає право на спадщину.

1.11. Часом відкриття спадщини після смерті реабілітованих у встановленому порядку громадян є день прийняття рішення відповідною Комісією з питань поновлення прав реабілітованих про повернення спадкоємцям першої черги майна реабілітованого.

1.12. Місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця відповідно до статті 29 Цивільного кодексу України.

Якщо спадкодавець мав декілька місць проживання, місцем відкриття спадщини вважається останнє місце реєстрації спадкодавця.

Після смерті військовослужбовців строкової служби, а також осіб, які навчалися в навчальних закладах, що розташовані поза місцем їх проживання, місцем відкриття спадщини визнається те місце, де вони проживали до призову на строкову військову службу або до вступу до відповідного навчального закладу.

Після смерті громадянина, який проживав у будинку-інтернаті для інвалідів, ветеранів, самотніх осіб та людей похилого віку, іншому закладі соціального призначення, місцем відкриття спадщини вважається місцезнаходження відповідного закладу.

Місцем відкриття спадщини після осіб, померлих в установах виконання покарань, визнається останнє місце проживання до арешту (взяття під варту).

Після смерті громадянина, який проживав на території монастиря, храму, іншого культового будинку, місцем відкриття спадщини вважається місцезнаходження відповідного будинку.

Якщо спадкодавець, якому належало майно на території України, мав останнє місце проживання на території іноземної держави, місце відкриття спадщини визначається на підставі Закону України "Про міжнародне приватне право".

Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття спадщини є місцезнаходження нерухомого майна. Якщо об'єктів нерухомого майна декілька і їх місцезнаходження різне, місцем відкриття спадщини є місцезнаходження одного із об'єктів цього майна на вибір спадкоємця(ів).

За відсутності нерухомого майна місцем відкриття спадщини є місцезнаходження основної частини рухомого майна, що може бути підтверджено свідоцтвом про державну реєстрацію транспортного засобу, витягом з реєстру прав власності на цінні папери, ошадною книжкою тощо.

1.13. Місце відкриття спадщини підтверджується: довідкою житлово-експлуатаційної організації, довідкою правління житлово-будівельного кооперативу про реєстрацію (постійне місце проживання) спадкодавця; записом у будинковій книзі про реєстрацію (постійне місце проживання) спадкодавця, довідкою адресного бюро, довідкою райвійськкомату про те, що спадкодавець до призову на військову службу проживав за відповідною адресою.

Місце відкриття спадщини не може підтверджуватись свідоцтвом про смерть.

1.14. У разі відсутності у спадкоємців документів, що підтверджують місце відкриття спадщини, нотаріус роз'яснює спадкоємцям їх право на звернення до суду із заявою про встановлення місця відкриття спадщини. У такому випадку місце відкриття спадщини підтверджується копією рішення суду, що набрало законної сили.

2. Заведення спадкової справи

2.1. Спадкова справа заводиться нотаріусом за місцем відкриття спадщини на підставі поданої (або такої, що надійшла поштою) першою заяви (повідомлення, телеграми) про прийняття спадщини, про відмову від прийняття спадщини, про відмову від спадщини, заяви про відкликання заяви про прийняття спадщини або про відмову від спадщини, заяви про видачу свідоцтва про право на спадщину, заяви спадкоємця на одержання частини вкладу спадкодавця у банку (фінансовій установі), заяви про видачу свідоцтва виконавцю заповіту, заяви виконавця заповіту про відмову від здійснення своїх повноважень, заяви другого з подружжя про видачу свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя, заяви про вжиття заходів до охорони спадкового майна, претензії кредиторів.

2.2. При заведенні спадкової справи нотаріус за даними Спадкового реєстру перевіряє наявність заведеної спадкової справи, спадкового договору, заповіту.

2.3. У разі наявності заповіту нотаріусу подається його оригінал чи дублікат. Повна інформація про заповіт, який було посвідчено іншим нотаріусом, витребується нотаріусом шляхом направлення запиту.

2.4. У разі підтвердження факту заведення спадкової справи іншим нотаріусом нотаріус відмовляє заявнику у прийнятті заяви (іншого документа) та роз'яснює право її подачі за місцезнаходженням цієї справи, а у разі потреби (неправильно визначено місце відкриття спадщини) витребує цю справу для подальшого провадження.

2.5. Номер спадковій справі присвоюється один раз і складається з порядкового номера, за яким вона зареєстрована в книзі обліку і реєстрації спадкових справ, та зазначається через дріб (дефіс) рік, у якому вона заведена.

2.6. Спадкова справа підлягає обов'язковій реєстрації у книзі обліку і реєстрації спадкових справ, Алфавітній книзі обліку спадкових справ та у Спадковому реєстрі.

2.7. При встановленні факту одночасного відкриття декількох спадкових справ (наприклад, за місцем проживання спадкодавця і за місцезнаходженням спадкового майна), спадкові справи, відкриті з порушенням вимог статті 1221 Цивільного кодексу України, повинні бути передані за належністю нотаріусу, до компетенції якого входить ведення цієї спадкової справи.

2.8. У справах нотаріуса, який передає спадкову справу за належністю, залишається на зберіганні копія спадкової справи з примірником супровідного листа та повідомленням оператора поштового зв'язку, а у разі передачі спадкової справи кур'єром - відмітка нотаріуса про одержання спадкової справи у Розносній книзі для місцевої кореспонденції.

2.9. Нотаріус, який одержав спадкову справу, що була направлена йому за належністю, реєструє її згідно з цим Порядком.

Якщо таким нотаріусом уже було заведено спадкову справу до майна зазначеного спадкодавця, то при одержанні спадкової справи від іншого нотаріуса він реєструє її у Журналі реєстрації вхідних документів і підшиває до основної спадкової справи.

2.10. Якщо один із спадкоємців, який подав заяву про прийняття спадщини, помер до одержання свідоцтва про право на спадщину, копія спадкової справи направляється тільки за письмовим запитом нотаріуса, яким заведено спадкову справу після такого померлого.

3. Прийняття спадщини або відмова від її прийняття

3.1. Право на спадкування здійснюється спадкоємцями шляхом прийняття спадщини або її неприйняття.

3.2. Для того, щоб не допустити пропуску шестимісячного строку для прийняття спадщини, нотаріус роз'яснює спадкоємцям право подачі заяви про прийняття спадщини чи про відмову від її прийняття.

3.3. Заяви про прийняття спадщини або відмову від її прийняття подаються спадкоємцем особисто нотаріусу за місцем відкриття спадщини у письмовій формі.

3.4. Якщо спадкоємець особисто прибув до нотаріуса за місцем відкриття спадщини, нотаріальне засвідчення справжності його підпису на таких заявах не вимагається. У цьому випадку нотаріус встановлює особу заявника, про що на заяві робиться відповідна службова відмітка. Ця відмітка скріплюється підписом нотаріуса.

3.5. Якщо заява, на якій справжність підпису спадкоємця не засвідчена, надійшла поштою, вона приймається нотаріусом, заводиться спадкова справа, а спадкоємцю повідомляється про заведення спадкової справи та необхідність надіслати заяву, оформлену належним чином (справжність підпису на таких заявах має бути нотаріально засвідченою), або особисто прибути до нотаріуса за місцем відкриття спадщини.

3.6. Не допускається приймати заяви про прийняття спадщини, про відмову від неї або заяви про їх відкликання, складені від імені спадкоємців їх представниками, що діють на підставі довіреностей.

3.7. Неповнолітня особа має право подати заяву про прийняття спадщини без згоди своїх батьків або піклувальника.

3.8. Заяву від імені малолітньої особи або недієздатної особи подають її батьки (усиновлювачі), опікун.

3.9. Малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, цивільна дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину, якщо не було подано заяву про відмову від прийняття спадщини з дотриманням вимог, встановлених законодавством.

3.10. Приймаючи від спадкоємців заяву про прийняття спадщини або про відмову від її прийняття, нотаріус зобов'язаний роз'яснити спадкоємцям їх право на відкликання такої заяви протягом строку, встановленого статтею 1270 Цивільного кодексу України.

3.11. Заява про прийняття спадщини чи про відмову від її прийняття підлягає реєстрації у Книзі обліку і реєстрації спадкових справ у день надходження. У разі надходження такого документа поштою він підлягає також реєстрації у Журналі реєстрації вхідних документів.

Усі наступні заяви (додаткові, від інших спадкоємців, кредиторів) також реєструються у Книзі обліку і реєстрації спадкових справ під самостійними номерами та в хронологічному порядку.

На всіх заявах зазначаються дата і час їх надходження та номер спадкової справи.

3.12. До заяви про відкликання поданої заяви про прийняття спадщини або відмову від її прийняття застосовуються такі самі правила реєстрації.

3.13. Для прийняття спадщини чи відмови від прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

3.14. Прийняття і відмова від прийняття спадщини можуть мати місце щодо всього спадкового майна. Спадкоємець не вправі прийняти одну частину спадщини, а від іншої частини відмовитись. Спадкоємець, який прийняв частину спадщини, вважається таким, що прийняв усю спадщину.

3.15. Якщо спадкоємець протягом шести місяців не подав до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв спадщину.

3.16. Суд може визначити спадкоємцю, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

3.17. Спадкоємець, якому за рішенням суду встановлено додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини, повинен у межах установленого судом строку прийняти спадщину шляхом подання нотаріусу за місцем відкриття спадщини відповідної заяви.

3.18. Не вимагається звернення до суду для визначення додаткового строку, достатнього для прийняття спадщини, якщо усі спадкоємці, які прийняли спадщину, подадуть письмову заяву про згоду на прийняття спадщини спадкоємцем, який пропустив строк для прийняття спадщини.

Такі заяви спадкоємців мають бути подані нотаріусу до видачі свідоцтва про право на спадщину.

3.19. За наявності такої згоди спадкоємцеві, який пропустив строк для прийняття спадщини, необхідно подати до нотаріуса за місцем відкриття спадщини заяву про її прийняття.

3.20. Якщо виникнення у особи права на спадкування залежить від неприйняття спадщини або відмови від її прийняття іншими спадкоємцями, строк для прийняття такою особою спадщини встановлюється три місяці з моменту неприйняття іншими спадкоємцями спадщини або відмови від її прийняття. Якщо строк, що залишився, менший трьох місяців, він продовжується до трьох місяців.

3.21. Спадкоємець, який постійно проживав із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 Цивільного кодексу, він не заявив про відмову від неї.

3.22. У разі відсутності у паспорті такого спадкоємця відмітки про реєстрацію його місця проживання доказом постійного проживання із спадкодавцем можуть бути: довідка житлово-експлуатаційної організації, правління житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець на день смерті спадкодавця проживав разом із цим спадкодавцем.

3.23. Своєчасно надісланою вважається заява, справжність підпису особи на якій засвідчена (або не засвідчена) нотаріально, що направлена поштовим відправленням до закінчення шестимісячного строку для прийняття спадщини і яка надійшла нотаріусу після закінчення цього строку. Нотаріус приймає такі заяви, заводить спадкову справу та у випадку надходження заяви, справжність підпису на якій не засвідчено нотаріально, надсилає лист спадкоємцю, в якому пропонується надіслати заяву, оформлену належним чином, або особисто прибути до нотаріуса за місцем відкриття спадщини. У таких випадках конверт підшивається у спадкову справу.

(підпункт 3.23 пункту 3 глави 10 розділу II у редакції наказу
Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

3.24. У разі якщо спадкоємець відправив нотаріусу за місцем відкриття спадщини поштою належно оформлену заяву про прийняття спадщини, а потім особисто з'явився до нотаріуса і подав заяву про відмову від спадщини, нотаріус бере до уваги ту заяву, яка була зареєстрована першою у Журналі реєстрації вхідних документів.

3.25. Якщо спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія).

3.26. У цьому випадку право на прийняття спадщини здійснюється спадкоємцями на загальних підставах протягом строку, що залишився для прийняття спадщини. Якщо строк, що залишився, становить менше трьох місяців, він продовжується до трьох місяців. Свідоцтво про право на спадщину в порядку спадкової трансмісії видається за місцем відкриття спадщини після смерті першого спадкодавця.

3.27. Спадкоємець за заповітом має право відмовитись від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця за заповітом. Якщо заповідач підпризначив спадкоємця, особа, на ім'я якої складено заповіт, може відмовитись від прийняття спадщини лише на користь особи, яка є підпризначеним спадкоємцем.

Спадкоємець за законом має право відмовитись від прийняття спадщини на користь будь-кого із спадкоємців за законом незалежно від черги, у тому числі внуків, правнуків, племінників та інших.

Спадкоємець, на чюю користь була здійснена відмова від права на частку у спадщині, має право відмовитися від її прийняття.

Неповнолітня особа може відмовитись від прийняття спадщини за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника і органу опіки та піклування.

Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може відмовитися від прийняття спадщини за згодою піклувальника і органу опіки та піклування.

Батьки (усиновлювачі), опікун можуть відмовитися від прийняття спадщини, належної малолітній, недієздатній особі, лише з дозволу органу опіки та піклування.

Приймаючи заяву про відмову від прийняття спадщини, нотаріус роз'яснює спадкоємцю правові наслідки такої відмови.

3.28. У разі відмови від прийняття спадщини усіма спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування отримують спадкоємці за законом по чергово.

3.29. У разі заведення спадкової справи та встановлення складу спадкового майна нотаріус надає спадкоємцю письмову довідку щодо переліку документів, необхідних для оформлення спадщини та видачі свідоцтва про право на спадщину, із зазначенням розміру плати за вчинення відповідних нотаріальних дій. Така довідка має бути підписана нотаріусом та скріплена його печаткою.

(пункт 3 глави 10 розділу II доповнено підпунктом 3.29 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 23.05.2014 р. N 806/5)

4. Видача свідоцтва про право на спадщину за законом

4.1. При видачі свідоцтва про право на спадщину за законом нотаріус перевіряє наявність підстав для закликання до спадкування за законом осіб, які подали заяви про видачу свідоцтва.

4.2. Доказом родинних та інших відносин спадкоємців зі спадкодавцем є: свідоцтва органів реєстрації актів цивільного стану, повний витяг з реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису, копії актових записів, копії рішень суду, що набрали законної сили, про встановлення факту родинних та інших відносин.

4.3. Факт перебування на утриманні підтверджується рішенням суду, що набрало законної сили, про встановлення факту перебування непрацездатної чи неповнолітньої особи на утриманні.

4.4. Непрацездатність утриманця за віком може бути підтверджена паспортом, свідоцтвом про народження; непрацездатність за станом здоров'я - за пенсійною книжкою або довідкою, виданою відповідним органом медико-соціальної експертизи. Факт проживання спадкоємців однією сім'єю зі спадкодавцем підтверджується рішенням суду, яке набрало законної сили.

4.5. Якщо один або кілька спадкоємців за законом позбавлені можливості подати документи, що підтверджують наявність підстав для закликання їх до спадкоємства за законом, вони можуть бути за письмовою згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину і подали докази родинних, шлюбних чи інших відносин зі спадкодавцем, включені до свідоцтва про право на спадщину.

4.6. Спадкоємці закликаються до спадкування за законом у порядку черговості. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадкування у разі: відсутності спадкоємців попередньої черги; усунення спадкоємців попередньої черги від права на спадкування; неприйняття спадкоємцями попередньої черги спадщини або відмови від її прийняття.

4.7. Черговість одержання спадкоємцями за законом права на спадкування може бути змінена нотаріально посвідченим договором заінтересованих спадкоємців, укладеним після відкриття спадщини. Такий договір не може порушувати прав спадкоємця, який не бере у ньому участі, а також спадкоємця, який має право на обов'язкову частку у спадщині.

4.8. Частки у спадщині кожного із спадкоємців є рівними. Спадкоємці можуть за усною угодою між собою, якщо це стосується рухомого майна, або за нотаріально посвідченим договором, якщо це стосується нерухомого майна або транспортних засобів, змінити розмір частки у спадщині когось із них.

4.9. Свідоцтво про право на спадщину видається на підставі заяви спадкоємців, які прийняли спадщину, після закінчення шести місяців з дня відкриття спадщини, а у випадках, передбачених частиною другою статті 1270, статтею 1276 Цивільного кодексу України, - не раніше зазначених у цих статтях строків.

4.10. Видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які прийняли спадщину, ніяким строком не обмежена.

4.11. Для спадкоємця, який постійно проживав разом зі спадкодавцем на момент відкриття спадщини, заява про видачу свідоцтва про право на спадщину є первинним документом, на підставі якого заводиться спадкова справа. При цьому нотаріус має виконати всі дії, які передбачені цим Порядком.

4.12. Свідоцтво про право на спадщину видається за наявності у спадковій справі всіх необхідних документів.

4.13. Видача свідоцтва про право на спадщину може бути відкладена у разі: витребування нотаріусом відомостей або документів від фізичних або юридичних осіб, при цьому строк, на який може бути відкладено видачу свідоцтва про право на спадщину, не може перевищувати одного місяця; необхідності отримання нотаріусом від заінтересованих осіб згоди на подачу спадкоємцем, який пропустив строк для прийняття спадщини, заяви про прийняття спадщини згідно з вимогами частини другої статті 1272 Цивільного кодексу України. За обґрунтованою письмовою заявою заінтересованої особи, яка звернулась до суду, та на підставі отриманого від суду повідомлення про надходження позовної заяви заінтересованої особи, яка оспорує право або факт, про посвідчення якого просить інша заінтересована особа, вчинення нотаріальної дії зупиняється до вирішення справи судом.

4.14. При видачі свідоцтва про право на спадщину нотаріус обов'язково перевіряє: факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, наявність підстав для закликання до спадкоємства, якщо має місце спадкування за законом, прийняття спадкоємцем спадщини у встановлений законом спосіб, склад спадкового майна, на яке видається свідоцтво про право на спадщину. На підтвердження цих обставин від спадкоємців витребовуються документи, які підтверджують вказані факти.

4.15. Видача свідоцтва про право на спадщину на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації, проводиться нотаріусом після подання документів, що посвідчують право власності спадкодавця на таке майно, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку, та перевірки відсутності заборони або арешту цього майна.

(підпункт 4.15 пункту 4 глави 10 розділу II у редакції
наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.16. У разі наявності заборони нотаріус письмово повідомляє кредитора про те, що спадкоємцем боржника видано свідоцтво про право на спадщину.

4.17. Якщо на спадкове майно накладено арешт судовим чи слідчими органами, видача свідоцтва про право на спадщину затримується до зняття арешту.

4.18. Якщо до складу спадкового майна входить нерухоме майно, нотаріус отримує інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом безпосереднього доступу до нього. За відсутності у спадкоємця необхідних для видачі свідоцтва про право на спадщину документів нотаріус роз'яснює йому процедуру вирішення зазначеного питання в судовому порядку.

(підпункт 4.18 пункту 4 глави 10 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.19. Якщо документ, що посвідчує право власності на майно, що підлягає реєстрації, повертається спадкоємцеві (свідоцтво про реєстрацію чи технічний паспорт на автотранспортний засіб, іншу самохідну машину або механізм, судновий білет чи договір комерційної концесії тощо), нотаріус перевіряє документ, про що робить відмітку на заяві про видачу свідоцтва про право на спадщину або на примірнику свідоцтва, який залишається у справах нотаріуса. Допускається приєднання до матеріалів спадкової справи, засвідчених у порядку, передбаченому Правилами ведення нотаріального діловодства, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 N 3253/5, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 23.12.2010 за N 1318/18613 (із змінами), фотокопій документів, що посвідчують право власності на майно, які повертають спадкоємцям.

(підпункт 4.19 пункту 4 глави 10 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.20. Видача свідоцтва про право на спадщину на земельну ділянку нотаріусом проводиться також за умови отримання витягу з Державного земельного кадастру, у тому числі шляхом безпосереднього доступу до нього.

(підпункт 4.20 пункту 4 глави 10 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, у редакції наказів Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.21. При оформленні спадщини як за законом, так і за заповітом нотаріус у випадках, коли із документа, що посвідчує право власності, вбачається, що майно може бути спільною сумісною власністю подружжя, повинен з'ясувати, чи є у спадкодавця той з подружжя, який його пережив і який має право на $\frac{1}{2}$ частку в спільному майні подружжя. За наявності другого з подружжя нотаріус видає йому свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя. Видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які прийняли спадщину, строком не обмежена. Якщо спадкоємців декілька, то кожному із них видається окреме свідоцтво про право на спадщину із зазначенням його частки. Свідоцтво про право на спадщину оформляється в двох примірниках, один з яких залишається в матеріалах спадкової справи.

(підпункт 4.21 пункту 4 глави 10 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4.22. Підпункт 4.22 пункту 4 глави 10 розділу II виключено

(пункт 4 глави 10 розділу II доповнено підпунктом 4.22 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, підпункт 4.22 пункту 4 глави 10 розділу II виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом

5.1. При оформленні спадщини за заповітом нотаріус має надати правову оцінку заповіту, перевірити його реєстрацію у Спадковому реєстрі та чинність на момент смерті заповідача. Якщо наданий спадкоємцем заповіт не відповідає вимогам законодавства, нотаріус відмовляє в його прийомі.

5.2. Якщо для оформлення спадщини надано кілька заповітів спадкодавця, нотаріус повинен надати їм правову оцінку, керуючись положеннями статті 1254 Цивільного кодексу України.

5.3. Якщо заповіт визнаний судом недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків, встановлених статтями 225 та 231 Цивільного кодексу України.

5.4. У разі визнання заповіту недійсним спадкування відбувається за законом.

5.5. При видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом нотаріус має обов'язково з'ясувати наявність спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, перелік яких визначено у статті 1241 Цивільного кодексу України.

5.6. Коло спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, визначається на день відкриття спадщини.

5.7. Заповідач не може позбавити права на спадкування осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині.

5.8. Цивільним кодексом України передбачено випадки, коли особа не має права на спадкування або рішенням суду може бути усунена від права на спадкування за законом. Позбавлення права на спадкування розповсюджується і на спадкоємців обов'язкової частки у спадщині.

5.9. Право на обов'язкову частку у спадщині виникає у спадкоємця, передбаченого частиною першою статті 1241 Цивільного кодексу України, у випадках, якщо у заповіті містяться положення про усунення його від спадкування або цьому спадкоємцеві заповідача частка спадщини, яка є меншою від належної йому обов'язкової частки.

Право на обов'язкову частку у спадщині не залежить від згоди інших спадкоємців, волі спадкодавця та не пов'язане зі спільним проживанням спадкодавця й осіб, які мають право на обов'язкову частку. Право на обов'язкову частку у спадщині має особистий характер та не може переходити в порядку спадкової трансмісії. Нотаріус має пояснити спадкоємцю, який має право на обов'язкову частку у спадщині, його право на одержання належної частки спадщини. Спадкоємець може відмовитися від права на обов'язкову частку у спадщині шляхом подачі нотаріусу заяви про те, що зі змістом заповіту він ознайомлений, зміст статті 1241 Цивільного кодексу України йому роз'яснено і він не претендує на одержання обов'язкової частки у спадщині.

5.10. При визначенні розміру обов'язкової частки нотаріусу слід враховувати, що частиною першою статті 1241 Цивільного кодексу України встановлено, що обов'язкова частка у спадщині визначається незалежно від змісту заповіту у розмірі половини частки, яка належала б кожному із спадкоємців у разі спадкування за законом. При визначенні розміру обов'язкової частки у спадщині нотаріус

враховує всіх спадкоємців за законом, які могли б бути закликані до спадкування, якби порядок спадкування не було змінено заповідачем. Нотаріус пропонує як спадкоємцю за заповітом, так і спадкоємцю, що має право на обов'язкову частку у спадщині, вказати у своїх заявах про прийняття спадщини всіх спадкоємців за законом.

5.11. При визначенні розміру обов'язкової частки враховується все спадкове майно, як заповідане, так і те, що не охоплене заповітом, а також речі звичайної домашньої обстановки та вжитку. До складу спадкового майна входить і право на вклад у банку (фінансовій установі) незалежно від того, зроблено розпорядження у заповіті чи безпосередньо у банку (фінансовій установі).

5.12. Підпункт 5.12 пункту 5 глави 10 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, у зв'язку з цим підпункти 5.13 - 5.19 вважати відповідно підпунктами 5.12 - 5.18)

5.12. Якщо заповідана лише частина спадкового майна, обов'язкова частка визначається, виходячи із вартості всього спадкового майна, але виділяється обов'язковому спадкоємцю з тієї частки спадкового майна, що залишилась поза заповітом. Якщо частка майна, що залишилась не заповіданою, менша порівняно із розміром обов'язкової частки у спадщині, обов'язковий спадкоємець отримує частку, якої не вистачає, із заповіданої частини спадкового майна.

5.13. Якщо спадкоємець за заповітом є одночасно і спадкоємцем за законом, частина спадкового майна, яка залишилась поза заповітом, ділиться порівну між усіма спадкоємцями за законом, у тому числі й спадкоємцем, зазначеним у заповіті.

5.14. Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення.

5.15. Визначивши розмір обов'язкової частки, нотаріус видає спадкоємцю, який має право на обов'язкову частку у спадщині, свідоцтво про право на спадщину за законом, а спадкоємцеві за заповітом - свідоцтво про право на спадщину за заповітом.

5.16. Якщо в заповіті зазначені родинні відносини спадкоємця зі спадкодавцем, нотаріус перевіряє документи, що підтверджують факт родинних відносин, та за бажанням спадкоємців зазначає про родинні відносини у свідоцтві про право на спадщину за заповітом.

5.17. Після видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом поданий спадкоємцями оригінал або дублікат заповіту (протокол про оголошення секретного заповіту) залишається у спадковій справі.

5.18. При оформленні спадщини за секретним заповітом відкриттю спадкової справи передують процедура оголошення секретного заповіту.

Глава 11. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя

(назва глави 11 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

1. Пункт 1 глави 11 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції
України від 26.12.2012 р. N 1951/5,
у зв'язку з цим пункти 2 - 4
вважати відповідно пунктами 1 - 3)

1. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя

1.1. У разі смерті одного з подружжя свідоцтво про право власності на частку в їх спільному майні видається нотаріусом на підставі письмової заяви другого з подружжя з подальшим повідомленням спадкоємців померлого, які прийняли спадщину. Таке свідоцтво може бути видано на половину спільного майна.

1.2. У повідомленні, що надсилається спадкоємцям померлого, які прийняли спадщину, зазначається склад спільного майна подружжя, на частку якого другий із подружжя, що є живим, просить видати свідоцтво про право власності, а також роз'яснюється право звернення до суду у випадку оспорювання спадкоємцями майнових вимог того з подружжя, що залишився живим.

1.3. Повідомлення надсилається поштою, а спадкоємці, які прибули до нотаріальної контори, повідомляються нотаріусом усно, про що робиться відмітка на заяві того з подружжя, що залишився живим. Така відмітка підписується спадкоємцями.

1.4. На підставі письмової заяви спадкоємців, які прийняли спадщину, за згодою другого з подружжя, що є живим, у свідоцтві про право власності може бути визначена і частка померлого у спільній власності.

1.5. Свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з них видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини.

2. Підстави видачі свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя

2.1. При видачі свідоцтва нотаріус вимагає документ, який посвідчує шлюбні відносини, в порядку, встановленому чинним законодавством. На примірнику свідоцтва, що залишається у матеріалах нотаріальної справи, робиться відмітка, у якій зазначаються найменування поданого для огляду документа, його номер, дата та найменування юридичної особи, що його видала.

2.2. Якщо до складу майна, на частку якого видається свідоцтво, входить майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації, нотаріус вимагає подання документів, які підтверджують право власності подружжя на таке майно, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку.

(підпункт 2.2 пункту 2 глави 11 розділу II у редакції
наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

2.3. При видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя на житловий будинок, квартиру та інше нерухоме майно нотаріус отримує інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом безпосереднього доступу до нього.

(підпункт 2.3 пункту 2 глави 11 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5,
від 27.01.2016 р. N 235/5)

2.4. Підпункт 2.4 пункту 2 глави 11 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5, у зв'язку з цим підпункти 2.5 - 2.6 вважати відповідно підпунктами 2.4 - 2.5)

2.4. При видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з них нотаріус, крім документів, визначених у цьому пункті, вимагає свідоцтво про смерть одного з подружжя.

2.5. Підпункт 2.5 пункту 2 глави 11 розділу II виключено

(пункт 2 глави 11 розділу II доповнено підпунктом 2.5 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, підпункт 2.5 пункту 2 глави 11 розділу II виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя у випадку наявності заборони відчуження або арешту на майно

3.1. За наявності заборони відчуження житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя видається у разі згоди на те кредитора (відповідного податкового органу).

3.2. Згода кредитора має бути викладена у формі письмової заяви.

3.3. Якщо на вищевказане майно накладено арешт судовими чи слідчими органами, видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя відкладається до зняття арешту.

Глава 12. Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів)

1. Видача нотаріусом свідоцтва про придбання арештованого або заставленого майна з прилюдних торгів (аукціонів)

1.1. Придбання арештованого або заставленого нерухомого майна з прилюдних торгів (аукціонів) оформлюється нотаріусом за місцезнаходженням такого майна шляхом видачі набувачу відповідного свідоцтва.

1.2. Видача свідоцтва про придбання заставленого майна, яке складається лише з рухомого майна, здійснюється за місцем проведення аукціону.

2. Видача нотаріусом свідоцтва про придбання нерухомого майна, яке було предметом застави (іпотеки)

Придбання нерухомого майна, яке було предметом застави (іпотеки), оформлюється нотаріусом за місцезнаходженням цього нерухомого майна шляхом видачі набувачу свідоцтва про придбання нерухомого майна.

3. Підстава для видачі свідоцтва про придбання арештованого або заставленого майна з прилюдних торгів (аукціонів)

3.1. Свідоцтво про придбання арештованого нерухомого майна з прилюдних торгів видається нотаріусом на підставі складеного державним виконавцем акта про проведені публічні торги, затвердженого начальником відповідного відділу державної виконавчої служби.

3.2. В акті про проведені прилюдні торги має бути зазначено:

ким, коли і де проводилися прилюдні торги;

коротка характеристика реалізованого майна;

прізвище, ім'я, по батькові (назва юридичної особи), адреса кожного покупця;

сума, внесена переможцем торгів за придбане майно;

прізвище, ім'я, по батькові (назва юридичної особи) боржника, його адреса;

дані про документи, що посвідчували право власності боржника на майно, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку: назва документа, ким виданий, посвідчений (для нотаріусів указувати прізвище, ім'я, по батькові, нотаріальний округ), дата видачі, посвідчення, номер за реєстром, орган реєстрації, дата і номер реєстрації.

(абзац сьомий підпункту 3.2 пункту 3 глави 12 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.3. Свідоцтво про придбання заставленого майна на аукціоні видається нотаріусом на підставі акта (копії затвердженого суддею акта) про проведений аукціон. Складений організатором аукціону акт про проведений аукціон подається на затвердження нотаріусу, який вчинив виконавчий напис про необхідність звернення стягнення на заставлене майно або який прийняв рішення.

3.4. Акт про проведення аукціону, що подається нотаріусу на затвердження, має містити таку інформацію:

ким, коли і де проводився аукціон;

перелік і коротку характеристику реалізованого майна;

початкову й остаточну ціну реалізації майна;

прізвище, ім'я, по батькові (назву юридичної особи) боржника, його адресу;

прізвище, ім'я, по батькові (назву юридичної особи), адресу покупця;

суму, внесену переможцем аукціону за придбане майно.

3.5. До акта додається список учасників аукціону.

3.6. При реалізації на аукціоні майна, право власності на яке підлягає державній реєстрації, в акті зазначаються дані про документи, що посвідчували право власності боржника на майно: назва документа, ким виданий, посвідчений (для нотаріусів указувати прізвище, ім'я, по батькові, назву нотаріальної контори, нотаріального округу), дата видачі, посвідчення, номер за реєстром, орган реєстрації, дата і номер реєстрації.

(підпункт 3.6 пункту 3 глави 12 розділу II у редакції
наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.7. Свідоцтво про придбання нерухомого майна, що було предметом іпотеки, видається нотаріусом на підставі копії складеного державним виконавцем акта про реалізацію предмета іпотеки, затвердженого начальником (заступником начальника) органу державної виконавчої служби.

3.8. В акті про реалізацію предмета іпотеки має бути зазначено:

що реалізація предмета іпотеки відбулась із дотриманням вимог Закону України "Про іпотеку";

назва організатора прилюдних торгів, дата і місце їх проведення;

стисла характеристика та місцезнаходження предмета іпотеки;

прізвище, ім'я, по батькові (назва юридичної особи), адреса покупця;

початкова ціна предмета іпотеки та ціна продажу;

сума коштів, внесена за придбане нерухоме майно;

прізвище, ім'я та по батькові (назва юридичної особи) боржника, його адреса;

відомості про документ, що посвідчував право власності іпотекодавця на предмет іпотеки, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку.

(абзац дев'ятий підпункту 3.8 пункту 3 глави 12 розділу II у редакції
наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

4. Видача нотаріусом свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні при продажі майна в провадженні у справі про банкрутство:

4.1. Придбання нерухомого майна на аукціоні при його продажі в провадженні у справі про банкрутство оформлюється нотаріусом відповідно до статті 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" за місцезнаходженням такого майна шляхом видачі набувачу відповідного свідоцтва.

4.2. Свідоцтво про придбання майна на аукціоні видається нотаріусом на підставі акта про передання права власності на придбане майно, що підписується сторонами, та протоколу про проведення аукціону, складеного організатором аукціону.

4.3. В акті про передання права власності на куплене нерухоме майно має бути зазначено:

ім'я (назва) та місце проживання (місцезнаходження) продавця та покупця, а також організатора аукціону;

відомості про продане нерухоме майно;

електронну адресу веб-сторінки, на якій розміщено відомості про проведення аукціону.

4.4. В протоколі про проведення аукціону має бути зазначено:

майно, що запропоноване для продажу, його склад;

<http://yurist-online.org/>

кількість учасників аукціону;

початкову вартість;

ціну, запропоновану переможцем аукціону, або відомості про те, що аукціон закінчився без визначення переможця;

ціну або частину ціни, сплачену переможцем;

найменування і місцезнаходження (для юридичної особи), прізвище, ім'я, по батькові і місце проживання (для фізичної особи) переможця торгів;

електронну адресу сторінки веб-сайту, на якій розміщено відомості про проведення аукціону;

номер банківського рахунку, на який мають бути перераховані кошти за придбане майно;

інші відомості, передбачені законодавством України.

До протоколу обов'язково має бути доданий засвідчений організатором текст договору, вказаний в оголошенні про проведення аукціону.

(главу 12 розділу II доповнено новим пунктом 4 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5, у зв'язку з цим пункт 4 вважати пунктом 5)

5. Пункт 5 глави 12 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Глава 13. Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо вони не відбулися

1. Підстави для видачі нотаріусом свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо вони не відбулися

Якщо прилюдні торги (аукціон) оголошено такими, що не відбулися, нотаріус видає відповідне свідоцтво про передачу майна стягувачеві в рахунок погашення боргу на підставі складеного та затвердженого в установленому порядку акта із зазначенням того, що прилюдні торги (аукціон) не відбулися.

2. Зміст акта про те, що прилюдні торги (аукціон) не відбулися

В акті про те, що прилюдні торги (аукціон) не відбулися, має бути зазначено:

ким, коли і де проводилися прилюдні торги (аукціон);

коротка характеристика майна;

прізвище, ім'я, по батькові (найменування юридичної особи), місце проживання/місцезнаходження кожного покупця;

дані про документи, що посвідчували право власності боржника на майно, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку: назва документа, ким виданий, посвідчений (для нотаріусів зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, нотаріальний округ), дата видачі, посвідчення, номер за реєстром, орган реєстрації, дата та номер реєстрації;

(абзац п'ятий пункту 2 глави 13 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

підстави, з яких прилюдні торги (аукціон) не відбулися.

Глава 14. Видача свідоцтва виконавцю заповіту

1. Виконання заповіту

Виконання заповіту здійснюється спадкоємцями за заповітом, за винятком випадків, коли його виконання повністю або у визначеній частині здійснюється виконавцем заповіту.

2. Призначення виконавця заповіту

2.1. Виконавець заповіту може бути призначений заповідачем за ініціативою спадкоємців, нотаріусом або на підставі рішення суду.

2.2. Заповідач може доручити виконання заповіту зазначеній у заповіті особі (виконавцю заповіту) незалежно від того, чи є ця особа спадкоємцем.

2.3. Особа може бути призначена виконавцем заповіту лише за її письмовою згодою.

2.4. Волевиявлення виконавця заповіту щодо покладання на нього обов'язку з виконання заповіту може бути зазначене у самому тексті заповіту, про що має свідчити особистий підпис виконавця заповіту, справжність якого засвідчується нотаріусом, про що зазначається у посвідчувальному написі, вчиненому на заповіті.

2.5. Спадкоємці, які прийняли спадщину, мають право вибрати виконавця заповіту з числа спадкоємців або призначити виконавцем заповіту іншу особу у випадках:

непризначення виконавця заповіту заповідачем;

відмови особи, призначеної заповідачем, від виконання заповіту;

усунення призначеної особи від виконання заповіту.

2.6. У випадку призначення виконавця заповіту спадкоємцями останні мають подати про це відповідні заяви, справжність підпису під якими підлягає нотаріальному засвідченню, або укладений між спадкоємцями та потенційним виконавцем відповідний договір, який посвідчується нотаріально та має передбачати обсяг вчинення виконавцем дій, спрямованих на виконання волі заповідача та його винагороду.

2.7. Суд призначає виконавця заповіту у разі, якщо спадкоємці самостійно не можуть дійти згоди щодо того, хто виконуватиме волю спадкодавця. У цьому випадку повноваження виконавця заповіту будуть підтверджуватися судовим рішенням, яке має бути подане нотаріусу для участі виконавця заповіту під час здійснення відповідних нотаріальних дій.

2.8. Призначення виконавця заповіту нотаріусом здійснюється за умови, що цього потребують інтереси спадкоємців, у випадках:

непризначення виконавця заповіту заповідачем;

відмови особи, призначеної заповідачем, від виконання заповіту;

усунення призначеної особи від виконання заповіту.

2.9. Особливе значення має призначення виконавця заповіту нотаріусом, зокрема у випадках, коли:

майно заповідається малолітнім особам, у яких відсутні батьки;

майно заповідається державі або юридичним особам;

майно заповідається з умовою;

заповіт містить заповідальний відказ або покладання на спадкоємця(ів) інших обов'язків;

предметом заповіту є майно, щодо якого після смерті заповідача обов'язково виникає необхідність управління ним (частка в статутному капіталі товариств, акції, приватні підприємства тощо).

2.10. У законі не встановлені вимоги до особи, яку нотаріус може самостійно призначити виконавцем заповіту. Нотаріус має виходити із загальних положень, що виконавцем може бути як особа з числа спадкоємців, так і будь-яка інша особа.

2.11. Виконавцем може бути призначена особа, яка сама виявить бажання ним бути. У цьому випадку така особа подає нотаріусу заяву, яка має містити в собі одночасно згоду на вчинення певних дій. У цій заяві зазначаються зобов'язання особи, які вона бере на себе, висловлюючи бажання стати виконавцем заповіту.

3. Згода виконавця заповіту

Згода виконавця заповіту виконувати покладені на нього обов'язки також може бути викладена в окремій заяві, справжність підпису під якою підлягає нотаріальному засвідченню. Ця заява є невід'ємною частиною заповіту.

4. Повноваження виконавця заповіту

4.1. Повноваження виконавця заповіту виникають з моменту відкриття спадщини.

4.2. Повноваження виконавця заповіту базуються на заповіті та посвідчуються свідоцтвом, яке видається нотаріусом.

4.3. Якщо в заповіті не зазначено інше, виконавець заповіту має вжити таких заходів:

забезпечити перехід до спадкоємців належного їм спадкового майна відповідно до вираженої в заповіті волі заповідача та закону;

вжити самостійно або через нотаріуса заходів із забезпечення охорони спадкового майна та управління ним в інтересах спадкоємців;

отримати належні спадкодавцю грошові кошти та інше майно для подальшої передачі їх спадкоємцям, якщо це майно не підлягає передачі іншим особам;

виконати заповідальне покладання або вимагати від спадкоємців виконання заповідального відказу або заповідального покладання.

5. Дії нотаріуса при видачі свідоцтва виконавцю заповіту

5.1. Після звернення виконавця заповіту за видачею свідоцтва нотаріус встановлює його особу, здійснює відповідну перевірку за Спадковим реєстром, встановлює факт заведення спадкової справи і, якщо спадкова справа після смерті заповідача ще не заведена, вимагає у особи, що призначена виконавцем заповіту, свідоцтво про смерть спадкодавця або його нотаріально засвідчену копію та заводить спадкову справу, до якої долучає всі документи або їх копії.

5.2. Якщо спадкова справа вже заведена, то всі документи, які є підставою для видачі свідоцтва виконавцю заповіту (заповіт, заява тощо), повинні бути приєднані до спадкової справи.

5.3. Видає свідоцтво виконавцю заповіту той нотаріус, який завів спадкову справу і в якого вона зберігається. За даними Спадкового реєстру нотаріус перевіряє чинність, незмінність та дійсність заповіту.

5.4. Свідоцтво виконавця заповіту підтверджує, що виконавець заповіту наділений правом від свого імені вести справи, пов'язані з виконанням заповіту, в судових органах, органах державної влади та місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності, галузевої належності та підпорядкування.

6. Вимоги до змісту свідоцтва виконавця заповіту

6.1. У свідоцтві необхідно зазначити відомості про виконавця заповіту, підстави виникнення його повноважень з посиланням на заповіт та дату відкриття спадщини. Якщо повноваження, що містяться у заповіті, обмежені і не відповідають передбаченим статтею 1290 Цивільного кодексу України, необхідно додатково обумовити їх у свідоцтві. У разі якщо повноваження у заповіті не перелічені або є посилання на статтю 1290 Цивільного кодексу України, в свідоцтві замість переліку повноважень також може бути посилання на вищезазначену норму.

6.2. Строк чинності повноважень виконавця заповіту встановлюється нотаріусом на підставі статті 1294 Цивільного кодексу України, про що зазначається в свідоцтві.

6.3. Якщо спадкоємцями є малолітні, неповнолітні, недієздатні особи або особи, цивільна дієздатність яких обмежена, про видачу свідоцтва виконавцю заповіту нотаріус повідомляє відповідні органи опіки та піклування.

6.4. Строк дії повноважень виконавця заповіту визначається повним виконанням волі спадкодавця, вираженої в заповіті.

6.5. Повноваження виконавця заповіту можуть бути припинені достроково:

у випадку визнання заповіту недійсним у судовому порядку;

у разі смерті особи, призначеної виконавцем заповіту;

у разі відмови виконавця заповіту від виконання покладених на нього обов'язків;

у разі неприйняття спадщини спадкоємцями за заповітом;

на підставі рішення суду.

6.6. Законодавством передбачаються випадки, коли спадкоємці мають право змінити волю спадкодавця щодо призначення виконавця заповіту.

6.7. Якщо виконавець не здатний забезпечити виконання волі спадкодавця з будь-яких причин, спадкоємцям надається право в судовому порядку усунути такого виконавця від виконання.

6.8. Повноваження виконавця заповіту можуть припинятися нотаріусом на підставі письмової заяви спадкоємців, відказоодержувачів, а також осіб, які мають право здійснювати контроль за виконанням заповіту, підписи на якій засвідчуються нотаріально. Нотаріус виносить постанову про припинення виконання повноважень виконавцем заповіту.

6.9. Після подання спадкоємцям (їхнім законним представникам) звіту про виконання своїх повноважень виконавець заповіту повертає свідоцтво нотаріусу, який у свою чергу робить відмітку про припинення чинності повноважень виконавця заповіту на примірнику свідоцтва, що зберігається у справах нотаріуса, державному нотаріальному архіві, на примірнику свідоцтва, повернутому виконавцем, та відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, у книзі обліку спадкових справ.

6.10. На всіх заявах зазначаються дата (час) їх надходження та номер спадкової справи. Заяви та примірники свідоцтва підшиваються у спадкову справу.

6.11. Виконавець має право вимагати відшкодування витрат, які були ним зроблені для охорони спадщини, управління нею та виконання заповіту за рахунок спадкового майна.

6.12. Виконавець має право на плату за виконання своїх повноважень, визначену заповідачем або спадкоємцями, на підставі попередньої домовленості між ними або у разі спору - в судовому порядку.

Глава 15. Накладання та зняття заборони щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно) і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації

1. Місце вчинення нотаріальної дії - накладання заборони відчуження майна

1.1. Нотаріус накладає заборону щодо відчуження житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна, майнових прав на нерухоме майно і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації, за місцезнаходженням (місцем реєстрації) цього майна або за місцезнаходженням (місцем реєстрації) однієї із сторін правочину, в зв'язку з яким накладається заборона.

1.2. Накладання заборони при одержанні повідомлення про смерть особи, що за життя склала спільний заповіт подружжя, провадиться нотаріусом за місцем відкриття спадщини.

2. Підстави накладення заборони відчуження майна

Заборона відчуження майна накладається:

за повідомленням установи банку, підприємства чи організації про видачу громадянину позики (кредиту) на будівництво, капітальний ремонт чи купівлю житлового будинку (квартири);

при посвідченні договору застави (іпотеки) житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна, майнових прав на нерухоме майно, а також транспортного засобу, що підлягає державній реєстрації, або при посвідченні договору про внесення змін щодо предмета застави (іпотеки), якщо це передбачено договором;

за зверненням органу опіки та піклування з метою захисту особистих і майнових прав та інтересів дитини, яка має право власності або проживає у жиллому будинку, квартирі, іншому приміщенні, на відчуження якого накладається заборона;

при посвідченні договору довічного утримання (догляду);

за повідомленням іпотекодержателя;

при видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно спадкоємцям фізичної особи, оголошеної померлою (строком на п'ять років);

при одержанні повідомлення про смерть одного з подружжя, які за життя склали спільний заповіт подружжя;

при посвідченні спадкового договору;

у всіх інших випадках, передбачених законом.

3. Вчинення посвідчувального напису про заборону відчуження майна

3.1. Накладання заборони щодо відчуження нерухомого майна проводиться шляхом вчинення посвідчувального напису на повідомленні банку, підприємства чи організації про видачу позики (кредиту) на будівництво, капітальний ремонт чи купівлю житлового будинку, квартири. Один примірник повідомлення з написом нотаріуса про накладення заборони щодо відчуження майна видається представнику відповідного банку, підприємства чи організації, що видав(ло, ла) позику (кредит), а другий залишається у справах нотаріуса.

3.2. Накладання заборони щодо відчуження за спадковим договором, договором довічного утримання (догляду), застави (іпотеки), а також при видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно спадкоємцям фізичної особи, оголошеної померлою, проводиться шляхом вчинення посвідчувального напису на всіх примірниках договору або свідоцтва про право на спадщину.

3.3. Накладання заборони щодо відчуження майна при одержанні повідомлення про смерть особи, яка за життя складала спільний заповіт подружжя, вчинюється нотаріусом, яким заведено спадкову справу, на примірнику поданого нотаріусу заповіту, про що надсилається повідомлення нотаріусу, який посвідчив заповіт.

3.4. Накладання заборони щодо відчуження майна за зверненням органу опіки та піклування з метою захисту особистих і майнових прав та інтересів дитини, яка має право власності або проживає у жиллому будинку, квартирі, іншому приміщенні, вчинюється нотаріусом на копії рішення зазначеного компетентного органу.

(пункт 3 глави 15 розділу II доповнено підпунктом 3.4 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

4. Реєстрація накладання заборони відчуження майна

4.1. Накладання заборони щодо відчуження майна реєструється нотаріусами в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій та реєстрі для реєстрації заборон відчуження нерухомого та рухомого майна, арештів, накладених на майно судами, слідчими органами, і реєстрації зняття таких заборон та арештів. Про накладені заборони щодо відчуження робиться запис в Алфавітній книзі обліку реєстрації заборон відчуження нерухомого та рухомого майна, а також арештів, накладених на таке майно судами, слідчими органами, і реєстрації зняття таких заборон та арештів.

4.2. Підпункт 4.2 пункту 4 глави 15 розділу II виключено

(підпункт 4.2 пункту 4 глави 15 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, виключено згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

5. Зняття заборони відчуження майна

5.1. Нотаріус знімає заборону відчуження майна при одержанні повідомлення:

(абзац перший підпункту 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказ Мінюст України від 30.03.2015 р. N 454/5)

кредитора про погашення позики;

про припинення (розірвання, визнання недійсним) договору застави (іпотеки);

про припинення договору іпотеки у зв'язку з набуттям іпотекодержателем права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання, після припинення договору іпотеки у зв'язку з відчуженням іпотекодержателем предмета іпотеки;

про припинення, розірвання, визнання недійсним договору ренти, довічного утримання (догляду), спадкового договору;

органів опіки та піклування про усунення обставин, що обумовили накладення заборони відчуження майна дитини;

про скасування рішення суду про оголошення фізичної особи померлою або закінчення п'ятирічного строку з часу видачі свідоцтва про право на спадщину на майно особи, оголошеної померлою;

про смерть другого з подружжя, що склали спільний заповіт;

про скасування рішення суду про позбавлення батьків дитини батьківських прав або відібрання дитини без позбавлення батьківських прав;

про смерть відчужувача за спадковим договором або про смерть другого з подружжя, що уклали спадковий договір;

про відчуження майна, переданого під виплату ренти;

за рішенням суду;

в інших випадках, передбачених законом.

Якщо заборону знімає нотаріус, який її не накладав, він направляє за місцем зберігання справи, що містить відомості про накладання заборони, повідомлення про зняття заборони.

(підпункт 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II доповнено абзацом згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, абзац другий підпункту 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 30.03.2015 р. N 454/5)

5.2. У випадках, передбачених частиною першою статті 537 Цивільного кодексу України, нотаріус може зняти заборону відчуження заставленого майна за заявою боржника.

5.3. Як доказ зазначеного нотаріусу боржником подаються: копія зобов'язання, копія договору застави/іпотеки, квитанція про внесення в депозит нотаріуса належних кредиторів грошових коштів або цінних паперів, які свідчили б про повне і безумовне виконання зобов'язання, копія повідомлення нотаріуса кредиторів про внесення боргу в депозит, копія заяви боржника, переданої нотаріусом кредиторів відповідно до вимог цього Порядку, щодо вчинення цим кредитором необхідних дій із зняття заборони відчуження тощо.

При знятті заборони на примірнику правочину, що залишається у справах нотаріуса, проставляється відмітка про зняття заборони, проставляються дата, підпис нотаріуса та його печатка. Наприклад: "Мною, Івановим І. І., приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу, на підставі статті 74 Закону України "Про нотаріат" та у зв'язку з розірванням договору іпотеки, посвідченого 20 грудня 2012 року за реєстровим N 253, знято заборону відчуження (назва майна, його місцезнаходження / місце реєстрації) у зв'язку з (зазначаються підстава, ким, коли посвідчено документ, та його реєстровий номер)" або "Мною, Івановим І. І., приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу, на підставі статті 74 Закону України "Про нотаріат" та у зв'язку зі смертю (дата, прізвище, ім'я та по батькові відчужувача), який (яка) був(ла) відчужувачем зазначеного у цьому договорі майна, знято заборону відчуження (назва майна, його місцезнаходження / місце реєстрації).

(підпункт 5.3 пункту 5 глави 15 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

5.4. Про зняття заборони нотаріус письмово повідомляє кредитора.

5.5. Повідомлення судових або слідчих органів та органів державної виконавчої служби про зняття арешту після опрацювання повертається нотаріусом ініціаторам звернення. Копія такого повідомлення залишається у справах нотаріуса.

(підпункт 5.5 пункту 5 глави 15 розділу II у редакції наказу Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. N 888/5)

6. Реєстрація зняття заборони відчуження та арешту майна

6.1. Про зняття заборони, а також про зняття судовими або слідчими органами та органами державної виконавчої служби накладеного ними арешту на майно нотаріус робить відповідні відмітки в реєстрі для реєстрації заборон і арештів та в алфавітній книзі обліку заборон відчуження і арештів нерухомого майна.

6.2. Підпункт 6.2 пункту 6 глави 15 розділу II виключено

(підпункт 6.2 пункту 6 глави 15 розділу II із змінами,
внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України
від 26.12.2012 р. N 1951/5,
виключено згідно з наказом Міністерства
юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

Глава 16. Вчинення виконавчих написів

1. Стягнення грошових сум або витребування майна за виконавчим написом

1.1. Для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість, або на правочинах, що передбачають звернення стягнення на майно на підставі виконавчих написів.

1.2. Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, установлюється Кабінетом Міністрів України.

1.3. Нотаріуси відмовляють у вчиненні виконавчого напису у випадках, коли витребується майно, звернення стягнення на яке забороняється законодавством України або здійснюється виключно на підставі рішення суду.

1.4. Виконавчий напис вчинюється нотаріусом незалежно від місця виконання вимоги, місцезнаходження боржника або стягувача.

2. Звернення до нотаріуса за вчиненням виконавчого напису

2.1. Для вчинення виконавчого напису стягувачем або його уповноваженим представником нотаріусу подається заява, у якій, зокрема, мають бути зазначені:

відомості про найменування і місце проживання або місцезнаходження стягувача та боржника;

дата і місце народження боржника - фізичної особи, місце його роботи;

номери рахунків у банках, кредитних установах, код за ЄДРПОУ для юридичної особи;

строк, за який має провадитися стягнення;

інформація щодо суми, яка підлягає стягненню, або предметів, що підлягатимуть витребуванню, включаючи пеню, штрафи, проценти тощо.

Заява може містити також іншу інформацію, необхідну для вчинення виконавчого напису.

2.2. У разі якщо нотаріусу необхідно отримати іншу інформацію чи документи, які мають відношення до вчинення виконавчого напису, нотаріус вправі витребувати їх у стягувача.

2.3. Вчинення виконавчого напису в разі порушення основного зобов'язання та (або) умов іпотечного договору здійснюється нотаріусом після спливу тридцяти днів з моменту надісланих іпотекодержателем повідомлень - письмової вимоги про усунення порушень іпотекодавцю та боржнику, якщо він є відмінним від іпотекодавця.

Повідомлення вважається надісланим, якщо є відмітка іпотекодавця на письмовому повідомленні про його отримання або відмітка поштового відділення зв'язку про відправлення повідомлення на вказану в іпотечному договорі адресу.

<http://yurist-online.org/>

(підпункт 2.3 пункту 2 глави 16 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

2.4. Вчинення виконавчого напису за заявою одного з іпотекодержателів здійснюється нотаріусом після спливу десяти днів з дня одержання іншими іпотекодержателями письмового повідомлення про звернення стягнення на предмет іпотеки.

2.5. У разі отримання письмової заяви від попереднього іпотекодержателя, який має вищий пріоритет, про припинення звернення стягнення на предмет іпотеки виконавчий напис нотаріусом не вчинюється.

3. Умови вчинення виконавчого напису

3.1. Нотаріус вчиняє виконавчі написи:

якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем;

за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями - не більше одного року.

(абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 глави 16 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

3.2. Безспірність заборгованості підтверджують документи, передбачені Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.99 N 1172.

3.3. Якщо для вимоги, за якою вчиняється виконавчий напис, законом встановлено інший строк давності, виконавчий напис вчиняється у межах цього строку.

3.4. Строки, протягом яких може бути вчинено виконавчий напис, обчислюються з дня, коли у стягувача виникло право примусового стягнення боргу.

3.5. При вчиненні виконавчого напису нотаріус повинен перевірити, чи подано на обґрунтування стягнення документи, зазначені у Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.99 N 1172.

3.6. У разі вчинення виконавчого напису за договором іпотеки нотаріус перевіряє за інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, отриманою шляхом безпосереднього доступу до цього реєстру, наявність чи відсутність заставної, наявність чи відсутність інших іпотекодержателів.

(підпункт 3.6 пункту 3 глави 16 розділу II із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5, від 27.01.2016 р. N 235/5)

3.7. За наявності заставної вчинення виконавчого напису може бути здійснено лише на підставі заяви (вимоги) власника заставної.

4. Зміст виконавчого напису

Виконавчий напис має містити:

дату (рік, місяць, число) вчинення, посаду, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який вчинив виконавчий напис;

найменування та місце проживання (місцезнаходження) стягувача;

найменування та місце проживання (місцезнаходження) боржника, дату й місце його народження, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб);

строк, за який провадиться стягнення;

суми, що підлягають стягненню, або предмети, які підлягають витребуванню, у тому числі пеня, проценти, якщо такі належать до стягнення;

розмір плати, суму державного мита, сплачуваного стягувачем, або мита, яке підлягає стягненню з боржника;

номер, під яким виконавчий напис зареєстровано;

дату набрання чинності виконавчим написом;

строк пред'явлення виконавчого напису до виконання;

підпис нотаріуса, який вчинив виконавчий напис, скріплений печаткою;

інші відомості, передбачені статтею 18 Закону України "Про виконавче провадження".

5. Викладення виконавчого напису

5.1. Виконавчий напис вчинюється на оригіналі документа (дублікаті документа, що має силу оригіналу), що встановлює заборгованість.

5.2. Якщо виконавчий напис не вміщується на документі, що встановлює заборгованість, він може бути продовжений чи викладений повністю на прикріпленому до документа спеціальному бланку нотаріальних документів.

5.3. Якщо за борговим документом необхідно провести стягнення частинами, виконавчий напис за кожним стягненням може бути зроблений на копії документа або на виписці з особового рахунку боржника; у цих випадках на оригіналі документа, що встановлює заборгованість, робиться відмітка про вчинення виконавчого напису і зазначаються, за який строк і яка сума стягнута, дата і номер за реєстром нотаріальних дій.

6. Обрахування розміру суми стягнення

6.1. За заявою кредитора розмір суми, яка підлягає стягненню за виконавчим написом, може бути встановлений з урахуванням індексу інфляції за весь час прострочення та трьох процентів річних від простроченої суми, якщо інший розмір не встановлений договором або законом.

6.2. Неустойка (штраф, пеня) включається до виконавчого напису, якщо це передбачено умовами договору.

6.3. Вчинення виконавчого напису за договором позики здійснюється з урахуванням вимог статті 1050 Цивільного кодексу України.

7. Дослідження доказів при вчиненні виконавчого напису

7.1. У справах нотаріуса залишається копія документа, що встановлює заборгованість, чи правочину, за яким здійснюється стягнення, або витяг з особового рахунку боржника і примірник виконавчого напису.

7.2. При кожному наступному вчиненні виконавчого напису за одним і тим самим зобов'язанням повторне подання копії документа, що встановлює заборгованість, не вимагається. У цих випадках нотаріус вимагає подання двох примірників витягу з особового рахунку та оригіналу зобов'язання.

7.3. Один примірник витягу з виконавчим написом і оригінал зобов'язання повертаються стягувачу, а другий примірник залишається у нотаріуса.

7.4. При вчиненні кількох виконавчих написів за документами, що встановлюють заборгованість однакової форми, копія кожного окремого зобов'язання не вимагається. У таких випадках у матеріалах нотаріальної справи залишаються одна копія документа, що встановлює заборгованість (на одного з боржників), і список боржників, на стягнення боргу з яких вчинені виконавчі написи, із зазначенням повної назви та адреси боржників, строку платежу, суми, що підлягає стягненню за виконавчим написом, а в необхідних випадках й інших даних.

7.5. Стягувачу видаються виконавчі написи на кожного боржника окремо відповідно до списку.

7.6. Якщо для вчинення виконавчого напису, крім документа, що встановлює заборгованість, необхідно подати й інші документи, зазначені в Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.99 N 1172, то вони до виконавчого напису не приєднуються, а залишаються у матеріалах нотаріальної справи.

8. Порядок стягнення за виконавчим написом

Стягнення за виконавчим написом провадиться в порядку, встановленому цивільним процесуальним законодавством для виконання судових рішень та Законом України "Про виконавче провадження".

9. Строк пред'явлення виконавчого напису до виконання

9.1. Виконавчий напис, за яким стягувачем або боржником є фізична особа, може бути пред'явлений до примусового виконання протягом року з моменту вчинення виконавчого напису.

9.2. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до виконання провадиться відповідно до вимог статті 23 Закону України "Про виконавче провадження" і статті 371 Цивільного процесуального кодексу України.

Глава 17. Вчинення протестів векселів

1. Вексель, види векселів

1.1. Вексель - це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю).

1.2. Векселі можуть бути прості або переказні, існують виключно у письмовій документарній формі та мають обов'язкові реквізити.

1.3. Простий вексель має містити:

назву "простий вексель", яка включена в текст документа і написана тією мовою, якою цей документ складений;

безумовне зобов'язання сплатити визначену суму грошей;

найменування особи, яка має платити (трасат);

строк платежу;

місце, в якому має здійснюватись платіж;

найменування особи, якій або за наказом якої має здійснюватись платіж;

дату і місце складання простого векселя;

підпис особи, яка видає вексель (векселедавець).

1.4. Переказний вексель повинен містити:

назву "переказний вексель", яка включена до тексту документа і написана тією мовою, якою цей документ складений;

безумовний наказ сплатити визначену суму грошей;

найменування особи, яка повинна платити (трасат);

строк платежу;

місце, в якому має здійснюватись платіж;

найменування особи, якій або за наказом якої має здійснюватись платіж;

дату і місце видачі векселя;

підпис особи, яка видає вексель (трасат).

1.5. Особливості видачі та обігу векселів, здійснення операцій з векселями, погашення вексельних зобов'язань та стягнення за векселями визначаються Законом України "Про обіг векселів в Україні".

2. Місце вчинення протестів векселів

2.1. Відповідно до законодавства, що регулює вексельний обіг в Україні, векселі опротестовуються в несплаті, неакцепті, недатуванні акцепту.

2.2. Неоплачений вексель пред'являється нотаріусу для вчинення протесту:

про неоплату - за місцезнаходженням платника або за місцем платежу;

в неакцепті або в недатуванні акцепту - за місцезнаходженням платника;

про відмову передати оригінал векселя законному держателю копії векселя - за місцезнаходженням держателя оригіналу векселя;

про непред'явлення примірника векселя, надісланого для акцепту, держателю векселя; про неакцепт за другим примірником векселя, про неплатіж за другим примірником векселя - за місцезнаходженням платника;

про відмову у проставленні векселедавцем датованої відмітки про пред'явлення йому векселя - за місцезнаходженням векселедавця.

3. Строки для пред'явлення векселів до протесту та строки здійснення протесту векселів

3.1. Векселі для вчинення протесту про неоплату приймаються нотаріусом після закінчення дати платежу за векселем, але не пізніше 12-ї години наступного після цього строку дня.

3.2. Векселі для вчинення протесту про неакцепт можуть бути прийняті протягом строків, встановлених для пред'явлення до акцепту, але не пізніше 12-ї години наступного після цього строку дня.

3.3. Векселі для вчинення протесту про непред'явлення примірника векселя, надісланого для акцепту держателю векселя, протест про неакцепт за другим примірником векселя, протест про неплатіж за другим примірником векселя, протест про непередавання оригіналу векселя законному держателю копії векселя, протест про відмову у проставленні векселедавцем датованої відмітки про пред'явлення йому векселя приймаються нотаріусами в строки, установлені статтею 44 Уніфікованого закону про переказні векселі та прості векселі від 07.06.1930, запровадженого Женевською конвенцією 1930 року.

3.4. Для векселя строком на визначений день або о такій-то годині від дати складання протест про неоплату повинен бути здійснений або в день, коли вексель підлягає оплаті, або в один з двох наступних робочих днів.

3.5. Протест векселя про неоплату за векселем строком по пред'явленні здійснюється протягом строку, встановленого для пред'явлення до акцепту.

3.6. У разі якщо перше пред'явлення векселя зі строком платежу за пред'явленням до платежу було здійснено в останній день цього строку, протест векселя може бути вчинений наступного дня.

3.7. Протест векселя зі строком платежу за пред'явленням у неакцепті здійснюється у строки, встановлені для пред'явлення до акцепту, тобто протягом одного року з дня видачі векселя.

3.8. Протест у недатуванні акцепту вчинюється у разі, якщо платник, акцептуючи вексель, за яким акцепт повинен обов'язково бути датований, не проставить дату акцепту. Це стосується векселів, які підлягають оплаті у визначений строк від пред'явлення, або векселів, які повинні бути пред'явлені для акцепту протягом визначеного строку.

4. Вчинення протесту векселя

4.1. Протест векселя - це нотаріальна дія, яка офіційно засвідчує факт повної неоплати за векселем.

- 4.2. Протести векселів вчиняються нотаріусом відповідно до Уніфікованого закону про переказні векселі та прості векселі, Закону України "Про обіг векселів в Україні".
- 4.3. Протест векселя про неоплату вчинюється у разі, якщо:
- вексель неоплачений (вексель було акцептовано, але не сплачено платником);
 - оплата здійснена у валюті, яка не зазначена у векселі;
 - платник відсутній у місці платежу або у місцезнаходженні, яке зазначено у векселі.
- 4.4. Протест векселя про неоплату вчинюється як щодо простого, так і щодо переказного векселя.
- 4.5. Протест про неоплату за простим векселем здійснюється проти векседавця, за переказним - проти акцептанта (платника).
- 4.6. Вчинення протесту векселя про неоплату не потребується, якщо вексель раніше був опротестований у неакцепті.
- 4.7. Протест векселя в неакцепті вчинюється у разі:
- відмови платника від акцепту (здійснення часткового акцепту);
 - оплата здійснена у валюті, яка не зазначена у векселі;
 - відсутність платника у місці, зазначеному у векселі.
- 4.8. Протест векселя в недатуванні акцепту вчинюється у разі відсутності дати на акцепті і здійснюється з метою збереження прав векселедержателя за таким векселем.
- 4.9. За відсутності протесту недатований акцепт вважається таким, що зроблений акцептантом в останній день строку, передбаченого для пред'явлення до акцепту.
- 4.10. Протест векселя в неакцепті або у недатуванні акцепту вчинюється до переказного векселя і здійснюється проти векседавця.
- 4.11. При вчиненні протесту векселя нотаріус повинен враховувати, що за акцепт і платіж відповідає векселедатель.
- 4.12. Для вчинення протесту векселя векселедержатель або його уповноважена особа подають нотаріусу:
- оригінал векселя (його копію - якщо це було передбачено самими учасниками вексельних правовідносин та про це є відповідні застереження);
 - заяву векселедержателя (кредитора) про протест векселя, підписану векселедержателем (кредитором) та скріплену печаткою (у разі наявності).
- 4.13. У тексті заяви зазначаються повне найменування і адреса векседавця (боржника), платника (доміциліата), векселедержателя (кредитора), вказуються відомості про вексель (векселі), який (які) подається(ються) до опротестування, строк платежу за векселем (векселями), сума, що підлягає сплаті за векселем (векселями), причина опротестування, повне найменування і адреса, номери

рахунків у банках, код за ЄДРПОУ - для юридичної особи, реєстраційний номер облікової картки платника податку - для фізичної особи (за наявності). Заява може містити інші додаткові відомості;

векселі подаються нотаріусу під розписку та за окремим описом, у якому зазначаються найменування і адреси векселедержателя, векселедавця, платника (доміциліата), вид векселів (простий чи переказний), їх кількість, номери, строк платежу, сума платежу;

документ, за яким встановлено особу векселедержателя або його уповноваженого представника;

документи, що підтверджують повноваження уповноваженого представника, а також правоздатність та дієздатність юридичної особи.

4.14. При прийнятті векселя до опротестування нотаріус повинен:

перевірити наявність усіх необхідних реквізитів векселя та правильність їх заповнення, наявність підписів і печаток та послідовність індосаментів;

переконатися, що вексель поданий для протесту в установлені законом строки;

встановити місце здійснення протесту;

перевірити факт пред'явлення векселя до сплати. Підтвердженням факту пред'явлення векселя до сплати є відмітка векселедавця на письмовій вимозі про прийняття вимоги про сплату векселя або відмітка поштового відділення зв'язку про відправлення такої вимоги поштою чи телеграфом на адресу, вказану у векселі.

4.15. У день прийняття векселя до протесту нотаріус зобов'язаний від свого імені пред'явити письмову вимогу про оплату або акцепт векселя до векселедавця (платника). Підтвердженням факту пред'явлення вимоги про сплату векселя є відмітка векселедавця на письмовій вимозі про прийняття вимоги про сплату векселя або відмітка поштового відділення зв'язку про відправлення такої вимоги поштою чи телеграфом на адресу, вказану у векселі.

4.16. У тексті вимоги нотаріус зазначає про надходження заяви про протест векселя з усіма його реквізитами та пропозицією сплатити чи акцептувати вексель у певний строк або повідомити про оплату чи акцепт векселя:

якщо вексель протестується в неплатежі, нотаріус вимагає від особи, проти якої протестується вексель, оплатити суму за векселем;

якщо вексель протестується в неакцепті, нотаріус висуває вимогу акцептувати вексель;

якщо вексель протестується в недатуванні акцепту, нотаріус вимагає проставити дату на акцепті.

4.17. Якщо здійснено платіж або буде проставлена відмітка про акцепт, нотаріус повертає вексель платнику без протесту з відміткою про акцепт або платіж.

4.18. Якщо на вимогу нотаріуса не надійшла відповідь від особи, яка має платити за векселем, про його оплату або у разі відмови платника (доміциліата) оплатити або акцептувати вексель нотаріус опротестовує вексель.

4.19. Якщо місцезнаходження платника невідоме, протест векселя вчинюється без пред'явлення вимоги про оплату або акцепт векселя з відповідною відміткою в акті про протест.

4.20. Запис про вчинення протесту векселя вноситься до реєстру для реєстрації нотаріальних дій.

4.21. Протест векселя оформлюється актом у двох примірниках, один з яких залишається у справах нотаріуса.

4.22. У справах нотаріуса також залишаються:

копія опротестованого векселя (чи копія з копії, коли протест вчинювався за копією) з відповідною відміткою про протест або опис опротестованих векселів, якщо такий подавався, з прикладенням як зразка копії одного опротестованого векселя;

заява векселедержателя (кредитора) про протест векселя;

опис векселів, що передаються на опротестування;

примірник надісланої (переданої) боржникові вимоги про оплату або акцепт (оплата) векселя;

інші документи, якщо такі були подані чи були необхідні для протесту.

4.23. Опротестований вексель з відміткою про вчинення протесту видається векселедержателю або уповноваженій особі.

Глава 18. Вчинення морських протестів

1. Звернення до нотаріуса за вчиненням морського протесту

1.1. З метою забезпечення доказів для охорони прав і законних інтересів судновласника заінтересована особа - капітан судна звертається до нотаріуса з письмовою заявою про подію, яка мала місце в період плавання або стоянки судна і яка може стати підставою для пред'явлення до судновласника майнових вимог.

1.2. Заява про морський протест має містити в собі опис подій, що сталися, і заходів, ужитих капітаном для забезпечення охорони довіреного йому майна.

1.3. На підтвердження обставин, викладених у заяві про морський протест, нотаріусу в межах строків, установлених чинним законодавством, повинно бути подано для огляду судовий журнал і засвідчений капітаном витяг із судового журналу.

1.4. Заява про морський протест має бути подана нотаріусу в порту України в строки, установлені чинним законодавством України.

1.5. Якщо подати заяву про морський протест у встановлені строки неможливо, то про причини цього має бути зазначено в заяві про морський протест.

2. Складання акта про морський протест

2.1. Нотаріус на підставі заяви капітана, даних судового журналу, а також опитування самого капітана і, за можливості, не менше чотирьох свідків з числа членів судової команди, у тому числі двох, що належать до осіб командного складу, складає акт про морський протест і засвідчує його своїм підписом і печаткою.

2.2. Примірник акта видається капітанові або уповноваженій ним особі, а другий примірник із заявою капітана і витягом із судового журналу залишається у матеріалах нотаріальної справи.

Глава 19. Прийняття на зберігання документів

1. Звернення до нотаріуса з метою передачі документів на зберігання

Нотаріуси за заявами заінтересованих юридичних та фізичних осіб приймають на зберігання документи за описом.

2. Складання опису документів

2.1. Опис складається в двох примірниках і підписується особою, яка здала документи на зберігання, та нотаріусом.

2.2. Один примірник опису залишається у нотаріуса, а другий видається особі, яка здала документи на зберігання.

3. Прийняття документів на зберігання без опису

3.1. За клопотанням заінтересованої особи нотаріус може прийняти документи без опису, якщо вони належним чином упаковані в присутності нотаріуса.

3.2. Упаковка має бути скріплена печаткою нотаріуса, його підписом і підписом особи, яка здала документи на зберігання.

4. Видача свідоцтва про прийняття документів на зберігання

Про прийняття документів на зберігання нотаріус видає заінтересованій особі, яка здала їх, свідоцтво за встановленою формою, до якого додається примірник опису, якщо такий проводився.

5. Зберігання документів нотаріусом

Прийняті документи зберігаються в окремому пакеті в залізних шафах чи сейфах, опечатаних печаткою нотаріуса.

6. Повернення документів, прийнятих на зберігання

Документи, прийняті на зберігання, повертаються на вимогу заінтересованої особи, яка здала їх на зберігання, або на вимогу уповноважених нею осіб при пред'явленні свідоцтва і примірника опису чи за рішенням суду.

Глава 20. Передача заяв

1. Звернення до нотаріуса з метою передачі заяв фізичних та юридичних осіб

1.1. Нотаріус передає заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам на підставі усного звернення заінтересованих осіб.

1.2. Підпункт 1.2 пункту 1 глави 20 розділу II виключено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 р. N 235/5)

2. Умови передачі заяв фізичних осіб та юридичних осіб

<http://yurist-online.org/>

Нотаріус передає заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам, якщо вони не суперечать закону і не містять відомостей, що порочать честь і гідність людини.

3. Порядок передачі заяв фізичних та юридичних осіб

3.1. Заяви подаються нотаріусу належним чином оформлені і не менше ніж у двох примірниках, один з яких пересилається поштою зі зворотним повідомленням або особисто передається адресатам під розписку.

3.2. Заяви можуть передаватися також з використанням технічних засобів.

3.3. У випадку, передбаченому підпунктом 3.2 цього пункту, другий примірник заяви повертається особі, що її подала.

3.4. Витрати, пов'язані з поштовою пересилкою заяви чи з використанням інших технічних засобів, оплачуються заявником.

4. Видача свідоцтва про передачу заяв фізичних та юридичних осіб

4.1. На прохання особи, що подала заяву, їй видається свідоцтво про передачу заяви.

4.2. У свідоцтві викладається зміст одержаної на заяву відповіді або зазначається, що відповідь у встановлений у заяві строк не надійшла.

4.3. Передача заяви та видача свідоцтва про передачу заяви є самостійними нотаріальними діями і реєструються в реєстрі нотаріальних дій під окремими номерами.

Глава 21. Прийняття у депозит грошових сум та цінних паперів

1. Звернення до нотаріуса з вимогою прийняття у депозит грошових сум і цінних паперів

1.1. Державні та приватні нотаріуси у випадках, передбачених законодавством України, приймають у депозит грошові суми та цінні папери.

Сторони правочину, в тому числі і попереднього, можуть домовитись про депонування грошових сум у депозиті нотаріуса з метою виконання зобов'язань та наступного їх безготівкового перерахування нотаріусом особі, на ім'я якої вони були внесені безготівковим шляхом, у зв'язку з настанням певної події, що обумовлена договором.

(підпункт 1.1 пункту 1 глави 21 розділу II доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

У разі настання певної події, що обумовлена договором, нотаріус в день звернення або не пізніше наступного робочого дня передає безготівковим шляхом гроші особі, на ім'я якої вони були задепоновані, за її заявою, в якій мають бути зазначені реквізити для перерахування. У разі ненастання певної події, що обумовлена договором, нотаріус в день звернення або не пізніше наступного робочого дня повертає безготівковим шляхом гроші з депозиту особі, що їх внесла, за її заявою, в якій мають бути зазначені реквізити для перерахування.

(підпункт 1.1 пункту 1 глави 21 розділу II доповнено абзацом третім згідно з наказом Міністерства юстиції України <http://yurist-online.org/>)

1.2. Прийняття нотаріусом грошових сум і цінних паперів проводиться за місцем виконання зобов'язання.

1.3. Прийняття грошових сум або цінних паперів у депозит для передавання кредитору здійснюється за відповідною заявою заінтересованої особи (боржника) або за заявою ліквідатора громадянина-підприємця, визнаного банкрутом. Заява реєструється нотаріусом у книзі вхідної кореспонденції і є підставою для вчинення нотаріальної дії.

1.4. Заява боржника має містити такі відомості:

щодо особи, від якої прийнято внесок у депозит, а також щодо особи, для передачі якій його внесено, а саме:

для фізичних осіб - прізвище, ім'я, по батькові, серію та номер паспорта, коли та ким він був виданий, місце проживання та реєстраційний номер облікової картки платника податків;

для юридичних осіб - найменування, місцезнаходження та податковий номер, реквізити поточного рахунку, відкритого в установі банку (якщо місцезнаходження або інші відомості щодо особи, для передачі якій робиться внесок, невідомі, то в заяві вказуються останні відомі особи, що звернулася до нотаріуса, відомості);

щодо мети чи виконання якого зобов'язання зроблено внесок;

щодо причин, з яких зобов'язання не може бути виконане безпосередньо.

1.5. На бажання особи до заяви можуть бути включені обґрунтування та розрахунок, згідно з яким робиться внесок. У разі прийняття в депозит цінних паперів, випущених у документарній формі, у заяві зазначається їх сумарна номінальна вартість.

1.6. Якщо боржник не вказав місцезнаходження кредитора і нотаріусу це місцезнаходження невідоме, боржник попереджається, що повідомлення кредитора про внесення грошей або цінних паперів у депозит є його обов'язком.

1.7. Заява ліквідатора громадянина-підприємця, визнаного банкрутом, повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові ліквідатора громадянина-підприємця, визнаного банкрутом, з посиланням на реквізити постанови господарського суду, що призначив ліквідатора; прізвище, ім'я, по батькові, серію та номер паспорта, коли та ким він був виданий, місце проживання та номер картки платника податків у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів громадянина-підприємця, визнаного банкрутом, найменування господарського суду (що визначається відповідно до закону розпорядником коштів боржника), прізвище та ініціали судді, що прийняв постанову про визнання громадянина-підприємця банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, щодо мети чи виконання якого зобов'язання зроблено внесок.

2. Способи внесення грошових сум у депозит нотаріуса

2.1. Унесення особою грошових сум у депозит нотаріуса проводиться будь-яким шляхом внесення переказу готівки через банки або безготівковим перерахуванням сум з рахунку особи на окремий поточний рахунок приватного нотаріуса тощо. Для зберігання грошових сум, прийнятих у депозит

державними нотаріальними конторами, в органах державного казначейства відкриваються відповідні рахунки для обліку депозитних сум.

2.2. Про надходження грошових сум і цінних паперів нотаріус повідомляє кредитора і на його вимогу видає йому належні грошові суми або цінні папери.

2.3. У разі якщо грошові суми або цінні папери внесені в депозит нотаріуса ліквідатором громадянина-підприємця, про їх надходження нотаріус повідомляє господарський суд, що визнав громадянина-підприємця банкрутом, і за рішенням господарського суду видає їх з депозиту.

3. Документи, що підтверджують внесок боржника

3.1. На підставі виписок з рахунків, що свідчать про надходження відповідних сум, особі, яка внесла грошові суми в депозит, нотаріусом видається квитанція встановленого зразка. При цьому права частина квитанції (квитанція) видається особі, яка внесла грошову суму в депозит, а ліва її частина (корінець квитанції) залишається у справах державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса. На прохання боржника напис про внесок може бути зроблений на поданому документі, що встановлює заборгованість або з якого випливає внесення грошових сум або цінних паперів у депозит.

3.2. У квитанції вказуються:

відомості щодо особи, від якої прийняті в депозит грошові суми, а також щодо особи, для якої вони вносяться (далі - депонент):

для фізичних осіб: прізвище, ім'я, по батькові, серія та номер паспорта, коли та ким він був виданий, місце проживання та ідентифікаційний номер у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів;

для юридичних осіб: найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України, реквізити поточного рахунку, відкритого в установі банку (якщо місцезнаходження депонента невідоме, то нотаріусом у квитанції вказуються останні дані, які відомі особі, що звернулася щодо внесення у депозит грошових сум);

з якою метою чи для виконання якого зобов'язання внесено суму в депозит;

розмір грошової суми, унесеної у депозит.

3.3. У разі внесення у депозит цінних паперів нотаріусом видається квитанція встановленого зразка. При цьому нотаріусом вказується сумарна номінальна вартість цінних паперів, що прийняті в депозит.

3.4. При прийнятті в депозит цінних паперів на зворотному боці квитанції і корінця квитанції зазначаються вид цінних паперів, їх кількість та сумарна номінальна вартість.

4. Плата за прийняття у депозит нотаріуса грошових сум і цінних паперів

У разі прийняття у депозит для передачі за належністю грошових сум або цінних паперів державними нотаріусами справляється державне мито в розмірі, установленому чинним законодавством; приватними нотаріусами справляється плата відповідно до статті 31 Закону та статті 1 Указу Президента України від 10.07.98 N 762 "Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій". Особа, що внесла в депозит грошові суми або цінні папери, або її уповноважений представник розписується на корінці квитанції.

5. Прийняття у депозит нотаріуса грошових сум (цінних паперів), виявлених під час вжиття заходів щодо охорони спадкового майна

5.1. Якщо під час ужиття заходів щодо охорони спадкового майна нотаріусом будуть виявлені грошові суми (цінні папери), що залишилися після померлого, вони вносяться на відповідні рахунки для обліку депозитних сум державної нотаріальної контори чи приватного нотаріуса, про що виписується відповідна квитанція. Квитанція підшивається до спадкової справи, а її корінець залишається у справах державної нотаріальної контори чи у справах приватного нотаріуса.

5.2. У цьому разі в квитанції зазначаються:

прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, що вживав заходів щодо охорони спадкового майна;

прізвище, ім'я, по батькові та останнє місце проживання спадкодавця;

розмір грошових коштів або сумарна номінальна вартість цінних паперів, унесених нотаріусом у депозит.

5.3. На звороті корінця квитанції вказується номер спадкової справи, у якій зберігається квитанція.

6. Облік депозитних операцій

Облік депозитних операцій здійснюється державними нотаріальними конторами та приватними нотаріусами в таких книгах:

книга обліку депозитних операцій;

книга обліку особових рахунків депонентів.

7. Облік надходження та видачі грошових сум та цінних паперів

7.1. Надходження грошових сум та цінних паперів обліковується в прибутковій частині книги обліку депозитних операцій.

7.2. У графі 1 вказується порядковий номер запису; у графі 2 - дата надходження грошових сум або цінних паперів у депозит; у графі 3 - прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи (найменування юридичної особи), прізвище, ім'я та по батькові ліквідатора громадянина-підприємця, від якого прийняті грошові суми або цінні папери; за яким зобов'язанням або в рахунок яких платежів вони внесені; у графі 4 - номер виданої квитанції; у графах 5, 6 вказуються відповідно розмір внесеної у депозит грошової суми, вид, кількість, номінальна вартість та реквізити цінних паперів, унесених у депозит; у графі 7 - номер особового рахунку депонента. У разі якщо грошові суми або цінні папери внесені в депозит нотаріуса ліквідатором громадянина-підприємця, депонентом є відповідний господарський суд, що визнав громадянина-підприємця банкрутом.

7.3. Видача грошових сум та цінних паперів обліковується у видатковій частині книги обліку депозитних операцій.

7.4. У графі 1 вказується порядковий номер запису; у графі 2 - дата видачі грошових сум або цінних паперів; у графі 3 - прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи (найменування юридичної особи), якій видано (перераховано) грошові суми або цінні папери, підстава видачі; у графі 4 - номер платіжного доручення; у графах 5 і 6 зазначаються відповідно розмір виданих (перерахованих) грошових сум або вид, кількість, номінальна вартість та реквізити цінних паперів; у графі 7 - номер особового рахунку депонента.

7.5. Наприкінці кожного місяця в прибутковій та видатковій частинах книги обліку депозитних операцій підбиваються підсумки за графами 5 і 6, вираховуються залишки коштів за депозитними операціями на перше число наступного місяця, а також указуються суми нарахованих банком відсотків за зберігання на поточних рахунках грошових сум у разі, якщо нарахування останніх передбачається укладеним з банком договором про розрахунково-касове обслуговування. Залишки депозитних сум та суми відсотків станом на перше число кожного місяця звіряються із сумами, указаними у виписках з окремих поточних рахунків, відкритих у банківських установах.

7.6. Унесення відомостей про грошові суми або цінні папери, що надійшли в депозит, до книги обліку депозитних операцій є підставою для відображення відповідних сум на особових рахунках депонентів у книзі обліку особових рахунків депонентів.

8. Опис цінних паперів, випущених у документарній формі, що приймаються нотаріусом у депозит

8.1. Нотаріусом у депозит приймаються цінні папери, випущені в документарній формі. Нотаріус складає їх опис у трьох примірниках, кожен з яких підписується особою, що вносить цінні папери в депозит. Прийняті в депозит цінні папери в опечатаних пакетах, на яких зазначається їх сумарна номінальна вартість та в які вкладається один примірник опису, зберігаються в сейфі нотаріуса.

8.2. В описі вказуються: найменування та місцезнаходження державної нотаріальної контори або прізвище, ім'я, по батькові та нотаріальний округ приватного нотаріуса, кількість, вид, сумарна номінальна вартість та реквізити цінних паперів.

9. Видача з депозиту нотаріуса грошових сум або цінних паперів

9.1. Видача з депозиту грошових сум або цінних паперів здійснюється за заявою, яку подає депонент, за заявою та рішенням господарського суду, які подає ліквідатор громадянина-підприємця. На заяві нотаріусом здійснюється службова відмітка про встановлення особи депонента, ліквідатора громадянина-підприємця, реквізити документа, на підставі якого особу було встановлено, та вказується документ, що підтверджує право на одержання депозитних сум (свідоцтво про право на спадщину, рішення суду, довіреність тощо).

9.2. Видача банками грошових сум депонентам проводиться на підставі платіжних доручень приватних нотаріусів шляхом безготівкового перерахування на рахунок депонента або переказу коштів для виплати депоненту готівкою в банку.

9.3. Копія платіжного доручення, на підставі якого перераховано грошові суми, залишається у справах державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса.

9.4. Про одержання від нотаріуса цінних паперів депонент розписується на заяві, указаній у підпункті 9.1 цього пункту.

10. Повернення грошових сум і цінних паперів

10.1. Повернення грошових сум і цінних паперів особі, що внесла їх у депозит, допускається лише за згодою депонента. Вимога про повернення грошових сум і цінних паперів і згода на їх повернення повинні бути оформлені письмово.

10.2. Невитребувані з депозиту грошові суми та цінні папери, що підлягають передачі фізичним та юридичним особам, зберігаються в депозиті державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса протягом трьох років і після закінчення встановлених термінів їх зберігання підлягають

перерахуванню до Державного бюджету України в порядку, установленому чинним законодавством України.

10.3. Грошові суми, що зберігаються в органах Державної казначейської служби України, спрямовуються до загального фонду державного бюджету України як інші неподаткові надходження. До державного бюджету наприкінці бюджетного року перераховуються також суми нарахованих банком відсотків за зберігання на поточних рахунках грошових сум, зданих у депозит. Перерахування невитребуваних грошових сум до бюджету відображається у графі 8 Книги обліку особових рахунків депонентів.

11. Книги обліку депозитних операцій та квитанційні книжки

Книги обліку депозитних операцій, обліку особових рахунків депонентів, квитанційні книжки мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою та підписом посадової особи Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласного, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції із зазначенням кількості аркушів, що містяться в них.

12. Передача грошових сум, зданих у депозит у зв'язку з ліквідацією державної нотаріальної контори або припиненням приватної нотаріальної діяльності

У разі ліквідації державної нотаріальної контори або припинення приватної нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, що вчиняв нотаріальні дії по прийняттю грошей та цінних паперів у депозит нотаріуса, за наказом управління юстиції, до сфери управління якого належить державна нотаріальна контора чи яким зареєстрована приватна нотаріальна діяльність приватного нотаріуса, за наявності залишків грошових коштів на поточних рахунках для ведення депозитних операцій та цінних паперів, що внесені в депозит такої державної нотаріальної контори чи приватного нотаріуса, ці кошти передаються для продовження ведення депозитних операцій до іншої державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса для зберігання та передання депонентам у межах нотаріального округу та з дотриманням правил, встановлених цим Порядком.

(главу 21 розділу II доповнено пунктом 12 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. N 1951/5)

Глава 22. Видача дубліката документа

1. Підстави видачі дубліката документа

1.1. У разі втрати або зіпсування документа, посвідченого або виданого нотаріусом, за письмовою заявою осіб, за дорученням яких або щодо яких учинялася нотаріальна дія, нотаріусом видається дублікат утраченого або зіпсованого документа.

1.2. Дублікати документів, посвідчених або виданих нотаріусом, можуть бути видані за письмовою заявою спадкоємців осіб, за дорученням яких або щодо яких учинялася нотаріальна дія, а також виконавця заповіту та на запит нотаріуса, яким заведено спадкову справу. У цьому разі нотаріусу, крім свідоцтва про смерть таких осіб, подаються документи, які підтверджують їх родинні стосунки (свідоцтво виконавця заповіту).

2. Місце видачі дубліката документа

До передачі в архів примірників документів, посвідчених або виданих нотаріусом, дублікат утраченого або зіпсованого документа видається нотаріусом за місцем його зберігання.

3. Видача дублікатів заповітів, прирівнюваних до нотаріально посвідчених

Державний нотаріус державного нотаріального архіву видає також дублікати заповітів, які надійшли на зберігання від посадових осіб, зазначених у статті 40 Закону.

4. Видача дубліката заповіту спадкоємцям або виконавцю заповіту

4.1. Дублікат заповіту може бути виданий вказаним у заповіті спадкоємцям, виконавцю заповіту після подачі ними свідоцтва про смерть заповідача. У разі смерті спадкоємців, які були вказані в заповіті, дублікат може бути виданий їх спадкоємцям після подачі ними свідоцтва про смерть заповідача і померлого спадкоємця.

4.2. До заяви про видачу дубліката заповіту або видачу дубліката іншого документа спадкоємцям осіб, за дорученням яких або щодо яких вчинялася нотаріальна дія, виконавцю заповіту нотаріус долучає засвідчену ним фотокопію свідоцтва про смерть та засвідчені фотокопії інших документів, які підтверджують їх родинні стосунки (фотокопію свідоцтва виконавця заповіту).

4.3. Дублікат секретного заповіту не видається.

5. Видача дубліката довіреності

5.1. Нотаріус при видачі дубліката втраченої довіреності перевіряє дійсність цієї довіреності за даними Єдиного реєстру довіреностей.

5.2. Дублікати втрачених довіреностей підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей відповідно до Положення про Єдиний реєстр довіреностей, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.12.2006 N 111/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.12.2006 за N 1378/13252 (із змінами).

6. Зміст дубліката документа

6.1. Дублікат документа повинен містити весь текст посвідченого або виданого документа, оригінал якого вважається таким, що втратив чинність.

6.2. На дублікаті документа робиться відмітка про те, що він має силу оригіналу, і вчиняється посвідчувальний напис. Крім того, про видачу дубліката нотаріус робить відмітку на примірнику документа, який зберігається у справах державної нотаріальної контори чи приватного нотаріуса.

**Директор Департаменту нотаріату,
банкрутства та функціонування
центрального засвідчувального органу**

К. І. Чижмарь